

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2007

Martin Hadrava

**JIHOČESKÉ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Pedagogická fakulta**

Katedra geografie

**CHATAŘENÍ V OKRESE JIHLAVA (VÝVOJ, ÚZEMNÍ
ROZLOŽENÍ A TYPOLOGICKÁ ROZMANITOST)**

Martin Hadrava

Rád bych touto cestou poděkoval panu doc. RNDr. Janu Kubešovi, CSc., vedoucímu katedry geografie JU za jeho pomoc, odborné vedení a cenné rady při tvorbě této diplomové práce.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH,
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Martin Hadrava

Katedra: geografie

Studijní obor: učitelství pro II. stupeň ZŠ, M – Ze

Vedoucí práce: doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

Název: Chataření v okrese Jihlava (vývoj, územní rozložení a typologická rozmanitost)

Druh práce: diplomová práce

Rok odevzdání: 2007

Počet stran: 120 včetně příloh

Anotace:

Diplomová práce se zabývá chatařením na území okresu Jihlava. Většina dat potřebných pro tuto práci byla zjišťována prostřednictvím terénního průzkumu. Identifikovány byly rekreační chaty, rekreační domky, zahrádkářské chaty, zahrádkářsko-rekreační chaty a chaty architektonicko a stavebně specifické. Celkem bylo nalezeno 3872 chat seskupených do 120 chatových osad. V diplomové práci je obsažena analýza územního uspořádání jednotlivých chatových osad a jejich typová diferenciaci. Jednotlivé charakteristiky chatových osad byly zpracovány do přehledných tabulek, které jsou také součástí této práce. Diplomová práce také obsahuje srovnání dvou odlišných chatových oblastí.

Annotation:

My graduation theses is about recreation in the cabins in region Jihlava territory. The most of nessesery data for this work was finding by field survey. Family weekend cabins, family weekend cabin-houses in a village, garden cabins, small brick-built garden cabins and architektonic-building specific cabins was identifiable. There was found 3872 cabins in 120 cabin areas in all. There is analysis of cabins settlement layout and it 's differentiation in my graduation theses. Characteristics of cabins settlement was processing in summary sheets, which are in my work too. There is collation of two different cabin settlementes in this graduation theses.

Prohlašuji, že uvedenou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně, respektive, že vznikla za spolupráce s vedoucím diplomové práce.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V elektronické podobě mé diplomové práce se nenacházejí mapy a fotografie, které je možné nalézt v tištěné formě archivované pedagogickou fakultou.

OBSAH

1. ÚVOD.....	1
2. ROZBOR LITERATURY.....	3
2.1. Literatura charakterizující geografické prostředí řešeného zemí.....	3
2.2. Literatura o chataření jako formě rekreace a cestovního ruchu.....	4
3. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ.....	10
3.1. Fyzicko – geografická charakteristika.....	10
3.2. Sociálně – geografická charakteristika.....	13
3.3. Charakteristika rekreace a cestovního ruchu.....	15
4. GEOGRAFIE CHATAŘENÍ – TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	18
4.1. Chataření a chata.....	18
4.2. Funkční typy chat.....	19
4.3. Architektonicko-stavební typy chat.....	22
4.4. Chatová osada a funkční a architektonicko-urbanistické typy chatových osad.....	26
4.5. „Krajinné“ typy chatových osad.....	31
4.6. Chatová lokalita a chatová oblast.....	37
5. DATOVÁ ZÁKLADNA A METODIKA PRÁCE.....	39
5.1. Terénní dotazník pro chatové osady.....	39
5.2. Terénní sběr dat o chatových osadách v řešeném území.....	41
5.3. Řízené rozhovory s pracovníky veřejné správy v řešeném území.....	42
5.4. Metody zpracování dat do tabulek, kartogramů a map.....	43
6. ANALÝZA CHATAŘENÍ V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ.....	45
6.1. Analýza územního uspořádání chat, chatových osad a chatových lokalit.....	45
6.2. Analýza typové rozmanitosti chat a chatových osad.....	46
6.2.1. Architektonicko-stavební typy chat chatových osad.....	46
6.2.2. Funkční typy chatových osad.....	47
6.2.3. Architektonicko-urbanistické typy chatových osad.....	50
6.2.4. Půdorysné typy chatových osad.....	51
6.2.5. Terénně-polohové typy chatových osad.....	52
6.2.6. Vegetační typy chatových osad a jejich okolí.....	55
6.2.7. Typy chatových osad z hlediska možností trávení	

volného času chatařů.....	57
6.2.8. Velikostní typy chatových osad.....	59
6.3. Analýza vývoje chataření.....	60
6.4. Shrnutí územně-plánovacích, ekologických a dalších problémů spojených s chatařením v okrese Jihlava.....	62
6.5. Prognóza rozvoje chataření a dalších forem rekreace a cestovního ruchu v okrese Jihlava.....	65
6.6. Srovnání dvou rozdílných chatových oblastí – CHO Lipno a CHO Jihlava jihlavská.....	66
7. ZÁVĚR.....	69
8. SEZNAM LITERATURY.....	70
9. PŘÍLOHY.....	73

1. ÚVOD

Druhé bydlení je definováno jako vlastnictví a užívání objektů druhého bydlení, za které jsou považovány chaty, chalupy a rekreační domky. Druhé bydlení má v České republice bohatou tradici sahající až do meziválečných let. V počátku se začalo budovat v zázemí Prahy a následně s rozvojem dopravy se tento fenomén rozšiřoval do vzdálenějších míst. V počátku se chaty stavěly v údolích řek, především v údolí dolní Berounky, Sázavy, Vltavy a Kocáby. V těchto lokalitách se ještě i v dnešní době nacházejí původní objekty druhého bydlení, které zde vznikly před druhou světovou válkou.

Počet objektů druhého bydlení (objektů individuální rekreace – OIR) v České republice je poměrně vysoký. Ve větších městech připadá na každou čtvrtou domácnost jeden OIR. V menších městech je toto číslo o něco nižší.

Ze Sčítání 1991, které naposledy provedlo soupis objektů individuální rekreace, vyplynulo, že k tomuto roku bylo sečteno na území okresu Jihlava 2634 chat. Do tohoto čísla nebyly zahrnuty chaty v zahrádkářských osadách, které ovšem také zahrnujeme do objektů druhého bydlení. Jedním z mých úkolů bylo toto číslo navýšit právě o chaty v zahrádkářských osadách a také o chaty a rekreační domky postavené po roce 1991.

Ve své diplomové práci jsem se zabýval problematikou druhého bydlení v okrese Jihlava a to pouze jednou jeho specifickou součástí, kterou je chataření. Téma diplomové práce mi bylo zadáno v říjnu 2005. Dále následoval terénní průzkum řešeného území, který trval do července následujícího roku. Během července a srpna jsem zpracoval údaje z terénu a vytvořil tabulky a tématické mapy. Poté jsem kontaktoval pracovníky na stavebních úřadech a prostřednictvím řízených rozhovorů jsem získal další potřebné informace. Během září až ledna jsem zpracovával písemnou formu jednotlivých kapitol mé diplomové práce.

Při mém výzkumu dané problematiky v řešeném území jsem vycházel z následujících hypotéz:

- Předpokládám, že chataření je v okrese Jihlava velmi územně koncentrované, hlavně kolem toků, především pak kolem řeky Jihlavy, která tvoří obloukovou osu tohoto území.
- Domnívám se, že většina chatových osad kolem řek a potoků v řešeném území bude mít liniový charakter, naopak rekreační chatové osady v lesních komplexech budou mít charakter hromadný, stejně tak zahrádkářské chatové osady.
- Předpokládám, že rozptýlené chatové osady budou co do počtu chat menší a nebude jich mnoho.

- Předpokládám, že nejvíce zahrádkářských osad s chatami bude vázáno na městská sídla. V okrese Jihlava, tedy na Jihlavu, Telč, Třešť, Polnou a Brtnici a do jejich blízkého zázemí.
- Předpokládám, že většina chat ležících mimo města a jejich blízkého zázemí bude mít rekreační charakter.
- Domnívám se, že všechny zdejší chaty, až na výjimky, byly postavené po válce, tzn. až v druhé polovině 20. století.
- V souvislosti s výstavbou komunikací, souborů rodinných domů a s rozvojem průmyslových zón měst, především Jihlavy, dochází k likvidaci některých zahrádkářských osad.

Při zpracování diplomové práce jsem se snažil naplnit následující cíle:

- Zachytit územní rozložení chat, chatových osad a chatových lokalit v prostoru okresu Jihlava.
- Popsat funkční, architektonicko-stavební, urbanistickou, krajinnou a jinou rozmanitost chataření v řešeném území.
- Popsat vývoj chataření v řešeném území.
- Na základě kontaktu s orgány veřejné správy v řešeném území identifikovat současné problémy spojené s chatařením a vypracovat prognózu jeho dalšího rozvoje.
- Porovnat chataření v Chatové oblasti Jihlava jihlavská s chatařením v typově odlišných chatových oblastech mimo řešené území.

2. ROZBOR LITERATURY

Kompletní seznam literatury je uveden v kapitole 8. Některým titulům se podrobněji věnuji v následujících dvou kapitolách.

2.1. Literatura charakterizující geografické prostředí řešeného území

Jedním ze zdrojů dat a informací o fyzicko-geografickém prostředí byla skripta **Chábera (1998)**. Autor se zde zabývá geologickými, geomorfologickými a hydrologickými poměry Jižních Čech. Pro mou práci jsem použil informace charakterizující jednotlivých geomorfologické celky, které zasahují do okresu Jihlava. Popisuje zde morfostrukturní a morfoskulpturní tvary vyskytující se v řešeném území. Dále zde také částečně popisuje říční síť řešeného území.

Práce **Demek a kol. (1987)** rozčleňuje celou republiku do jednotlivých geomorfologických oblastí, celků a podcelků. Jednotlivé celky jsou charakterizovány z hlediska jejich polohy, rozlohy, charakteru, geologického složení a také nejvyšších vrcholů. Dále zde zmiňuje příslušné tvary zemského povrchu vytvořené jak endogenními tak i exogenními silami.

Vlček a kol. (1984) předkládá výčet a popis vodních toků a nádrží České republiky. Obsahuje hlavní charakteristiky vodních toků, jako je např. nadmořská výška a místo pramene, plocha povodí, nadmořská výška ústí řeky, celková délka toku, průměrný průtok v ústí. Dále jsou zde popisovány, kromě řeky Jihlavy, Moravské Dyje a Jihlávky, charakteristiky Novoříšské přehrady (plocha hladiny, výška hráze, délka vzduť, objem vody apod.). Obdobné charakteristiky týkající se druhé přehradní nádrže v řešeném území Hubenov jsem získal na internetových stránkách:

<http://projekt.jiznicechy.org/cz/index.php?path=ost/hubenov.htm>

Další informace vztahující se k fyzicko-geografickému prostředí jsem získal na internetových stránkách **www.trasovnik.cz**. Jsou zde charakterizovány kraje a okresy celé České republiky. Použil jsem informace týkající se horopisu a vodopisu v řešeném území. Jsou zde také informace o ochraně přírody a přehled chráněných území. Dále jsem zde také využil publikovaných informací o cestovním ruchu, které jsou zpracované v kapitole 3.3.

Základním zdrojem informací pro sociálně-geografickou charakteristiku v řešeném území byly internetové stránky Českého statistického úřadu **www.czso.cz**, na kterých jsem vyhledával statistické informace týkající se sídelní struktury, obyvatelstva, hospodářství, průmyslu a těžby, zemědělství a dopravy.

Dalším zdrojem informací byla studie **Kolektiv (2000)** - Strategie okresu Jihlava, zpracovaná Regionální rozvojovou agenturou v roce 2000. Je zde zhodnocen vývoj sídelní struktury a obyvatel v řešeném území. Významné pro mou práci bylo zachycení trendu změn v sídelní struktuře. Práce také obsahuje popis a hodnocení ostatních socioekonomických charakteristik řešeného území.

2.2. Literatura o chataření jako formě rekreace a cestovního ruchu

V této kapitole komentuji literaturu pojednávající o chataření v určitém regionu České republiky a Slovenska.

Anděl (2003) se ve své práci zabývá detailně jednou chatovou lokalitou Brnná, ležící v údolí Labe na území města Ústí nad Labem. Zabývá se vývojovými změnami, kdy dochází ke zbrždění nárůstu počtu chat, ovšem na druhé straně ke zkvalitnění již existujících chat (přístavby, přestavby, připojení na infrastrukturu). Používá zde dotazníkového šetření, které zde bylo realizováno v letech 2001 a 2002. Zabývá se zde také ekologickými faktory ovlivňující kvalitu tohoto území. Autor spojuje problematiku zdejšího chataření se zdejším komerčním cestovním ruchem.

Bičík (1998) předkládá čtenářům základní zjištění a zobecnění vzniklá na základě předchozích sociologických výzkumů druhého bydlení v zázemí Prahy. Hodnotí Sčítání objektů druhého bydlení (ODB) v roce 1991. Poukazuje na skutečnost, že je potřeba číslo z roku 1991 navýšit o objekty druhého bydlení, které v tomto Sčítání nebyly evidovány. Jedná se především o ODB na zahrádkách. V mnou řešeném území mohu tuto skutečnost potvrdit, navýšení čísla je asi 43 %.

V další práci **Bičík (2002)** řeší postupnou transformaci území Neveklovska, které se nachází v blízkosti Slapské přehradní nádrže, spojenou s její výstavbou a přemístováním jednotlivých objektů druhého bydlení v průběhu vývoje. Jednalo se o oblast, kde se provozovala jedna z prvních forem druhého bydlení. Autor hledá cesty jak zvýšit a zefektivnit nedostatečné využívání rekreačních chat. Také na Jihlavsku docházelo a dochází k postupné transformaci chatových osad.

Práce **Bičík, Fialová (1997)** představuje rozsah druhého bydlení v Česku a následně komentuje výsledky svého dotazníkového průzkumu uživatelů objektů druhého bydlení v některých lokalitách jižního zázemí Prahy. Ve druhé části se autoři zaměřují na možnost převádění jednotlivých chat na objekty trvalého bydlení. Z výzkumu vyplynulo, že 13 %

dotazovaných plánovalo tento proces uskutečnit, což by způsobilo zajímavý suburbanizační proces.

Bičík, Simoníková (2001) se detailně zaměřili na chaty ležící v lokalitách v nejbližším zázemí Prahy, které se přeměňují na objekty trvalého bydlení. Jsou zde zaznamenány nesrovnalosti v počtech chat podle evidence obcí, evidence katastrálních úřadů, podle Sčítání 1991 a podle terénního průzkumu. Dále se v této práci zabývají tematikou úpravy chat na objekty trvalého bydlení a problémy, které při této realizaci mohou nastat. V územích, kde již přestavba začala, se vytvářejí různé antagonistické skupiny obyvatel. Každá skupina obvykle má jiné představy o dalším využívání a podobě prostředí, ve kterém se její obyvatelé rekreují a žijí.

Drahošová, Vágner (2004) ve své práci zobecňují poznatky vzniklé již při dřívějších výzkumech. Poukazují na skutečnost, že stále více zahraničních návštěvníků má zájem o využívání ODB v Česku. Z nových zjištění vyplývá poptávka po pronajímání jednotlivých chat a také dochází k častějším střetům mezi vlastníky jednotlivých objektů druhého bydlení, mezi těmito vlastníky a zdejšími trvale bydlícími a také mezi těmito vlastníky a provozovateli zařízení cestovního ruchu.

Fialová (2001) se zabývá problémy získávání informací při výzkumu územního rozložení objektů druhého bydlení Česku. Rozebrány jsou zde jednotlivé definice objektů individuální rekreace. Hlavním tématem této práce je slučování dat o ODB pocházejících z různých zdrojů. Údaje pocházející z Českého statistického úřadu obsahují data za základní sídelní jednotky, zatímco údaje z katastrálních úřadů jsou vztaženy na katastrální území. I přes sjednocení těchto typů dat dochází k problému - obě statistiky se totiž věnují pouze vykazovaným chatám. Existuje značný rozdíl mezi oficiálními statistikami a daty získanými v terénu. Pro svou práci jsem volil metodu terénního průzkumu opřenou o předchozí statistické údaje.

V příspěvku **Fialová, Vágner (2001)** se autoři vracejí k poznatkům z dotazníkového průzkumu druhého bydlení v regionu Dolní Kocába. Autoři vyzdvihují zdejší typovou rozmanitost chat a chatových osad, která je dána především jejich dlouhým obdobím vývoje. Popisují zde zastoupení architektonicko-urbanistických typů chat, které je zde díky dlouhému vývoji pestré. Dále jsou zde popisovány specifika jednotlivých chatových lokalit od ústí Kocáby směrem proti jejímu proudu. V další části autoři porovnávají podobu chataření ve vlastním hlubokém údolí Kocáby a v jeho zarovnanějším okolí. V závěrečné kapitole autoři prostřednictvím SWOT analýzy vyzdvihují silné a slabé stránky regionu, hrozby pro region a příležitosti regionu ve vztahu k rekreaci a cestovního ruchu.

Autoři **Gardavský, Ryšlavý (1978)** ve svém článku pojednávají o individuální, vázané a volné ubytovací rekreaci a cestovním ruchu na Liberecku a zároveň vytvořili komplexní regionální geografickou studii o rekreaci na Liberecku. Prvně se autoři zabývali zatížením k.ú. objekty druhého bydlení. Autoři sledovali vedle rozmístění ODB i rozmístění a charakter objektů vázaného a volného cestovního ruchu a také spádovost do těchto objektů. Kombinovali údaje o počtu objektů a o jejich územní hustotě v k.ú. V další části zobrazují pomocí kartodiagramů počty ODB. Autoři vyhodnocovali i sezónnost využívání objektů druhého bydlení.

Havrlant, M., (1974) analyzuje ve své práci rozmístění a krajinnou únosnost chat a chataření a dalších ubytovacích objektů rekreace a cestovního ruchu v celé Beskydské oblasti, opírajíc se o terénní sběr údajů podle katastrálních území doplněný údaji ze statistiky. Použil tři ukazatele míry zatížení území (katastrů) rekreačním ruchem (zde ubytovacími kapacitami rekreace a CR) a stanovil hodnoty maximálních únosností těchto zatížení.

Havrlant, J., (2004) připravil příspěvek zabývající se historií druhého bydlení, v Moravskoslezských Beskydech. Shrnuje zde důvody, proč jsou Beskydy hojně využívány chataři a analyzuje zde vývoj chatařského osídlování. Zohledňuje potřebu, především chudšího dělnického obyvatelstva z Ostravska, rekreovat se. Hodnotí i potenciál krajiny z hlediska chataření. V 70. a 80. letech zde dochází k regulaci výstavby chat. Stavební uzávěra je zde především v povodích nad vodárenskými nádržemi Šance a Morávka a v cenných zónách CHKO Beskydy. V Beskydech podle J. Havrlanta prakticky nedochází k pronajímání chat, také proto, že je zde velká nabídka ve sféře volného cestovního ruchu zajišťovaná privatizovanými podnikovými rekreačními objekty.

Hynek, Sedláček (2004) se věnují chataření v blízkém zázemí Brna. Všímají si jak vývojových aspektů, tak i územní a typologické struktury chataření. Chataření v tomto území je v rámci Česka v řadě ohledů specifické. Chaty jsou umístěny hned za okrajem zástavby města, dojížděková vzdálenost je proto minimální. Chataření je zde úzce spojeno se zahrádkařením. Před válkou bylo v okolí Brna málo chat, boom chataření zde nastal koncem 50. let a zejména v letech šedesátých. V mé práci jsem také zaznamenal podobný případ. V nejbližším zázemí Jihlavy je také rekreační chataření propojeno se zahrádkařením, ovšem ne v tak velkém měřítku, jak je tomu u Brna.

Diplomová práce **Kapicová (2004)** se zabývá chatařením v chatové oblasti Lipno. Práce obsahuje analýzu rozmístění a jednotlivé typologie chatových osad v CHO Lipno. Je zde definována chata, chatová osada, chatová lokalita a chatová oblast. Z této práce jsem

převzal data týkající se chatových osad v CHO Lipno, které mi posloužily k porovnání Chatových oblastí Lipno a Jihlava jihlavská.

Kubeš (2004a) zpracoval analýzu struktury chataření v blízkém zázemí Českých Budějovic. Vytvořil hierarchickou strukturu prvků chataření, ve které definoval chatu, chatovou osadu, chatovou lokalitu a chatovou oblast. Vytváří zde jednotlivé typologie chat a chatových osad (funkční, architektonicko-urbanistickou, půdorysnou, terénně-polohovou, velikostní, vegetační a typologii z hlediska možností trávení volného času chatařů). Z této práce jsem převzal veškeré definice týkající se geografie chataření.

Kubeš (2004b) se zaměřuje ve své práci na historii chataření v blízkém i vzdálenějším zázemí Českých Budějovic v charakteristických obdobích vývoje – v období meziválečném a válečném, v období 1946-1969, v období 1970-1989 a v období po roce 1989. Jsou zde popisovány společenské souvislosti chataření. Lokalizuje jednotlivé chatové osady, popisuje jejich architektonicko-stavební typy chat, dále pak půdorysné uspořádání, funkční typ, krajinný typ chatových osad a jednotlivé volnočasové aktivity. Mnou řešené území je chatařsky relativně mladší, výstavba chat zde začala až po válce.

Librová E. (1969a) provedla výzkum chataření ve dvou odlišných chatařských územích na Ostravsku. Podle autorky spadá problematika sociologie druhého bydlení do sféry sociologie města a sociologie volného času. Průzkum byl prováděn metodou přímého dotazování pomocí předem sestaveného dotazníku. Zkoumá zde motivy chataření, časovost návštěv (nejčastěji jsou využívány celoročně), činnosti konané na chatě, sousedské vztahy, charakter chaty a její vybavenost, místo bydliště chataře a koncepci dalšího vývoje chataření. Některé tyto charakteristiky jsem zkoumal i v mé práci. Autorka v této práci také upozorňuje na hygienické, sociální a urbanistické problémy spojené s chatařením.

Mariot (1976) se nejprve zabývá teoretickými otázkami problematiky individuální rekreace. Srovnával termín „objekt individuální rekreace“ s odpovídajícími termíny v jiných zemích. Uvádí podněty, které vedou lidi k získávání objektů druhého bydlení a srovnává problémy vzniklé jednak při chataření, jednak při chalupaření. V další části se autor věnuje analýze rozmístění a územní organizaci objektů druhého bydlení na Slovensku. Znázorňuje zde vazby mezi místy s koncentrací ODB a místy trvalého bydlení chatařů. V závěru článku se autor vyjadřuje k potřebě usměrňování výstavby dalších souborů chat na Slovensku.

Otrubová (1980) vyhodnotila na základě údajů ze Sčítání 1991 a dalších evidencí vývoj počtu objektů druhého bydlení na Slovensku a současně jejich rozmístění v jednotlivých okresech Slovenska. Zabývá se vývojem počtu ODB od první republiky a zjistila, že 31 % ODB (převážně chat) leží v městských okresech Bratislava a Košice

(podobnou, městu blízkou lokaci chat má Brno, ovšem nikoli Praha, Ostrava a Plzeň). Zmiňovány jsou zde i další okresy na Slovensku s vysokou koncentrací ODB, ovšem také okresy, kde je tato koncentrace mizivá. Autorka také zmiňuje regiony s počínajícím rozvojem chalupaření na Slovensku. Jedná se především o regiony ležící v Pováží.

Ptáček (2004) se ve své práci zabývá trávením volného času na Olomoucku. Nejprve zde popisuje rekreaci olomouckých Němců, kteří zde žili do roku 1946. K rekreaci využívali především letních bytů pronajatých či vlastněných v lázeňských zařízeních Jeseníků. Chudší české obyvatelstvo začalo provozovat chataření zejména v krajinně cenném a národnostně smíšeném severovýchodním sektoru Olomoucka podél řeky Bystřice. Prvními staviteli těchto objektů byly olomoučtí skauti a trampové. V 60. letech pak vznikají chaty i v dalších chatařsky atraktivních místech zázemí Olomouce. V posledním desetiletí dochází ke stavbě velkých rekreačních chat a rekreačních domků v bezprostředním okolí města Olomouce. V některých suburbánních zónách Olomouce tak dochází k prolínání rezidenčního a rekreačního bydlení. Tento fenomén se však netýká pouze Olomouce, ale zaznamenal jsem ho např. také u Jihlavy.

Článek **Šprincová (1976)** se zabývá změnami v rozmístění rekreačních chat a chalup ležících v okresech Šumperk a Bruntál, mezi lety 1964 a 1973. Autorka zde vysvětluje rozdílný vývoj mezi jádrovou oblastí Hrubého Jeseníku a zbylými oblastmi. Zdůvodňuje to tím, že v jádrové oblasti Jeseníků je přísnější ochrana přírody a krajiny (CHKO Jeseníky), a také tím, že zbylé části obou okresů tolik chat a chalup v roce 1964 ještě neměly (větší relativní přírůstek), a tím, že odchodem obyvatelstva ze zemědělského venkova do měst se v podhůří uvolnilo velké množství usedlostí pro rekreační chalupaření (přítáhlo i chalupáře z Olomouce, z Opavska a z Ostravska).

Práce **Vágner (2001b)** analyzuje problémy chalupaření a chataření v podbrdském regionu Hostomicko v souvislosti s ostatními otázkami územního rozvoje tohoto regionu. Autor shromáždil podrobné informace o všech součástech geografického prostředí regionu a vyhodnotil dotazníky určené majitelům ODB i místním obyvatelům a představitelům zdejších obcí. Zdejší počet ODB a jejich hustota nejsou velké ve srovnání s regiony podél Kocáby a dalších toků jižního zázemí Prahy, přesto je druhé bydlení pro zdejší trvale žijící obyvatelstvo a pro zdejší podnikání důležité. Další možnosti pro rozvoj regionu vidí autor například v agroturistice, v jednodenní rekreaci a cestovním ruchu Pražanů, nebo ve specifickém rekreačním využití lokální trati Zadní Třebáň – Lochovice.

Článek **Vystoupil (1978)** obsahuje popis individuální chatové rekreace a zásady pro usměrňování výstavby v chat na Brněnsku. Řešen je zde vývoj výstavby chat v jednotlivých obdobích. Autor navrhuje zakázat další výstavbu chat v okrese, především

tam, kde se ve výhledu předpokládá nová zástavba města. Navrhuje povolit další výstavbu chat jen v okolí nestřediskových venkovských sídel okresu a jen těch, kde už v okolí sídel chatové osady existují. Problém vidí také v přivedení technické infrastruktury k chatám.

V další práci **Vystoupil (1983)** se autor zabývá problematikou obrovského nárůstu chat v 70. letech v České republice a pokouší se zde o prognózu vývoje počtu objektů druhého bydlení v letech 1990 – 2000. Na vývoj má mít vliv řada faktorů. Autor použil data ze Sčítání ODB 1971, kde bylo uvedeno i jejich stáří . Dále zkonstruoval logistické křivky, které dopočítal podle postupného trendu. Na základě těchto křivek stanovil prognózu vývoje počtu chat až do roku 2000. Jeho prognóza se potvrdila. Autor také určil směry, jakými se bude chataření u jednotlivých velkých měst České republiky ubírat.

3. GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

3.1. Fyzicko-geografická charakteristika

Okres Jihlava leží ve středu České republiky, na rozhraní Moravy a Čech, na jihu kraje Vysočina. Na severu hraničí s okresem Havlíčkův Brod, na severovýchodě hraničí s okresem Žďár nad Sázavou, na západě s okresem Pelhřimov, na jihovýchodě s okresem Třebíč a na jihozápadě s okresem Jindřichův Hradec. Nejvyšším bodem je Javořice (837 m.n.m.), ležící v Jihlavských vrších

K 31.12.2005 měl okres rozlohu 1180,07 km², správně je území okresu rozděleno do 121 obcí, z toho je 5 měst. Celkem zde žije přes 108 tisíc obyvatel.

Celé území náleží do Českého masívu a je tvořeno krystalickými horninami moldanubika. Území je tvořeno parovinnou klenbou, ve které vystupují na povrch krystalické břidlice s masívy granitoidů. Nejvýznamnější je moldanubický centrální žulový pluton nacházející se jižně od Jihlavy a táhnoucí se směrem na Novobystřicko a Novohradské hory. Z dalších hornin jsou zde hojně zastoupeny ruly, jílovce a pískovce.

Podle geomorfologického členění – viz Demek a kol.(1987) náleží území do systému Hercynského, subsystému hercynských pohoří, provincie Česká vysočina, do Českomoravské supprovincie, a oblasti Českomoravská vrchovina. Do mnou řešeného území zasahují celky Křemešnická vrchovina, Hornosázavská pahorkatina, Křižanovská vrchovina a Javořická vrchovina.

Ze západu sem zasahuje Křemešnická vrchovina - viz Chábera (1998) a to podcelkem Humpolecká vrchovina. Jedná se o plochou vrchovinu s erozně-denudačním povrchem a převládající výškovou členitostí 100 – 300 m. Na hranici okresu je nápadná, výraznými zlomovými svahy omezená rulová hrást Čeříneku se zbytky plochého reliéfu ve vrcholové části (Čeřínek 761 m. n. m.).

Celý východ a jihovýchod řešeného území je tvořen Křižanovskou vrchovinou. Jih tvoří Dačická kotlina, která představuje protaženou, tektonicky podmíněnou depresi v rulách se zbytky jezerních třetihorních sedimentů, omezenou ze všech stran vyšším reliéfem. Západní křídlo je ploché až mírně skloněné, východní je krátké, strmé a projevuje se zde tektonika Přibyslavského zlomu. Povrch dosahuje nadmořských výšek okolo 500 – 645 m. n. m. Osu tohoto podcelku tvoří Moravská Dyje, která opouští zmiňovaný okres u obce Černíč. Dále sem zasahuje podcelek Brtnická vrchovina (nejvyšší vrchol Špičák 733 m), tvořená rulami a hlubinnými vyvělinami. Je charakteristická reliéfem dlouhých hřbetů

oddělených podélnými sníženinami se suky odolných hornin vystupujících z plochého reliéfu.

Severní část řešeného území je tvořena celkem Hornosázavské pahorkatiny. Zasahuje sem podcelek Havlíčkobrodská pahorkatina. Jedná se o členitou pahorkatinu na krystaliniku se zbytky křídových a neogenních usazenin. Křídové usazeniny vystupují v prolomu Dlouhé meze a v podcelku Jihlavsko-sázavské brázdy se nachází zbytky neogenních usazenin.

Centrální část mnou řešeného území je tvořena Javořickou vrchovinou – viz Demek a kol. (1987). Nejvyšší část tvoří podcelek Jihlavské vrchy. Ty jsou tvořeny soustavou žulových ker, které zasahují i do Jindřichohradeckého okresu. Jedná se o plochou vrchovinu tvořenou horninami centrálního moldanubického plutonu se střední nadmořskou výškou 603 metrů nad mořem. Nejvyšším místem je Javořice (837 m.n.m.), která je současně nevyšším vrcholem Českomoravské vrchoviny. Jedná se o žulový peň s okrajovými výraznými svahy, vrcholová část je planinová se skalními útvary. Výrazně se zde projevila eroze, která je dokumentována skalními mísami, žlabkovitými škrapy, skalními výklenky apod. Jižně odtud se táhne západo-východním směrem v žulách příčná Mrákotínská sníženina oddělující jižní výběžek Pivničky. Nejvyššími vrcholy jsou Pivničky (760 m.n.m.), Hradisko (760 m.n.m.). Směrem na jih se terén snižuje až na nadmořskou výšku 500 metrů nad mořem.

Prakticky na celém území okresu Jihlava se nachází většinou půdy podzolované a podzoly, avšak lze zde najít také hnědé lesní půdy. Z půdních druhů se zde nalézají půdy hlinité a půdy hlinitopísčité (s matečnou horninou rulou a hlubinnými vyvělinami jako žula a syenit).

Jihlavský okres lze rozdělit podle klimatu do tří typů. První typ (Javořice) se nachází v nejvyšší nadmořské výšce, a proto je zde chladná oblast. Druhý typ lze označit jako oblast mírně chladnou. Jedná se o území okolo Javořice a okolo vyšších vrcholů (Špičák 733 m.n.m.), Skelný vrch (787 m.n.m), Čerínek (761 m.n.m) apod. Třetí typ spadá do oblasti mírně teplé. Jedná se o mírně vlhké, vrchovinové klima zbylých částí okresu.

Průměrná roční teplota vzduchu je 5-6°C, ve vyšších partiích pak o stupeň méně. Nejchladnější je zde leden s průměrnou teplotou -3°C a nejteplejší červenec s průměrnou teplotou 16°C. Ve vrcholových partiích je tato teplota vždy o 2 až 3 °C nižší, než v ostatních částech území. Celkový roční úhrn srážek se pohybuje kolem 800 mm, což je těsně nad republikovým průměrem, nejvíce srážek spadne v letních měsících, nejméně pak v zimních měsících. Délka období mezi začátkem a koncem výskytu sněhové pokrývky je 150 dní, přičemž v tomto časovém úseku bývá přerušovaná. Jsou zde poměrně dobré

sněhové podmínky pro provozování zimních sportů. Nachází se zde několik upravovaných sjezdových tratí a okolo Javořice je pomocí sněžné techniky upravováno asi 50 km běžeckých tratí.

Téměř celé území patří k úmoří Černého moře. Nejdůležitějším tokem je řeka Jihlava. Jedná se o řeku 4. řádu pramenící v Jihlavských vrších u obce Jihlávka v nadmořské výšce 680 m.n.m. Odtud teče směrem na severovýchod přes Batelov a Dolní Cerekev do Jihlavy, kde se pozvolna stáčí na jihovýchod. Protéká Malým Beranovem, Lukami na Jihlavou a u obce Přímělkov opouští hranice okresu. Délka celé řeky až do soutoku s Dyjí je 184,5 km, plocha povodí 3117 km² a průtok Jihlavy v ústí činí 11,75 m³/s. V okrese Jihlava má tato řeka délku asi 40 km. Mezi pravostranné přítoky v okrese Jihlava patří Koželužský potok, Jihlávka a Brtnice, mezi levostranné Rohozná, Jiřinský potok a Kamenický potok. Jižní část okresu je odvodňována prostřednictvím Moravské Dyje, která pramení v Jihlavských vrších. Zleva se k ní připojuje Nevcehelský potok. Pravostranným přítokem je Telčský potok. Větším přítokem Moravské Dyje je řeka Myslůvka. Plocha povodí je 66,421 km². Do Myslůvky se dále vlévá Bolíkovský potok, Častovský potok, Práskoleský potok a řeka Strouha. Dalším přítokem Moravské Dyje je řeka Vápovka (povodí 107,610 km²). Její přítoky jsou Sedlatický potok, Otvrňský potok, a Řečice. Řeka Moravská Dyje opouští okres Jihlava u obce Černíč a její plocha povodí je v těchto místech 313,7 km². Délka toku na území okresu Jihlava je asi 17 km.

V řešeném území se nachází dvě přehradní nádrže. První z nich se jmenuje Novoříšská. Nalézá se poblíž Nové Říše a slouží jako zásobárna pitné vody. Její hráz je 20,16 m vysoká a objem je 0,303 mil. m³. Zásobní objem je 2,237 mil. m³ vody. Délka vzdutí je 2,11 km. Plocha povodí se rovná 21,44 km². Druhá přehradní nádrž se jmenuje Hubenov. Má sypanou hráz vysokou 23 m a dosahuje délky 320 m. Plocha hladiny je 47,5 ha, největší hloubka 19 m a objem vody 3,38 mil. m³. Délka vzdutí je 2 km. Území Jihlavska je také bohaté na rybníky. Z nejvýznamnějších mohu jmenovat Velký Pařezity, Plodový, Smrkovský, Zhejral, Žibřid, Pávovský r., Trpaslík, Rohozenský aj.

Z fytogeografického hlediska území okresu Jihlava náleží do oblasti lesní květeny středoevropské, v níž převažuje podoblast horské květeny středoevropské. Tato oblast spadá do dvou vegetačních stupňů a to do jedlovo-bukového a do stupně dubovo-jehličnatého s bukem. Současné lesy jsou převážně smrkové, ale objevují se tu i příměsy modřínu, borovice, břízy, dubu, buku, javoru a dokonce i lípy. Původní bukové a dubové lesy jsou již v současnosti vykáceny, nebo jejich zbytky tvoří chráněná území. Jelikož je toto území hojně zalesněno, poskytuje rekreantům dobré podmínky pro sběr lesních plodů a hub. Živočišstvo je poměrně pestré. Z větší fauny se zde především srny, zajáci, jeleni,

divoká prasata, mufloni, atd. Ze šelem zejména liška, kuna, lasice a v poslední době norek. Z ptactva zejména káně lesní, moták pochop, jestřáb lesní a velké množství zpěvného ptactva.

Z hlediska ochrany přírody se na Jihlavsku nachází větší množství zvláště chráněných území přírody. Nachází se zde dvě *národní přírodní rezervace* (Velký Špičák, Zhejral), jedna *národní přírodní památka* (Hojkovské rašeliniště), 19 *přírodních rezervací* (Chvojnov, Klučí, Jechovec, Lísovec, Luh u Telče, Zaječí skok, Mrhatina, Na Oklice, Rašeliniště Bažantka, Rašeliniště Kaliště, Rašeliniště Loučky, Roštýnská obora, Rybník Březina, Šimanovské rašeliniště, Štamberk a kamenné moře, Údolí Brtnice, U potoků, Velký pařezitý rybník, Vílanecké rašeliniště), 16 *přírodních památek* (Bukovské rybníčky, Rašelinné jezírko Rosička, Černíč, Vysoký kámen, Čertův hrádek, Horní Nekolov, Jersínská stráň, Ještěnice, Jezdovické rašeliniště, Lukšovská, Míchova skála, Na skalce, Pahorek u Vižanova, Pod Mešnicí, Prosenka, Přední skála) a jeden *přírodní park* (Čeřínek).

3.2. Sociálně-geografická charakteristika

Po prováděné integraci neboli slučování obcí v sedmdesátých a osmdesátých letech dochází od r. 1990 k opačnému procesu. Zatímco v letech 1980 – 1991 byl zaznamenán úbytek 16 obcí, v období 1991 – 2001 přibylo 20 nově vyčleněných obcí. Proces rozlučování obcí probíhal v letech 1990 – 1992. Tím se počet obcí v okrese ustálil na čísle 121. V roce 2001 připadalo na 1 obec v okrese průměrně 896 obyvatel, zatímco v roce 1991 činil průměr na obec 1 074 obyvatel. Tento ukazatel je značně ovlivněn přítomností krajského města Jihlavy, bez níž by průměrný počet obyvatel obce klesl téměř na polovinu. Podobně se vyvíjela i průměrná rozloha 1 obce, když v období 1991 – 2001 poklesla o 16,5% na 975 ha. Sídlní struktura je charakteristická značnou rozdrobeností. Od roku 1980 existuje v okrese 198 částí obcí. Přírůstek obyvatel byl zaznamenán v obcích do 499 obyvatel (vlivem desintegrace), kde žije 16,2 % obyvatelstva, a v kategorii 1 000 – 1 999 obyvatel (5,5 % obyvatelstva). Úbytek nastal ve skupině s 5 000 a více obyvateli, kterou tvoří města Jihlava, Telč a Třešť (dnes zde žije celkem 57,8 % obyvatelstva).

Od poloviny 90. let nastává postupné oživení utlumené bytové výstavby. V roce 2001 bylo v okrese dokončeno 352 nových bytů, tj. nejvíce ze všech okresů Vysočiny. Tato skutečnost je výrazně ovlivněna existencí krajského města.

Celkový počet obyvatel v okrese Jihlava byl k 1.3.2006 108 292, přičemž trend vývoje je spíše stagnující. Zajímavé tendence lze pozorovat ve vývoji počtu obyvatel jednotlivých obcí okresu. Největší pokles byl zaznamenán ve městě Jihlava (o 1 129 osob),

což je dáno vedle přirozeného úbytku i procesem suburbanizace. K úbytku obyvatel dochází rovněž v některých menších obcích ležících na periférii okresu, kde je málo pracovních příležitostí a slabá dopravní obslužnost (Arnolec, Jihlávka, Klatovec, Olšany a většina menších obcí na Telečsku). Z větších obcí zaznamenala výrazný úbytek (o 156 osob) Kamenice. Na druhé straně existují územní skupiny obcí, kde počet obyvatel roste. Patří sem obce, které tvoří prstenec kolem města Jihlavy – Bílý Kámen, Hybrálec, Plandry, Puklice, Rančířov, Rantířov, Velký Beranov, Vílánek, kde je patrná suburbanizace.

Průměrný věk se za deset let zvýšil o 2,5 roku na 38,3, u mužů na 36,7 a žen na 39,9 roku. Z pohledu národnostního složení je jihlavský okres územím značně homogenním. Z národnostních menšin jsou zde nejvíce zastoupeni Slováci, Ukrajinci a Vietnamci. Z hlediska náboženského vyznání se řadí okres Jihlava podílem 38,8 % věřících nad průměr ČR a z úhrnu věřících deklaruje téměř 90 % příslušnost k církvi římskokatolické.

Míra nezaměstnanosti činila k 1.1.2006 6,93 %. Ve srovnání s ČR se tento údaj udržuje pod celostátním průměrem. Nejvyšší nezaměstnanost byla a přetrvává mezi osobami s nízkým stupněm vzdělání, v profesích pomocných a nekvalifikovaných pracovníků, nebo provozních pracovníků ve službách a obchodě. V odvětví ekonomické činnosti dominuje činnost v průmyslu, v němž pracuje 37,7 % ekonomicky aktivních osob (stejně jako před 10 lety). S odstupem následuje stavebnictví a obchod vč. oprav. K největšímu úbytku pracovníků došlo v zemědělství, lesnictví a rybolovu – během 10 let opustilo tato odvětví 60 % osob. Poklesl i počet pracujících ve školství a zdravotnictví. Naopak více osob pracuje v pohostinství a ubytování, peněžnictví a pojišťovnictví a veřejné správě vč. obrany. Největší podíl žen je v textilním průmyslu, maloobchodu, školství a zdravotnictví.

Nosným odvětvím hospodářství je v okrese průmysl strojírenský, zaměřený především na autodoplňky. Významný podíl má potravinářský, dřevozpracující a textilní průmysl. Dalším zdrojem zaměstnanosti je oblast stavebnictví a obchodu. V zemědělství a lesnictví pracuje 6,5 % ekonomicky aktivních obyvatel, což převyšuje republikový průměr. Z celkové katastrální plochy 1 180 km² (nejmenší rozloha z okresů Vysočiny) připadá na zemědělskou půdu 59,4 % a na lesy 31,1 %. Na zemědělské půdě mají poměrně vysoké zastoupení trvalé travní porosty (22,4 %). Podíl orné půdy na zemědělské půdě je 75,2 %, což představuje stupeň zornění obvyklý pro Vysočinu. V rostlinné výrobě vyniká kraj v pěstování brambor a v živočišné výrobě chovem prasat a skotu. Na tento chov navazují masokombináty, z nichž největší jsou Kostecké uzeniny v Kostelci u Jihlavy. Význam těžby a zpracování nerostných surovin není velký, s výjimkou těžby stavebního kamene.

Okres má ucelenou silniční síť. Nejvýznamnější komunikací procházející okresem od západu na východ je dálnice D1, která spojuje Prahu a Brno, a na kterou je výhodně napojena především samotná Jihlava. Díky této skutečnosti proudí do Jihlavy přímé zahraniční investice. Řada firem si proto za své sídlo zvolila právě Jihlavu. V současné době probíhá výstavba několika přivádějících komunikací k dálnici, aby se i další místa okresu za přispění dálnice mohla rozvíjet. Okresem procházejí dva silniční tahy I. třídy- I/23 (Brno-Telč-Jindřichův Hradec) a I/34 (Znojmo-Jihlava-České Budějovice). Železniční doprava je dobře zabezpečena především v severní části okresu, kde je vybudována rychlíková trať celostátního významu. Jsou zde dva železniční uzly a to v Kostelci u Jihlavy a v Jihlavě. Hlavní směry vedou na Veselí nad Lužnicí, na Brno, na Havlíčkův Brod. V jižní části okresu je pouze trať místního významu vedoucí z Kostelce u Jihlavy přes Třešť, Telč až do Slavonic. V současné době se uvažuje o jejím prodloužením až do rakouského Weidhofenu.

Jediné letiště Jihlava - Henčov slouží pouze ke sportovním účelům. Ráz krajiny vybízí k autoturistice, cyklistice a agroturistice.

3.3. Charakteristika rekreace a cestovního ruchu

Území okresu Jihlava poskytuje řadu možností jak pro individuální rekreaci tak i pro organizovaný cestovní ruch. Nachází se zde řada přírodních a společenských atraktivit, zejména hradů, zámků, kulturních památek, církevních staveb a staveb lidové architektury.

V regionu se nalézají mnoho kulturně historických zajímavostí - nejstarší horní město českých zemí – Jihlava, s památkovou rezervací, podzemím, zbytky hradeb a naučnou stezkou těžby v okolí. Známý je zde most, radnice a zámek s parkem. Město Telč bylo zařazeno na seznam UNESCO, je památkovou rezervací se zámek, parky, obrannými rybníky, náměstím s podloubím, se dvěma branami, s věžemi kostelů a židovským hřbitovem. Unikátní náměstí je obklopeno renesančními domy. V Třešti se nachází zámek, kostel s náhrobky, synagoga, rodný dům ekonoma J.A.Schumpetera, či expozice betlémů. V Polné se nalézají kostel s největšími barokními varhany u nás, děkanství s kaplankou, zámek s muzeem, židovský hřbitov, či známý pivovar, kde žil B. Hrabal. V Nové Říši se nachází impozantní barokní premonstrátský klášter s kostelem sv. Petra a Pavla, s cenným mobiliářem, barokní knihovnou a freskami, s expozicí českých skladatelů a básníka O. Březiny. Z kamenolomů u obcí Mrákotín a Lhotka pochází monumentální obelisk umístěný na nádvoří pražského hradu. V obci Vílanec byl postaven ve 13. století románsko-gotický kostel. Poutním kostelem je také zdaleka viditelný sv. Jan Nepomucký u Krahulčí.

Typickým dílem vesnické architektury je středověký vodní mlýn u obce Černíč a samoty v okolí Dušejova. Mezi další atraktivitu lze řadit románskou rotundovou kapli ve Stonařově, barokní kostel v Mirošově, či románsko-gotický kostel v Kostelci. U obce Janštejn jsou dochovány zbytky lidové architektury a památník husitských válek u obce Horní Dubenky. V Kamenici se nachází tvrz, románsko-gotický kostel, empírové a secesní domy. V Batelově pak zámeček a farní kostel sv.Petra a Pavla, synagoga či židovský hřbitov. U Plander stojí kaple sv.Jana a lipová alej. Ve Stonařově je dominantou románská rotundová kaple. Nachází se zde také jeden hrad - Roštejn se sedmibokou věží, s muzeem a oborou. Zřícenin zde zůstalo málo - Štamberk u Lhotky, Janštejn u Nové vsi, Rokštejn u Přímělkova, Čertův hrádek u Dolní Hutě, za zříceniny lze považovat i pozůstatky hradeb v Jihlavě. Zámky se nalézají v Polné, ve Větrném Jeníkově, v Brtnici, v Luce n.Jihlavou, v Třešti, v Batelově, v Telči, v Krasonicích, v Jamném, v Kninici, v Sedlatici, v Přísece, v Puklici. Muzea nalezneme v Brtnici (J. Hofmanna), muzejní expozici na zámku v Telči, muzejní expozici betlémů a rodný dům A.Schumpetera v Třešti, městské, školské a židovské muzeum v Polné, regionální Muzeum Vysočiny s podzemními katakombami a expozice G. Mahlera v Jihlavě, muzejní expozice skladatelů J. Novákovi, bratrům Vranickým a básníkovi O. Březinovi se nachází v Nové Říši, na Roštejně je muzejní expozice Muzea Vysočiny, památník husitských válek najdeme u obce Horní Dubenky.

Většina turistů přijíždí do okresu na krátký čas-na prohlídku města nebo kulturní památky a ještě ten samý den území opouští. V současné době se však začínají budovat zařízení poskytující služby, které zde udrží turisty po delší dobu. Jedná se především o různé komplexy služeb, sportovních hřišť a sportovišť. Evropská unie poskytuje ze svých fondů dotace, vázané i na výstavbu ubytovacích zařízení a rekreačních komplexů. Mezi obcemi Vanov a Vanůvek se nalézá 18-ti jamkové golfové hřiště, které patří k největším v České republice. Každoročně se zde pořádá mistrovství České republiky.

Jelikož mnou řešené území se nalézá v nejvyšších částech Českomoravské vrchoviny, jsou zde dobré podmínky pro zimní sporty. Upravují se zde zimní běžecké tratě, zejména okolo Javořice a Čeříнку. Poměrně dobré podmínky má zde i sjezdové lyžování. Jelikož mimo okres Jihlava je na Vysočině málo sjezdových tratí, stává se okres Jihlava atraktivní i pro tento sport. Území je také bohaté na rybníky, které v létě poskytují dobré podmínky na koupání, a některé jsou vyhlášenými rybářskými revíry. V zimě poskytují podmínky pro bruslení. Z dalších rekreačních aktivit se zde uplatňuje pěší turistika, cykloturistika a poslední době hodně zmiňovaná agroturistika a hypoturistika. Zastoupení hotelů, kempů, penzionů a pronajatých rekreačních objektů je na průměrné úrovni.

Nejrozšířenější formou rekreace na Jihlavsku je chataření, které se zde rozvinulo až po druhé světové válce. Jednotlivé rekreační aktivity vázané na chataření jsem znázornil v Mapě 8.

Cestovní ruch tvoří výraznou složku místní ekonomiky a vhodné využití potenciálu území tak tvoří velkou šanci zlepšení ekonomických podmínek obyvatel okresu a zvýšení ekonomické prosperity regionu. Kapacita ubytovacích zařízení je plně využita v letních měsících a v případě dobrých sněhových podmínek i v zimě. Naopak nejmenší využití je v jarních a podzimních měsících. Sezónní problém v tomto odvětví ekonomiky je i s pracovními místy. Určitým řešením je budování rekreačních komplexů, které by nabízely podmínky a činnosti pro celoroční využívání. Příkladem může být rekreační zařízení Šiškův mlýn u Vanova.

4. GEOGRAFIE CHATAŘENÍ – TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Níže uvedené definice pojmů vztahujících se ke geografii chataření a jednotlivé druhy typologií chat a chatových osad byly použity z práce Kubeše (2004a).

4.1. Chataření a chata

Chataření je jednou z forem rekreace, která se odehrává na chatě a v jejím blízkém okolí. Spočívá především v odpočinkovém pobytu (s přespáním), který je často spojený s různými volnočasovými aktivitami jako je zahrádkaření, rybaření, sběr lesních plodin, koupání apod. S chatařením bývají spojeny i některé společenské aktivity, především „tramsko-osadní“ aktivity, setkávání širší rodiny, známých a chatařů navzájem. Chataření řadíme mezi nekomerční, individuálně-rodinnou a převážně letní víkendovou a prázdninovou formu rekreace (možný je však i zimní pobyt, celoroční víkendové a prázdninové navštěvování, první bydlení a na přechodnou dobu stálé bydlení).

Chata (CHA) je stavebním objektem určeným pro chataření, zařízeným k přespání, pobytu a eventuálně i k některým dalším volnočasovým aktivitám spojeným s chatařením. Bývá určena především pro letní rekreaci (zařízení k vytápění není podmínkou, ale je běžné), někdy však stavební a technické parametry chaty umožňují i zimní, lépe řečeno celoroční využívání chaty. Chata je v osobním (rodinném) vlastnictví a není spojena s komerční rekreací (výjimky – viz Schéma 1.). Z hlediska architektonicko-stavebního je chata menším, převážně soliterním (dvojchaty jsou přípustné), uzavřeným a uzamykatelným stavebním objektem. Jedná se o objekty relativně nové (1920+) a od počátku jejich výstavby jsou určené k rekreaci. Půdorysná plocha chaty se pohybuje většinou v rozmezí 16 až 50 m², chata mívá jedno až dvě nadzemní podlaží. Elektřina je dnes do chaty přivedena téměř vždy, stejně tak i dvoustopá cesta k chatě. Chata bývá pozemkově a stavebně zaregistrována (výjimkou jsou například tramské sruby a boudy).

Odlišným objektem než chata je např. tzv. „horská chata“, napojená na komerční či podnikový cestovní ruch s proměnlivou klientelou a s velkou kapacitou rekreantů. Odlišným objektem je i chatka v kempech, či dětských táborech, nebo objekt v individuálním vlastnictví, sloužící k rekreačním aktivitám, ale neumožňující přespání (výjimky – viz Schéma 1.). Podobnou funkci jako chata má i chalupa. Chalupa je ovšem starším stavebním objektem, který původně sloužil k trvalému bydlení a většinou i zemědělskému hospodaření a až později se uplatnil v rámci „rekreačního druhého

bydlení“. Přejdem mezi chatou a chalupou je tzv. „rekreační domek“ (viz dále), který je v této diplomové práci považován za chatu.

4.2. Funkční typy chat

Z funkčních typů chat jsou podrobně popsány pouze ty typy chat, které se vyskytují v řešeném území.

Rekreační chata (CHAFR) má v řešeném území okresu Jihlava a jistě i v rámci celé ČR největší zastoupení v souboru chat. Její funkce je spojena s volnočasovými aktivitami typu – odpočinkový pobyt, koupání, sportovní rybaření, sběr lesních plodin – tedy s aktivitami, které se provozují v přírodně hodnotné krajině, především u vodních ploch a toků a u lesních komplexů. Může být využívána i jako první (převažující) bydlení, kdy se z ní chatař přestěhovává do svého městského bytu jen na zimní období. Rekreační chaty se většinou nenacházejí ve městě a v jeho nejbližším okolí, stejně tak v územích s intenzivním zemědělstvím, či ve venkovských sídlech.

Rekreační domek (CHAFRD) má podobnou funkci jako rekreační chata, leží ovšem většinou v intravilánech venkovských sídel. Rekreační domek lze celoročně obývat, bývá proto využíván i k zimní rekreaci, k prvnímu bydlení, nebo je později, či po určitou dobu používán jako stálé bydlení. Chataři v rekreačních domcích jsou zapojeni do společenství lidí v sídle společně s trvale bydlícími a chalupáři. Na rozdíl od chalupy je rekreační domek novostavbou. Svou vnější podobou musí zapadnout do okolní zástavby. Architektonicky a urbanisticky dotváří a obnovuje zástavbu venkovských sídel a krajiny, většinou horských a podhorských sídel (urbanistická funkce).

Zahrádkářsko-rekreační chata (CHAFZR) se obvykle nachází v rámci zahrádkářsko-rekreačních chatových osad. Organizacím zahrádkářů byly především v 80. letech přiděleny velkovýrobně neobdělávatelné zemědělské pozemky s cílem založit zde zahrádky a vystavět malé zděné chaty (tzv. zahradní domky) a tím zlepšit zásobení obyvatel zeleninou a ovocem. Menší část těchto chat a osad se však postupně odklonila od zahrádkaření a jsou dnes využívány jako rekreační chaty a osady (zařazení do CHAFZR jsme však zachovali). Stísněnější prostorové podmínky těchto chat se někdy řeší přístavbami (pak eventuálně přesun do CHAFR). Další zahrádkářsko-rekreační chaty a osady, resp. jejich vlastníci, provozují zahrádkaření dále, většinou však s menší intenzitou. Zahrádkářsko-rekreační chaty se nacházejí především v příměstské zóně velkých měst, dále také na okraji městysů a vesnic a v územích podél silničních komunikací směřujících z měst. Vzhledem k malé obytné ploše a poloze (příměstská krajina) jsou zahrádkářsko-

rekreační chaty využívány k přenocování a k odpočinku v průběhu roku méně často než rekreační chaty (neplatí vždy, ložnice v podkroví je zastoupena). Bývají však naopak využívány v průběhu pracovních dní, většinou leží blízko bydliště.

Zahrádkářská chata (CHAFZ) má především zahrádkářskou (event. ovocnářskou) funkci. V současnosti nemusí být toto zahrádkaření intenzivní. Společně s dalšími doplňkovými objekty na zahrádce (kůlny, skleníky, seníky, ...) slouží jako základna pro zahrádkaření, současně má však také funkci druhého rekreačního bydlení. Zahrádkářské chaty se v teplejším období roku využívají i v pracovních dnech (blízkost k bydlišti, potřeba zalévání), vzhledem k blízkosti trvalého bydliště nebývá přenocování tak časté jako u rekreačních chat. Zahrádkářskými chatami nejsou různé boudy s altánky nesplňující parametry chaty. Rozhodnout, zda se jedná o chatu či nikoli, je často obtížné. Obtížné je také rozlišit zahrádkářské chaty od rekreační chat, které vznikly ve starších zahrádkářských osadách.

Výše uvedené funkční typy chat mají velmi různorodé zastoupení v celkovém počtu chat. Zdaleka největší zastoupení mají rekreační chaty (CHAFR), s odstupem pak zahrádkářsko-rekreační chaty (CHAFZR) a zahrádkářské chaty (CHAFZ), s dalším odstupem pak rekreační domky (CHAFRD). Ostatní typy se vyskytují v území jen málo až ojediněle a jen výjimečně vytvářejí funkčně homogenní chatové osady.

SCHÉMA 1. Funkční typy chat (CHAF)

- 1 – **CHAFR** – **rekreační chata** /chata pro rodinnou pobytovou rekreaci, téměř vždy bez zahrádkaření, bez možnosti přemístění, v osobním vlastnictví, neuplatňuje se ve volném nebo vázaném cestovním ruchu, je obvykle u vody a lesních celků /
- 2 – **CHAFMR** – **potenciálně mobilní rekreační (rybářská) chata** /potenciálně mobilní rekreační objekt (chata) v individuálním vlastnictví umístěný většinou na pronajatém pozemku u vody, nebo na vodě, u větších toků a přehradních nádrží, většinou slouží rekreačnímu sportovnímu rybaření, nebo pouze pobytu u vody, jde především o maringotky, přívěsy, nákladní auta,.../
- 3 – **CHAFRD** – **rekreační domek** /novější rekreační dům (chata), obvykle v intravilánech venkovských sídel, rekreační dům zapadá do zástavby sídla, celoroční využitelnost, snadná přeměna na první nebo stálé bydlení, kontakty s trvale bydlícími v sídle, někdy zahrádkaření, subtypy – rekreační domek podhorský, přehradní, zahrádkářských osad, typově nevyhraněný/
- 4 – **CHAFZR** – **zahrádkářsko-rekreační chata** /malá, většinou zděná chata (CHAAZR), na rozdíl od CHAFR má omezenou ubytovací kapacitu, bývá blíže místu bydliště, menší okolní pozemek má podobu trávníků, záhonů, jsou zde nižší ovocné stromy a keře, zahrádkářská funkce může být v současnosti značně oslabena/
- 5 – **CHAFZ** – **zahrádkářská chata** /chata se zahrádkářskou funkcí, na rozdíl od zahrádkářské boudy či altánu umožňuje přespání a pobytovou rekreaci, leží většinou na území města a v jeho nejbližším okolí, okolní pozemek se záhony, ovocnými stromy, skleníky, trávníky; nemá podobu CHAAZR a funkci CHAFZS/
- 6 – **CHAFZS** – **specifická zahrádkářská chata** /většinou provizorní, často potenciálně mobilní chata, poloha viz CHAFZ, zahrádkářská funkce chaty a pozemku různě významná; subtypy – *parcelní chata na pozemku s výhledovou stavbou domu, parcelní chata na enklávě restituovaného pozemku, pevná zděná zahrádkářsko - garážová chata*/
- 7 – **CHAFH** – **zájmová chata** /chata v osobním vlastnictví, určená především pro hobby chovy - chata s chovem včel, chata s chovem koní, chata - bašta u soukromého rybníka, .../
- 8 – **CHAFO** – **chata spolků** /chata ve vlastnictví spolků a organizací provozující aktivity ve volné krajině, je využívána stálým společenstvím o víkendech a prázdninách – některé objekty hnutí dětí a mládeže, organizací myslivců, ochránců přírody, rybářského svazu, horolezců, sportovních letců, a některých tělovýchovných organizací, zejména jachtařů, .../
- 9 – **CHAFT** – **trampský srub, bouda** /uzavřená dřevěná chata (sруб, bouda) určená k pobytu a přespání společenství novodobých (1965+) trempů, umístěná obvykle samostatně ve skryté a nepřístupné poloze u vodních toků, obvykle stavba bez povolení/
- 10 – **CHAFPR** – **podnikově-rodinná rekreační chata** / chata ve vlastnictví podniku nebo organizace veřejných služeb, využívána k pobytové rekreaci o víkendech a prázdninách stále stejnými zaměstnanci a jejich rodinnými příslušníky – chata, chatka, stavební buňka, maringotka, karavan, často v podnikovém souboru typizovaných chatových objektů/
- 11 – **CHAFDR** – **dlouhodobě pronajatá rekreační chata** /chata dlouhodobě pronajímaná stálému nájemci, většinou v souborech chat jednoho vlastníka v rekreačně atraktivních místech/
- 12 – **CHAFCR** – **chata s doplňujícím pronajímáním** /viz CHAFR, CHAFRD, eventuelně i CHAFZ, navíc příležitostně pronajímání v rámci volného cestovního ruchu/
- 13 – **CHAFP** – **chata s doplňující podnikatelskou funkcí** /viz CHAFR, CHAFZ, CHAFZS, CHAFRD, navíc skladová funkce, řemeslná funkce, kancelářská funkce, tvůrčí pracoviště, omezený prodej potravin či občerstvení pro chataře a rekreaty, ne CHAFDR nebo CHAFCR/

4.3. Architektonicko-stavební typy chat

Rekreační chata (CHAAR) je v souboru chat zastoupena nejvíce. Je ovšem velice různorodým objektem z hlediska architektury, použitých stavebních materiálů atd. Tato architektonicko-stavební rozmanitost je dána především obdobím výstavby rekreační chaty. Uvnitř této rozmanitosti lze však odlišit určité vzory, určité stavební slohy chat. (rekreační chata ze 30., 50., 70. a 80. let, montovaná dřevěná chata, chata se stanovou střechou, apod.). Velká část rekreačních chat je však do těchto vzorů, respektive architektonicko-stavebních subtypů nezařaditelná, někdy také proto, že starší chaty prodělaly později stavební úpravy v novém stylu.

Chata z 30. let vznikla vývojem z trampských srubů. Obdélníkový půdorys této chaty, většinou o ploše 20 až 30 m² (původní plocha), zahrnuje obvykle také volnou vstupní verandu. Prkenné (méně často z kulatiny roubené) stěny natřené tmavě hnědou či tmavě zelenou barvou obklopují 1 až 2 místnosti. Nízká střecha bez podkroví je pokryta většinou lepenkou, někdy plechem (pozdější úprava). Pokud stojí chata v rovině, potom je postavena jen na nízké podezdívce. Dvě až tři okna jsou zakryta okenicemi. Komín stojí vně objektu, suchý záchod je ještě ve větší vzdálenosti. Okolní pozemek často není ve vlastnictví chataře. Rostou na něm většinou vzrostlé neovocné domácí dřeviny. Na pozemku mohou být dále umístěny různé terasy, posezení s ohništěm a bývá zde uskladněno dřevo k otopu.

Dalším subtypem jsou chaty z 50. let. Většinou se jedná o jednopodlažní zděné objekty malého obestavěného prostoru (plocha 20 – 30 m²). Charakteristickým rysem je prosklená veranda, zaujímající jednu stranu nebo roh půdorysu s mřížovými strukturami tabulového skla. Střecha bývá nízká, bez podkroví, často pokrytá vlnitým eternitem, či plechem. Většinou bílé barvy omítky kontrastují s dřevěnými okenicemi. Uvnitř tohoto subtypu bývají dvě, někdy pouze jedna místnost. Podezdívka bývá masivnější než u předchozího subtypu, často je přítomno i technické podlaží. Komín, stejně tak i WC, bývají většinou uvnitř chaty.

Mnoha tvarových podob nabývá subtyp chaty ze 70. – 80.let. Většinou se jedná o chaty s charakteristickou značně šikmou střechou, pod kterou jsou umístěny jedna nebo dvě ložnice. Střechu většinou pokrývají eternitové šablony. Štíty bývají často pobity palubkami, běžný je štítový balkon. Spodní část chaty bývá zděná, zpravidla zahrnuje kuchyň, obytnou místnost a sociální zařízení. Níže bývá technické podlaží, které někdy zahrnuje i garáž. Pozemek příslušný k chatě bývá ohraničen živými ploty, pokrývají ho

trávníky, skalky a okrasné keře, hojně se na nich vyskytují zpevněné povrchy. Chaty z 80. let jsou ovšem objemově větší, podíl dřevěných prvků je u nich menší. Část chat z 80. let je po menších úpravách (zateplení) využitelná i ke stálému bydlení, pokud je do chaty přivedena technická infrastruktura.

Jiným architektonicko-stavebním subtypem rekreační chaty jsou dřevěné, převážně montované chaty z 60. – 90.let. Jedná se o objekt, který vyráběly socialistické dřevařské podniky, a který se vyrábí i dnes. Na zděných základech nebo na betonové desce vznikla během krátké doby chata sestavená z dílů stavebnice dřevěných prefabrikátů. Vnější stěny, okenice a štíty jsou z lakovaných palubek. Střecha středního sklonu pokrytá eternitem většinou nevytváří prostor pro obytnou místnost. V přízemí bývá kuchyňka, WC a 1 až 2 malé obytné místnosti. Komín je vzhledem k charakteru objektu většinou vnější (protipožární opatření). Podíl těchto chat na celkovém počtu rekreačních chat není velký, někdy ovšem vzniká problém v odlišení tohoto subtypu od jiných dřevěných rekreačních chat individuálního provedení.

Nepříliš často se objevuje další subtyp rekreační chaty – chata se stanovou střechou (někdy se spojuje s názvem Javorina). Tyto chaty byly původně určeny pro horské oblasti. Střecha sahá od hřebene až téměř na zem, je tedy dlouhá a extrémně šikmá. Pod touto střechou se skrývají dvě a někdy i tři patra chaty. Tyto chaty nebývají velké, neboť jsou zmenšeny zešikmením stěn. Pokud je „stanová chata“ obklopena jinými chatami, potom většinou zaznamenáváme architektonický nesoulad.

Rekreační domek (CHAARD) mívá většinou obdélníkový půdorys o ploše 40 až 60 m². Bývá většinou zděný, se světlými omítkami (v horách někdy dřevěný či polodřevěný v podobě roubenky), často je vystavěný na starých kamenných základech dřívějších domů. Střecha je středního sklonu, pokryta pálenými taškami (eventuelně šindelem) a skrývá podkroví s ložnicemi (většinou rozdíl od historických usedlostí v okolí). Spodní přízemní část má většinou dispozici bytu o velikosti 1+1 až 1+2 se sociálním zařízením. Součástí rekreačního domku může být garáž (často skrytá do podoby stodoly) a další užité části. Rekreační domek je napojen na všechny sítě vyskytující se v sídle, mívá dobrou tepelnou izolaci a kvalitní vytápění, takže je celoročně obyvatelný. Okolní pozemek je oplocen způsobem v sídle obvyklým a jsou na něm především trávníky, ovocné a neovocné stromy.

Architektonicko-stavební provedení rekreačního domku by mělo být ve shodě s okolními stavebními objekty venkovského sídla - s domy, usedlostmi, chalupami. Je to proto, že rekreační domek, umístěvaný většinou do intravilánů venkovských sídel, spoluvytváří vnější obytné prostředí těchto sídel. Projektový a stavební dohled by zde měl

být přísnější. Pokud se sídlo nachází v území CHKO či národního parku, byly výše uvedené požadavky ještě náročnější.

Zahrádkářsko-rekreační chata (CHAAZR, někdy se používá název zahradní domek) je v terénu většinou snadno rozpoznatelná. Chaty tohoto typu vznikaly podle jednotných projektů především v průběhu 80. let (viz text u CHSFZR). Klasická podoba této chaty vypadá asi tak, že je zastavěno území 16 m², chata bývá často podsklepena, na podezdívce je jedna místnost sloužící současně jako obytná část a kuchyně, příkré schody vedou do podkroví, kde se nachází většinou ložnice. Krytinou střechy bývá téměř vždy eternitová šablona. Bílé omítky pokrývají štíty a obvodové stěny přízemí. Na svažitéch pozemcích mívají tyto chaty masivní technické podlaží. Na okolním pozemku se nacházejí záhony, zákrsky ovocných stromů, trávniky, a také skleníky a nádrže na vodu. Zaznamenal jsem v okrese Jihlava ovšem i zahrádkářsko-rekreační chatové osady složené z dvoupatrových zahrádkářsko-rekreačních chat s rovnou střechou, nebo chatami s „hřibovitou“ architekturou (zvětšení obytné plochy v nadzemním podlaží při povoleném zastavění půdorysu 16 m²), i s zahrádkářsko-rekreačními chatami dřevěné konstrukce.

Zahrádkářská chata (CHAAZ) je podobně jako rekreační chata architektonicky a stavebně velmi rozmanitá. Tato rozmanitost je dána různým obdobím výstavby chaty a jejími následnými přestavbami, specifickým zaměřením zahrádkaření, vliv mělo i vlastnictví pozemku a organizační forma fungování zahrádkářské osady. Rozmanitost řešení a provizornost podoby zahrádkářských chat podpořilo i minimální usměrňování stavby chaty a jejich úprav ze strany stavebních úřadů. Společnou vlastností zahrádkářských chat (CHAAZ) je vedle jejich funkce a polohy (vazba na okrajové čtvrti města a příměstskou oblast) také to, že se jedná téměř vždy o přízemní, většinou dřevěné objekty, obvykle bez technického podlaží (ale často se sklepem) a že vedle obytných místností jsou v chatě nebo v její blízkosti přítomny ještě další části hospodářského charakteru (úschovna zemědělského nářadí, výpěstků, sena atp.).

Většina zahrádkářských chat je z materiálů na bázi dřeva. Obytná místnost bývá většinou jen jedna, maximálně dvě. Starší zahrádkářské (zahradní) chaty jsou většinou půdorysně rozsáhlejší než ty novější a obklopuje je větší, samostatně oplocený pozemek, na kterém se vyskytují většinou vzrostlé ovocné stromy, záhony a trávniky. Novější zahrádkářské chaty ze 70., 80., a 90. let bývají menší (často je sporné, zda se jedná o chatu, či zda jen o altán či boudu na nářadí), menší jsou také jejich zahrádkářské pozemky (většinou 2 až 4 ary), v ploše pozemku převažují záhony. Jednotlivé zahrádky v zahrádkářské osadě nemusí být oploceny (pouze vnější oplocení osady).

Typ **architektonicky-specifická chata** (CHAAS) zahrnuje všechny architektonicky a stavebně specifické, výše neuvedené chaty a objekty na pomezí chaty a jiného objektu. Patří sem například různé přívěsy, maringotky, často i s přístavbami, speciálním opláštěním, s vylepšenou střechou.

SCHÉMA 2. Architektonicko-stavební typy chat (CHAA)

1 – CHAAR – rekreační chata /chata rozmanitého architektonického a stavebního provedení (viz subtypy), která nemá podobu následujících typů, je pevně spojena s pozemkem, pozemek většinou neoplocený s trávniky, event. lesem, leží většinou mimo intravilánu, v kvalitním přírodním prostředí, je většinou skladebnou částí rekreačních chatových osad; subtypy: - dřevěná tramská bouda z 20. let, - dřevěná tramsko-rekreační chata ze 30. let, - zděná rekreační chata s prosklenou verandou z 50. let, - zděná rekreační chata se sedlovou střechou ze 70.-80. let, - montovaná dřevěná rekreační chata ze 60. let, - rekreační chata se stanovou střechou ze 60.-80. let, - nevyhraněný typ rekreační chaty ze 30. a 40. let, - z 50. let, - ze 60. let, - ze 70.-80. let, - z 90.+ let, - částečně přestavěná a rozšířená dřevěná rekreační chata ze 30.- 40. let/

2 – CHAARD – rekreační domek /relativně nový, většinou zděný rekreační domek (= chata), většinou se sedlovou střechou středního sklonu a s obdélníkovým půdorysem, lokalizovaný většinou v intravilánech venkovských sídel, napojený na TI sídel, provedený ve stylu okolní zástavby zemědělských usedlostí a chalup, pozemek většinou oplocen; subtypy: - zděný historizující CHARD, - roubený historizující CHAARD, - CHAARD typově nevyhraněný/

3 – CHAAZR – zahrádkářsko-rekreační chata /většinou zděná malá chata („zahradní domek“) s místností v nadzemním podlaží a s ložnicí v podkroví, půdorysná plocha původně 16m², pozemek nebo pouze celá osada jsou oploceny, leží většinou v suburbanizační zóně města a aglomerací; subtypy: - zděná bílá CHAAZR se šikmou střechou, - zděná dvoupodlažní CHAAZR s rovnou střechou, - dřevěná CHAAZR, - typově nevyhraněná CHAAZR/

4 – CHAAZ – zahrádkářská chata /nejčastěji dřevěná chata z prken, palubek či desek, někdy zděná, jednopodlažní, architektonicky a stavebně rozmanitá chata, s hospodářskými a obytnými částmi, střecha většinou mírného sklonu, , pozemek oplocen, na pozemku záhony, trávniky, ovocné stromy, skleníky, většinou se nachází v zahrádkářských osadách; lze vylíčit subtypy - dřevěná zahrádkářská chata ze 30.- 50. let, dřevěná montovaná zahrádkářská chata ze 70.-80. let, zděná je dvoupodlažní zahrádkářská chata ze 60.-80. let, dřevěná montovaná zahrádkářská chata z 90.+ let, největší zastoupení má - zahrádkářská chata typově nevyhraněná/

5 – CHAAS – architektonicky specifická chata /chaty architektonicko stavebně rozmanité, výše nezařaditelné; subtypy: - tramský srub (bouda), dřevěný, méně často zděná menší budova či bouda jako *terénní základna hnutí dětí a mládeže*, *chata - včelín*, *lovecký srub*, *dlouhodobě zaparkovaný karavan* nebo *maringotka (většinou s verandou)*, *hausbót* na souši nebo na vodě se stálým kotvištěm, upravený nákladní či osobní *železniční vagón* či *motorový vůz* (různě upravený skelet, umístěný mimo koleje i na kolejích), upravený *skelet tramvaje*, *autobusu* či *nákladního automobilu*, *zahrádkářsko - garážová chata*, *stavební buňka*

Typologie chat z hlediska období jejich vzniku (CHAH) je úzce propojena s předchozí typologií. Stáří chaty, respektive období výstavby (nebo zásadní přestavby) chaty, ovlivňuje architektonicko-stavební podobu chaty (viz např. dříve popsané subtypy

CHAAR). Některé funkční typy chat vznikly v určitém časově omezeném období (zahrádkářsko-rekreační chaty). S pomocí těchto znalostí a na základě dotazování chatařů a znalců z okolí, je možné jednotlivé chaty relativně přesně zařadit do období vzniku chat. Může se stát, že z vnějšku chata působí starším dojmem, přesto je novějšího data a naopak.

SCHÉMA 3. Typy chat z hlediska období jejich vzniku (CHAH)

1 – CHAH20-45 - chata z let 1920-45
2 – CHAH46-59 - chata z let 1946-59
3 – CHAH60-69 - chata z let 1960-69
4 – CHAH70-79 - chata z let 1970-79
5 – CHAH80-89 - chata z let 1980-89
6 – CHAH90-06 - chata z let 1990-2006

4.4. Chatová osada, funkční a architektonicko-urbanistické typy chatových osad

Chatová osada je shlukem, či řetězcem pěti a více nedaleko od sebe ležících chat, které jsou rozloženy ve specifickém krajinném prostředí. Chaty a chatové osady mají společnou historii vzniku a rozvoje, mají většinou stejnou specifickou rekreačně chatařskou funkci a mají společnou infrastrukturu. Určitá homogenita architektonicko-stavební podoby chat v chatové osadě bývá běžná, ale není podmínkou. Běžnější je v tomto smyslu jednota ve specifické funkci chat. Chatová osada je chataři a trvale bydlícími obyvateli v okolí vnímána jako základní entita chataření v území, stejně tak je chápána v tomto výzkumu.

Chatové osady se od ostatních „sídelních útvarů“ v území odlišují svou funkcí, svou fyziognomií a dalšími rysy a vlastnostmi. Typová různorodost chatových osad je dána jejich specifickou chatařskou funkcí chatové osady, obdobím vzniku a dalším rozvojem chatové osady, charakterem krajinného prostředí chatové osady a jejího okolí, eventuálně i skladbou chatařů a dalšími faktory.

V krajině se také nacházejí jednotlivé chaty, nebo jejich shluky do čtyř chat. Tyto chaty a malé shluky zahrnujeme do souboru **chaty ležící mimo chatové osady** (ZBCHACHL).

V následujícím textu se zabývám typologiemi chatových osad v řešeném území. Podrobně popsány jsou typy chatových osad zastoupené v okrese Jihlava.

SCHÉMA 4. Funkční typologie chatových osad (CHSF)

- 1 – **CHSFR** – **rekreační chatová osada** /výrazně převažují rekreační chaty (CHAFR);
subtypy: *standardní rekreační chatová osada –a, rekreační chatová osada s větším zastoupením prvního, stálého i trvalého bydlení –b, jiná rekreační chatová osada –c/*
- 2 – **CHSFMR** – **chatová osada potenciálně mobilních rekreačních chat** /výrazně převažují potenciálně mobilní rekreační chaty (CHAFMR); subtypy: *osada z maringotek nebo karavanů (rybářská) –a, kotviště hausbótů –b, jiná osada potenciálně mobilních rekreačních chat –c/*
- 3 – **CHSFRD** – **zóna sídla s rekreačními domky** /výrazně převažují CHAFRD; subtypy: *zóna s rekreačními domky venkovských sídel nížin a pahorkatin –a, - vrchovin a hornatin –b, viz předchozí, ale v náročných podmínkách ochrany přírody a krajiny –c, rekreační domky vytvářející nové (obnovené) sídlo v rekreačně atraktivních územích –d, jiná zóna s rekreačními domky –e/*
- 4 – **CHSFZR** – **zahrádkářsko-rekreační chatová osada** /výrazně převažují CHAFZ; subtypy: *zahrádkářsko rekreační chatová osada s významnou zahrádkářskou funkcí –a, s méně významnou zahrádkářskou funkcí –b/*
- 5 – **CHSFZ** – **zahrádkářská osada s chatami** /výrazně převažují CHAFZ; subtypy: *zahrádkářská osada s chatami , zahrádkářská osada s chatami malých pozemků zahuštěná 1980 –c, zahrádkářská osada s větším zastoupením prvního, stálého i trvalého bydlení (v zahradních domech, v zahrádkářských chatách, even. v rekreačních chatách a rekreačních domcích) –d/*
- 6 – **CHSFZS** - **specifická zahrádkářská osada s chatami** /výrazně převažují CHAFZS; subtypy: *osada parcelních chat na pozemcích s výhledovou výstavbou rodinných domků –a, osada zahrádkářsko-garážových chat –b, jiná specifická zahrádkářská osada s chatami –c,/*
- 7 – **CHSFS** – **jiná funkčně specifická chatová osada**
- 8 – **CHSFK** – **funkčně kombinovaná chatová osada**

Rekreační chatové osady (CHSFR) jsou nejběžnější a jsou složeny především z rekreačních chat (CHAFR). Chataři zde kromě odpočinku na chatě a v jejím okolí provozují různé volnočasové aktivity, ovšem s výjimkou zahrádkářství.

Zóna sídla s rekreačními domky (CHSFRD) se rozprostírá většinou uvnitř a na okraji zástavby venkovských sídel. Chataření v rekreačních domcích se zde prolíná s trvalým bydlením v domech a s chalupařením v chalupách. Rekreační domky v CHSFRD spoluvytvářejí a dotvářejí (funkční hledisko) architektonicko-urbanistickou podobu venkovských sídel. Chataři z rekreačních domků jsou většinou zapojeni do života v sídle, tráví zde značný díl času v průběhu roku (i v zimě, také v souvislosti se zimními sporty) a někdy využívají tyto domky k prvnímu i stálému bydlení, zvláště v důchodovém období chatařů. CHSFRD a jeho jednotlivé CHAFRD se vyskytují především v horských a podhorských venkovských sídlech v pohraničních území České republiky. Rozšiřování

zástavby těchto chat v těchto sídlech je možno v posledních letech vnímat jako zásadní obrat v poválečném trendu úbytku domů i obyvatel těchto sídel.

Zahrádkářsko-rekreační chatová osada (CHSFZR) a zahrádkářská osada s chatami (CHSFZ) se vyznačují tím, že slouží, nebo částečně slouží, k zahrádkaření (a ovocnářství, eventuelně i k chovatelství). Míra uplatnění zahrádkaření se promítá do jednotlivých subtypů těchto dvou typů. Odlišení CHSFZR a CHSFZ je provedeno na základě architektonické podoby chat, resp. na základě výskytu zahrádkářsko-rekreačních či zahrádkářských chat.

Poměrně časté jsou **funkčně kombinované chatové osady (CHSFK)** zahrnující chaty různých funkčních typů. Velmi častá bývá například kombinace CHAFR s CHAFZR, CHAFZ s CHAFZR, CHAFZS s CHAFZ nebo CHAFZR.

Architektonické a stavební řešení jednotlivých chat v chatové osadě bývá velice různorodé, co do půdorysné a prostorové kompozice, liší se použitým stavebním materiálem, vnitřní dispozicí chat, jednotlivými úpravami okolních pozemků a doplňujících objektů. Architektonicko-stavební vlastnosti jednotlivých chat a jejich okolních pozemků se promítají do tzv. **architektonicko-urbanistické typologie chatových osad**. Mezi architektonicko-urbanistickou a funkční typologií chatových osad existuje úzká provázanost.

Rekreační chatová osada (CHSAR) je složena především z rekreačních chat (CHAAR) většinou různého architektonicko-stavebního provedení. Celková architektonicko-urbanistická podoba rekreační chatové osady je však ovlivněna nejen souhrnem podob jednotlivých chat, ale i vzájemným uspořádáním chat a jejich uspořádáním v prostoru a krajině, a také podobou a uspořádáním společných infrastrukturních zařízení v osadě. Co se týká urbanistického řešení chatové osady, to je odvislé od místních terénních podmínek a od období výstavby chatové osady a jejího dalšího rozvoje.

Subtypy „a“ a „b“ bývají menší, spíše liniové, rozvolněnější, vrostlé do terénu a vegetace, takže zde většinou nevznikají větší nesoulady z hlediska zapojení osad do okolní krajiny. Subtyp „c“ zahrnuje především novější chaty, které jsou často také montované. Vyznačuje se charakteristickým přehuštěním chat. Jednotlivé objekty v rámci chatové osady mají podobnou architekturu a proto mohou být postiženy určitou uniformitou. Subtyp „d“ se vyznačuje tím, že chaty vznikaly v různých obdobích, proto se v takovéto osadě můžeme setkat s odlišnou architekturou jednotlivých chat.

Architektonicky specifická rekreační chatová osada (CHSARS), není častá, ale z hlediska architektury je velice zajímavá. Často se jedná o mobilní chaty v podobě různých maringotek, přívěsů, různých skeletů vlaků, nákladních automobilů nebo tzv. hausbótů. Způsob přemísťování bývá různý. Subtyp „a“ je tvořen typizovanými montovanými chatkami, stavebními buňkami, atp., které jsou pravidelně půdorysně uspořádány.

Většinou se jedná o tzv. kolektivní chataření. Většinou chataře v takovéto chatové osadě spojuje nějaká zájmová aktivita jako např. sportovní rybaření, jachting, či jiný sport. Jako příklad v okrese Jihlava může sloužit chatová osada Henčov – u letiště (VY10.Z.1.) v Chatové oblasti Jihlava jihlavská (VY10.). Jedná se o chatovou osadu vzniklou ze skeletů nákladních automobilů a jednotliví chataři zde provozují sportovní létání.

Obecně lze říci, že chatové osady vzniklé z těchto chat nebyvají velké co se týče počtu jednotlivých objektů a většina z nich je obývána pouze sezóně.

Zóna sídla s rekreačními domky (CHSARD) je tvořena rekreačními domky a další zástavbou sídla. Rekreační domky by měly mít takové architektonicko-stavební řešení, které je blízké původní zástavbě (velikost objektů, jejich půdorys, sklon a krytina střech, barva omítek atp.). Rekreační domky by měly být v sídle (většinou v horském a podhorském sídle) umístěny tak, aby obnovily a rozvíjely původní urbanistickou strukturu sídla. Rekreační domky se napojují na technickou infrastrukturu sídla, ta však může být nedostatečně kapacitní pro napojení nových a moderních objektů. Od 80. let počet chatových osad typu CHSARD postupně narůstá, takže zejména v horských oblastech přibývá počet sídel, které mají takovouto zónu rekreačních domků.

Jednoznačně identifikovatelným typem chatové osady je **zahrádkářsko-rekreační chatová osada (CHSAZR)**. Vyznačuje se určitou uniformitou a stereotypností. Stejně, většinou malé zděné bílé chaty se sedlovou střechou středního sklonu pokrytou eternitovými šablonami, jsou umístěny v řadě či v šachovnici na stejně velkých, geometricky pravidelně uspořádaných pozemcích v areálu osady. Tato architektonicko-urbanistická podoba osady, založená na principu opakování však kupodivu většinou působí esteticky příznivě a nikoli rušivě. Tyto chatové osady mívají vnější oplocení se vstupní branou. Jednotně navržený systém komunikací a rozvodu vody je většinou kvalitní. Stavební rozšiřování původních objektů může vyvolat architektonické nesoulady.

SCHÉMA 5. Architektonicko-urbanistická typologie chatových osad (CHSA)

- 1 – **CHSAR – rekreační chatová osada** výrazně převažují CHAAR; subtypy: *rekreační chatová osada s chatami ze 30. let (50 % a více chat) –a, chatová osada ze 30. let a z 50. let (1920-1959, 50 % a více chat) –b, chatová osada ze 60.-80. let (50 % a více chat) –c, chatová osada vzniklá po roce 1989 –d, chatová osada z různých období –e, jiná osada –f/*
- 2 – **CHSARS – architektonicky specifická rekreační chatová osada** /menší neoplocené shluky a řetězce, velmi často u vodních nádrží; subtypy: *rekreační chatová osada z dlouhodobě zaparkovaných karavanů nebo maringotek –a, z typizovaných podnikově-rodinných rekreačních chat –b, z hausbótů na souši –c, z hausbótů na vodě –d, ze skeletů vagónů –e, jiná architektonicky specifická rekreační chatová osada –f/*
- 3 – **CHSARD – zóna sídla s rekreačními domky** /výrazně převažují CHAARD většinou ve venkovských sídlech, v územích s větším rekreačním významem; subtypy: *zóna zděných rekreačních domků venkovských sídel hornatin a vrchovin –a, - rovin a pahorkatin –b, jiná zóna sídla s rekreačními domky –c/*
- 4 – **CHSAZR – zahrádkářsko-rekreační chatová osada** /výrazně převažují CHAAZR; nejčastěji ve shlucích v suburbánní zóně měst a aglomerací; subtypy: *zahrádkářsko-rekreační chatová osada chat standardního projektu (zděné bílé CHAAZR se šikmou střechou) –a, nestandardního projektu –b/*
- 5 – **CHSAZ – zahrádkářská osada s chatami** /výrazně převažují CHAAZ; leží obvykle na obou stranách intravilánu města; subtypy: *starší zahrádkářská osada (založená 1920-1960) se staršími i novými zahrádkářskými chatami a většími pozemky –a, novější (založená po roce 1960) s novějšími zahrádkářskými chatami a s většími pozemky –b, nová zahrádkářská osada s chatami z 80. nebo z 90. let s malými pozemky (jen část zahrádek obsazena rozmanitými zahrádkářskými chatami, jinde jen boudy a altány) –c, jiná zahrádkářská osada s chatami –d/*
- 6 – **CHSAZS – specifická zahrádkářská osada s chatami** /výrazně převažují CHAAZS; obvykle v územích plánovaných pro výhledovou výstavbu rodinných domů/
- 7 – **CHSAS – jiná architektonicko-urbanisticky specifická chatová osada**
- 8 – **CHSAK – architektonicko-urbanisticky kombinovaná chatová osada**/chaty různých typů/

Zahrádkářské osady s chatami (CHSAZ) jsou podobně jako rekreační chatové osady architektonicky, stavebně a urbanisticky velmi rozmanité. Tato rozmanitost také souvisí s obdobím vzniku osady, s rozšiřováním osady, a také s tím, zda osada vznikla organizovaně společným úsilím členů zahrádkářské organizace, či zda vznikla na individuálních iniciativách, rozmanitost vyplývá také z terénní a vegetační polohy a z charakteru napojení na intravilán. Na základě těchto a různých dalších faktorů vznikly zahrádkářské osady s různě velkými zahrádkami, s různým zastoupením vzrostlé dřevinné zeleně, s různým podílem trávníků a záhonů, s různou příměsí chat jiných než zahrádkářských, oplocené pouze vně i jednotlivě, s rozmanitým zastoupením dalších

objektů jako jsou skleníky, garáže, různé kůlny na nářadí atp. Jen do části zahrádkářských osad je přivedena elektřina, někdy jsou zde však i dvě vodovodní soustavy (užitková soustava určená k zalévání a soustava rozvádějící pitnou vodu).

Pokud se v rámci jedné chatové osady vyskytují odlišné architektonicko-stavební typy chat, jedná se o typ **architektonicko-urbanisticky kombinovaná chatová osada** (CHSAK).

4.5. „Krajinné“ typy chatových osad

Dalším okruhem k vyhodnocování chatových osad v okrese Jihlava je **půdorysná typologie chatových osad**. Jedná se zde o to, jak jsou jednotlivé chaty v rámci chatové osady uspořádány. Závisí to především na prostředí, ve kterém se chatová osada nachází a také na období vzniku. Souvislost je také s funkcí chatové osady a promítají se sem i další vlastnosti vzniku a rozvoje chatové osady. Půdorysné uspořádání je poměrně jednoduše identifikovatelné, ať již s pomocí map, tak v terénu. Rozlišujeme následující půdorysné typy a subtypy chatových osad.

Liniová chatová osada (CHSPL) je pozitivně hodnocena ze stran chatařů, protože s okolními pozemky sousedí pouze dvěma stranami a zbývajícemi dvěma se pak přímo dotýká přírodního prostředí. Poněkud náročnější (zejména finančně) je budování infrastruktury. Subtypy „a“ a „b“ jsou spojeny s počátkem chataření. Lidé rádi stavěli své chaty v liniích podél vodních toků. V souvislosti s těmito dvěma subtypy vzniká v současnosti problém týkající se vybřežování toků. Osady subtypu „c“ a „d“ jsou většinou novější a chatařsky cennější jsou zejména tam, kde zadní částí navazují na lesní komplexy. Subtyp „f“ tvoří zvláště menší a nerekreční osady, které mohou být uspořádány v linii podél místní komunikace. V některých venkovských sídlech, na okraji jejich intravilánů (humna), vznikly v 80. letech linie a malé shluky zahrádkářsko-rekreačních chat – subtyp „g“.

Hromadná chatová osada (CHSPH) má zcela jinou podobu půdorysného uspořádání chat a může být uspořádána do pravoúhlých, či podobných bloků, rozčleněných systémem přístupových komunikací – subtyp „a“, nebo je osadou půdorysně neuspořádanou, je neuspořádaným shlukem jednotlivých chat (subtyp „b“). Neuspořádaná hromadná forma chatové osady vznikala obvykle v členitém terénu, kde nebylo možné vést přímé linie přístupových cest a pozemků.

Rozptýlené chatové osady (CHSPR) se vyskytují především v členitějším terénu a tvoří méně početné osady. Chaty by neměly být od sebe vzdáleny více než 200 až 300 metrů, a měly by mít společnou dopravní, eventuelně i jinou infrastrukturu a měly by být

vnímány jako územní entita chataření. Subtypy „a“ a „b“ zohledňují to, zda se rozptýlená chatová osada nachází v neurbanizované, především v otevřené krajině, nebo zda se nachází uvnitř zástavby domů.

U větších chatových osad se často setkáváme s kombinací půdorysného uspořádání chat. Je to způsobeno především rozdílným obdobím vzniku a terénními podmínkami. Takováto osada se nazývá **půdorysně kombinovaná osada** (CHSPK).

SCHÉMA 6. Půdorysná typologie chatových osad (CHSP)

- 1 – CHSPL – liniová chatová osada** /subtypy: *liniová chatová osada potoční –a, říční –b, břehů rybníků –c, břehů přehradních nádrží –d, lesních okrajů –e, podél komunikací –f, okrajů intravilánů –g, pod vedením vysokého napětí –h, jiná liniová chatová osada –i/*
- 2 – CHSPH – hromadná chatová osada** /subtypy: *chatová osada geometrického uspořádání –a, hromadná chatová osada neuspořádaná –b/*
- 3 – CHSPR – rozptýlená chatová osada** /subtypy: *chatová osada rozptýlená v neurbanizované krajině –a, uvnitř zástavby domů a chalup –b/*
- 4 – CHSPK – půdorysně kombinovaná chatová osada**

V následující části popisují rozmanitost krajiny chatových osad a jejich blízkého okolí. Vzhledem k velkému počtu kombinací podob terénu bylo nutné odlišit typologii terénně polohovou a vegetační. **Terénně – polohová typologie** chatových osad rozděluje chatové osady do dvou základních seskupení – na chatové osady ležící na zarovnaných površích a na chatové osady ležících na svazích.

Do první skupiny patří **chatová osada rovin** (CHSTR). Jedná se o rozsáhlejší zarovnané povrchy nebo o méně rozsáhlejší zarovnané povrch ponořené do okolního členitějšího reliéfu, popřípadě se může jednat v horských oblastech i o náhorní plošinu. Výhodou této polohy byla poměrně snadná stavba chat.

Chatová osada nivy toků (CHSTN) leží na zarovnaném povrchu podél vodního toku v pásu do 500 metrů od řeky nebo potoku. Pokud byla niva přístupná, byla výstavba chatové osady také poměrně jednoduchá. Jednotlivé subtypy jsou dány šířkou nivy. Problémem, který zde může nastat, jsou povodně.

Prvním typem chatové osady nacházející se na svazích je **chatová osada svahů údolí toků** (CHSTSÚ). Důležité je, že se osada nachází nedaleko vodního toku nebo údolní vodní nádrže, v dolní části svahu údolí. Výhodou tohoto typu je, že zde nedochází k povodním, na druhé straně nevýhodou je nesnadné vedení komunikací a infrastruktury obecně.

Dalším typem chatové osady ležící na svahu, jsou osady vzdáleny od vodních toků, potom vymezujeme typ - **chatová osada táhlých svahů (vzdálena od vodních toků (CHSTST)**. Na rozdíl od předchozích typů se přímo neváže na vodní toky popř. přehradní nádrže a jeho jednotlivé subtypy jsou odvozeny od charakteru členitosti reliéfu. Subtyp „a“ se nachází v prostředí členitějších hornatin a vrchovin, subtyp „b“ v prostředí pahorkatin a subtyp „c“ na svazích u přehradních nádrží. Z hlediska výstavby, provozování a krajinného rázu jsou podobné jako v předchozím případě.

SCHÉMA 7. Terénně-polohová typologie chatových osad (CHST)

<p>1 – CHSTR – chatová osada rovin /subtypy: <i>chatová osada nížinná –a, osada pánevní – b, osada dolní části brázdy, kotliny, dna značně širokého údolí (u dna více než 500m) –c, osada náhorní plošiny –d, chatová osada jiného zarovnaného povrchu mimo nivu –e/</i></p>
<p>2 – CHSTN – chatová osada nivy toků /subtypy: <i>osada poněkud širší údolní nivy řek (150-500m) –a, osada úzké údolní nivy řek (do 150m) –b, osada úzké údolní nivy potoků –c/</i></p>
<p>3 – CHSTSÚ – chatová osada svahů údolí toků /subtypy: <i>osada svahů méně hlubokých údolí –a, osada dlouhých svahů hlubokých údolí, přičemž osada je v dolní části svahu nedaleko vodního toku –b; (mírný svah -, prudký svah/)/</i></p>
<p>4 – CHSTST – chatová osada táhlých svahů (vzdálená od vodních toků) /subtypy: <i>osada táhlých svahů hornatin a vrchovin –a, osada táhlých svahů pahorkatin –b, osada jiných táhlých svahů –c; (mírný svah -, prudký svah/)/</i></p>
<p>5 – CHSTV – chatová osada vrcholů kopců, hřbetů a sedel</p>
<p>6 – CHSTS – chatová osada specifické terénní polohy</p>
<p>7 – CHSTK – chatová osada terénně kombinované polohy</p>

Chatová osada vrcholů kopců, hřbetů a sedel (CHSTV) bývá zastoupena málo a většinou se jedná o menší chatové osady. Problémem je zde především to, že jsou obtížně komunikačně a infrastrukturně přístupné, a také vodní zdroj.

Existují jistě i osady s jinou terénní polohou, než ve výše uvedených typech zmíněnou – **chatová osada specifické terénní polohy (CHSTS)**.

Pokud se jedna chatová osada vyskytuje např. ve dvou či více rozdílných terénních podmínkách, jedná se o **chatovou osadou terénně kombinované polohy (CHSTK)**. Vznikla většinou výstavbou v různých obdobích, např. zvětšováním z údolí až do zarovnaného povrchu.

Druhou typologií, charakterizující rozmanitost krajiny chatových osad a jejich blízkého okolí je **vegetační typologie** chatových osad, která se zabývá vegetačním pokryvem v nejbližším okolí chatové osady. Všímá si zastoupení a uspořádání dřevinné a bylinné vegetace uvnitř chatové osady nebo v jejím blízkém okolí. Jednotlivé subtypy jsou charakterizovány na základě výskytu chatové osady v blízkosti lesního prostředí, dále pak v otevřené krajině a v intravilánech.

SCHÉMA 8. Vegetační typologie chatových osad (CHSV)

<p>1 – CHSVL – chatová osada lesů a remízů /subtypy: chatová osada nelužních lesů –a, chatová osada větších nelužních remízů v otevřené krajině –b, chatová osada lužních lesů a enkláv –c, chatová osada jiné lesní vegetace –d/</p> <p>2 – CHSVLO – chatová osada lesních okrajů /subtypy: chatová osada okrajů nelužních lesů –a, chatová osada okrajů nelužních remízů –b, chatová osada okrajů lužních lesů a enkláv –c, chatová osada zalesněných břehů rybníků a vodních nádrží (přednost před a, b, c) –d, chatová osada břehů z jedné strany zalesněných údolí toků (přednost před a, b, c) –e/</p> <p>3 – CHSVNL – chatová osada luční nivy toků s oboustrannou lesní doprovodnou vegetací /subtypy: chatová osada luční nivy potoků –a, chatová osada luční nivy řek –b/</p> <p>4 – CHSVO – chatová osada otevřené krajiny /subtypy: chatová osada zemědělské krajiny –a, chatová osada postagrární otevřené krajiny –b, chatová osada krajiny málo zalesněných břehů vodních ploch –c, chatová osada jiné otevřené krajiny –d/</p> <p>5 – CHSVI – chatová osada intravilánů /subtypy: chatová osada intravilánů venkovských sídel – a, chatová osada příměstských semiurbanizovaných zemí – b, chatová osada městského urbanizovaného prostředí – chatová c, v případě kombinace s jinými typy má přednost CHSVI/</p> <p>6 – CHSVS – chatová osada z hlediska vegetace specifická (výše neuvedená)</p> <p>7 – CHSVK – chatová osada z hlediska vegetace kombinovaná /ne kombinace s CHSVI/</p>

Prvním typem je **chatová osada lesů a remízů** (CHSVL). Nachází se uvnitř lesní vegetace. Subtyp „a“ se nachází uvnitř lesního komplexu, subtyp „b“ je vázán na větší křovinaté remízky v otevřené krajině, subtyp „c“ se váže na lužní lesy, tedy převážně na lesy v nivě vodních toků, ovšem tato niva je porostlá lesní vegetací. Je charakteristická přítomností dřevin jako je vrba, olše, topol atp. a také vysokou hladinou podzemní vody. Subtyp „d“ je chatovou osadou, pokrytou specifickou dřevinnou vegetací.

Tyto osady ležící uvnitř lesa mají specifické mikroklima, projevující se malou vlhkostí vzduchu v létě, naopak méně příznivějšími podmínkami v zimním období.

Problémem je lesní hospodaření, protože většinou je les obhospodařován a tak může dojít ke sporu mezi vlastníky chat a majiteli lesa.

Chatová osada lesních okrajů (CHSVLO) je osadou, která má alespoň z jedné strany les a alespoň z jedné strany je otevřená do nezalesněné neurbanizované krajiny. Do tohoto typu spadají jak osady ležící na okraji lesního prostředí, tak i ty, které mají lesní prostředí na vnější hranici pozemků okolo chat. Jednotlivé subtypy jsou odlišeny na základě charakteru lesa v lesním okraji a na základě přítomnosti vodního prostředí. Poloha chatové osady na rozhraní lesa a otevřené krajiny je pro chataře velice příjemná, protože mohou využívat jak stínu lesa, tak i osluněných ploch. Vše ovšem také závisí na tom, na jakou stranu jsou chata a pozemek exponovány. Pokud je osada ještě obohacena o vodní prostředí, jedná se pak o jednu z chatařsky nejcennějších poloh. Celkově lze hodnotit prostředí k chataření u tohoto typu chatové osady (CHSVLO) jako velmi příjemné a je pro chataření asi nejvhodnější. Ovšem jeho kvalita je závislá na konkrétním uspořádání lesa a bezlesí, na expozici svahu vzhledem ke světovým stranám a na dalších faktorech.

Chatařsky příjemné prostředí skýtá i další vegetační typ – **chatová osada luční nivy toků s oboustrannou lesní doprovodnou vegetací** (CHSVNL). Osada tohoto typu je uspořádána tak, že v užší luční nivě toku (10 – 200m) je rozložena chatová osada, na okrajích luční nivy a na svazích údolí navazuje oboustranný lesní porost. Toto prostředí je v naší krajině poměrně časté. V minulosti byly tyto luční nivy sedláky vysekávány. V období socialistického zemědělství často nebyly tyto louky využívány, protože se nehodily pro velkoměřítkové socialistické zemědělství a proto zarůstaly, zamokřovaly se, eventuálně našly využití jako prostředí pro chatovou osadu. Z estetického hlediska je toto prostředí velmi hodnotné, vše závisí na hloubce údolí, na šířce otevřeného prostoru, na míře zamokření a na rozsáhlosti lesních celků v okolí.

Chatová osada otevřené krajiny (CHSVO) je vzdálena od lesů a remízů i od sídel. Tato skutečnost je určitým handicapem, protože les skýtá stín a nabízí určité možnosti z hlediska trávení volného času chatařů. Mezi chatovými osadami tohoto typu mohou být značné rozdíly. Chatová osada, vytvářející ostrov obklopený „mořem“ zorněné krajiny, jistě není nejvhodnějším prostředím k rekreaci. Naopak chatová osada položená v prostředí luk, pastvin a lad s rozptýlenou dřevinnou vegetací, je vcelku vhodným prostředím pro chataření. Kvalitu prostředí k chataření jistě zvýší i přítomnost vodní plochy. Tyto skutečnosti se promítají do jednotlivých subtypů typu CHSVO.

Do typu **chatová osada intravilánů** (CHSVI) zařazujeme ty chatové osady, které se alespoň jednou stranou dotýkají intravilánů sídel. Je specifická svým vegetačním pokryvem a častou přítomností dalších stavebních struktur jiného než chatařského

charakteru. I v tomto prostředí může být hodnotná dřevinná vegetace, především jedná-li se o intravilán venkovských sídel.

Další vegetační typy chatových osad (CHSVS, CHSVK) se v řešeném území již nevyskytují.

Typologie chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů vytváří kombinace možností aktivit, které může chatař provozovat v chatové osadě nebo v jejím okolí. Většina chatových osad poskytuje více možností trávení volného času. Výjimkou jsou zahrádkářské a zahrádkářsko-rekreační chatové osady ve městech. Jednotlivé možnosti jsou znázorněny v následující tabulce. Komentář popisující vlastnosti jednotlivých typů je zbytečný, vše je zřejmé z názvu typu. Subtypy typu CHSCKO, který zastupuje téměř všechny chatové osady, obsahují číselné kombinace kódů jednotlivých typů uvedených v tabulce.

SCHÉMA 9. Typologie chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů (CHSC)

- 1 – CHSCPO – pobytově odpočinková chatová osada**
- 2 – CHSCSP – chatová osada možností sportování na hřištích**
- 3 – CHSCRY – chatová osada s možností sportovního rybaření**
- 4 – CHSCVO – chatová osada s možností (kvalitního) koupání**
- 5 – CHSCPL – chatová osada s možností plachetních sportů, event. vodního motorismu**
- 6 – CHSCLY – chatová osada s možností zimních sportů**
- 7 – CHSCHO – chatová osada v blízkosti lesních komplexů s možností sběru lesních plodů**
- 8 – CHSCZH – chatová osada se zahrádkařením**
- 9 – CHSCJI – chatová osada s možností jiného trávení (volného) času chatařů**
- 10 – CHSCKO – chatová osada s kombinací možností trávení volného času**

Velikostní typologie chatových osad je uspořádána vzestupně s víceméně násobnými intervaly počtu chat. V prvním typu jsou chatové osady s pěti až devíti chatami, následují velikostní typy osad s deseti až devatenácti chatami, s dvaceti až čtyřiceti devíti chatami, s padesáti až devadesáti devíti chatami, se sto až sto devadesáti devíti chatami a s dvě stě a více chatami.

Čím je chatová osada větší, a zvláště, pokud je hromadného typu, tím více se mohou v osadě projevovat některé jevy, které negativně ovlivňují život chatařů. Tyto jevy jsou vyvolány jednak velkým soustředěním chatařů na malé ploše chatové osady a také charakterem vnějšího prostředí, které je více urbanizované a méně přírodní. Naopak, ve

velmi malých chatových osadách mohou vznikat problémy s tím, že počet chat je zde tak malý, že je ekonomicky nevýhodné přivést k nim technickou infrastrukturu a zpevněnou komunikaci.

SCHÉMA 10. Velikostní typologie chatových osad

- 1 – CHSM5-9 – chatová osada s 5-9 chatami**
- 2 – CHSM10-19 – chatová osada s 10-19 chatami**
- 3 – CHSM20-49 – chatová osada s 20-49 chatami**
- 4 – CHSM50-99 – chatová osada s 50-99 chatami**
- 5 – CHSM100-199 – chatová osada se 100-199 chatami**
- 6 – CHSM200+ – chatová osada s 200 a více chatami**

Typy chatových osad z hlediska období jejich vzniku a rozvoje podává **typologie chatových osad z hlediska jejich vzniku a rozvoje**. Většina chatových osad je zařaditelná z hlediska vzniku a rozvoje do více období, a tak nejjobsazenějším typem bude typ chatová osada rozvíjející se ve více obdobích (CHSHK).

SCHÉMA 11. Typologie chatových osad z hlediska období jejich výstavby

- 1 – CHSH20-45 – chatová osada s chatami převážně z let 1920-45**
- 2 – CHSH46-59 – chatová osada s chatami převážně z let 1946-59**
- 3 – CHSH60-69 – chatová osada s chatami převážně z let 1960-69**
- 4 – CHSH70-79 – chatová osada s chatami převážně z let 1970-79**
- 5 – CHSH80-89 – chatová osada s chatami převážně z let 1980-89**
- 6 – CHSH90+ – chatová osada s chatami převážně vystavenými po roce 1989**
- 7 – CHSHK – chatová osada rozvíjená se ve více obdobích (nesplňuje pod. 1-6)**

4.6. Chatová lokalita a chatová oblast

Chatová lokalita (CHL) je shlukem či řetězcem nedaleko od sebe ležících chatových osad (průměr hromadného shluku do 4 km, délka řetězce do 5 km), rozkládajícím se v charakteristickém a většinou chatařsky atraktivním krajinném prostředí. Chatová lokalita má minimálně 50 chat, většinou však 100 a více. Většinou bývá lokalita tvořena třemi až čtyřmi chatovými osadami. Zcela ojediněle vytváří chatovou lokalitu jen jedna velká chatová osada, vzdálená od ostatních chatových osad a lokalit. Pokud shluk či řetěz chatových osad, nespĺňuje výše uvedenou podmínku počtu chat a je od nejbližší lokality značně vzdálena, spadají tyto osady do kategorie **zbytkové chatové osady chatové oblasti** (ZBCHSCHO).

Hierarchicky výše než chatová lokalita stojí **chatová oblast** (CHO). Chatová oblast je fyzicko-geografickým regionem účelově vymezeným (zhruba na území geomorfologických celků, nebo povodí příslušné rozlohy) pro potřebu analýz chataření. Vymezuje se především na geomorfologické a hydrografické bázi. V chatové oblasti by se mělo nacházet minimálně 500 chat, rozloha chatové oblasti by měla činit minimálně 100 km². Chatová oblast mívá specifický, od okolních chatových oblastí odlišný krajinný ráz (členitost a charakter reliéfu, zastoupení a uspořádání prvků krajinného krytu). Území, která jsou chatami obsazeny jen málo (není zde dosažena hodnota 500 chat), se označují za **chatové oblasti nevýrazného chataření**.

5. DATOVÁ ZÁKLADNA A METODIKA PRÁCE

5.1. Terénní dotazník pro chatové osady

Základním zdrojem dat a informací o chataření v okrese Jihlava byl terénní průzkum území, kde jsem zapisoval charakteristiky do terénního záznamníku, jehož strukturu charakteristik jsme sestavovali předem s doc. Kubešem. Některé charakteristiky byly kvantifikovány do podoby tabulek, které jsou součástí příloh této práce. Ve všech 120 chatových osadách, které jsem našel na území okresu Jihlava, byly tyto charakteristiky zaznamenány (viz – charakteristiky 1 – 7 níže).

Nejprve byl každé chatové osadě přidělen název a dvoumístný kód, skládající se z písmene, označujícího chatovou lokalitu a čísla, které udává pořadí v chatové lokalitě. První část názvu chatové osady obsahuje název základní sídelní jednotky na jehož katastru se nachází a v další části za pomlčkou se nachází bližší geografická specifikace v daném území.

K jednotlivým charakteristikám terénního záznamníku:

1. Lokalizace, velikost a stáří chatové osady

Na začátku došlo k zakreslení jednotlivých chatových osad do mapového podkladu. Určoval se absolutní počet chat, který se v mnou řešeném území pohyboval od 5 do 253 chat. Dále jsem zaznamenával procentické zastoupení jednotlivých typů chat z hlediska architektonicko-stavebního a z hlediska stáří jednotlivých typů chat (nejstarší chaty byly postaveny po 2. světové válce, nejmladší pochází ze současnosti).

2. Půdorysné uspořádání chatové osady

Druhá charakteristika se zaměřovala na půdorysné uspořádání jednotlivých chat v chatových osadách. Byly zaznamenávány chatové osady liniového uspořádání, které zde byly nejčastěji zastoupeny. V rámci tohoto typu se rozlišovaly subtypy potoční, říční, rybníční, podél komunikací, okrajů intravilánů. Druhé nejpočetnější byly hromadné chatové osady, jednak uspořádaného typu, které jsou rozčleněny většinou pravoúhlou sítí komunikací a jednak neuspořádaného typu. Posledním typem byly rozptýlené chatové osady.

3. Krajinné uspořádání

V rámci tohoto bodu byl brán zřetel na charakter okolního krajinného prostředí chatové osady a to ze dvou hledisek. První charakteristika zohledňovala geomorfologii krajiny

v okolí chatové osady, zejména jeho svažitost a přítomnost údolí. Druhé se zaměřovalo na okolní vegetaci, zda je lesní, dřevinná břehová, bylinná či jiná a v jakém poměru.

4. Architektura a stavební stav chat a chatové osady

Byly posuzovány takové charakteristiky jako např. krytina a tvar střechy, přítomnost balkonu, verandy nebo terasy, výška a objem celého objektu, přítomnost komín, druh materiálu, který byl použit pro stavbu chaty, současná péče o stav chaty nebo také zda byla provedena její přestavba. Všiml jsem si také technické a dopravní infrastruktury. Architekturu a stav jednotlivých chat jsem také vyhodnotil komplexně za celou chatovou osadu.

5. Charakter pozemků u chat chatové osady

Tato fáze průzkumu se věnovala jednoduché charakteristice pozemků jednotlivých chat. Jednalo se především o způsob využívání těchto pozemků, charakter oplocení (živý plot, pevné oplocení), charakter vegetace (původní dřeviny, ovocné stromy, okrasné dřeviny apod.).

6. Možné volnočasové aktivity chatařů a sezónnost využívání chat

Tato část dala základ typologii chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů. Byly zjišťovány informace o možnosti odpočinku, kvalitního koupání, sportovního rybolovu, vodních sportů, využívání sportovišť, lyžování, zahrádkaření a sběru lesních plodů. Obecně lze říci, že čím je větší nabídka možností trávení volného času, tím cennější je prostředí chatové osady. Snažili jsme se také odhadnout, zda jsou chaty chatové osady využívány pouze v létě či po delší část roku.

7. Doplnující informace o chatové osadě.

Poslední část tohoto záznamníku sledovala doplňující informace o chatových osadách, které sloužily pouze k dokreslení komplexního pohledu. Byla sledována např. dostupnost hromadné dopravy, možná přeměna chat na objekty trvalého bydlení, současný stav chatových osad a jejich možné přeměny problémy se životním prostředím v chatové osadě. Zvažoval jsem možnosti rozvoje chatové osady a její funkční proměny a problémy se životním prostředím v chatové osadě.

5.2. Terénní sběr dat o chatových osadách v řešeném území

Většinu dat a informací pro tuto diplomovou práci jsem získal prostřednictvím terénního průzkumu chatových osad v chatových oblastech okresu Jihlava, který jsem prováděl od října 2005 do července 2006. V tomto území jsem našel 120 chatových osad a přibližně 4150 chat. Při průzkumu byl největším problémem najít všechny chatové osady. Pomůckou mi byly mapy 1 : 50 000, ve kterých jsou některé tyto osady zakresleny, ovšem zvláště malé chatové osady a chatové osady se zahrádkářením zde chybí. Vycházel jsem také ze svých zkušeností a znalostí místní krajiny. Mnohdy ale toto nestačilo, proto jsem se obracel na místní obyvatele. Důležitým podkladem byly také výsledky ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 1991. Sčítání v roce 2001 se chatařením nezabývalo. Velkou koncentraci chat a chatových osad jsem zaznamenal v městském a zvláště pak v příměstském prostředí Jihlavy. Pomůckou při pátrání po shlucích alespoň pěti chat v tomto území mi byl plán města Jihlavy a okolí 1 : 15 000. Zvláště pak malé zahrádkářské a zahrádkářsko-rekreační chatové osady bylo problematické nalézt, museli jsme detailně propátrat celý intravilán Jihlavy.

Všechny osady byly popisovány dle předem připraveného terénního dotazníku. Nepřehledné byly pro průzkum zvláště velké hromadné osady, kde údaje o počtu chat nemusí být v jednotlivostech zcela přesné. Dalším údajem, kterým jsem se zde zabýval bylo stáří chatových osad a jednotlivých chat. Zde jsem především vycházel z rozhovorů s jednotlivými chataři, znalci místních poměrů nebo z letopočtů uveřejněných na štítech, komínech a dalších viditelných místech jednotlivých chat. Později jsme dovedli stáří chaty odhadnout sami podle její architektury a použitých stavebních materiálů. Důležitou součástí záznamníku byl i způsob využívání jednotlivých osad. Vycházel jsem z architektonicko-stavebních typů jednotlivých chat, někde se však nemusela podoba a funkce chaty shodovat. Součástí terénního výzkumu bylo i posouzení vhodnosti trvalého bydlení v jednotlivých chatách a chatových osadách. To se ukázalo nakonec vhodné pouze u rekreačních domků ležících uvnitř zástavby města nebo venkovského sídla. Problémem většinou byla nedostatečná technická infrastruktura a vzdálenost chatových osad od zastávek hromadné dopravy.

Posledním problémem v rámci terénního průzkumu bylo nalezení jednotlivých chat ležících mimo chatové osady. Počet v terénu nalezených chat jsem porovnal s výsledky ze Sčítání lidu, domů a bytů z roku 1991. Mé údaje byly většinou vyšší než údaje ze sčítání. Došlo k navýšení o zahrádkářské a zahrádkářsko-rekreační chaty, které v roce 1991 nebyly sečteny a dále pak o chaty postavené po roce 1991.

5.3. Řízené rozhovory s pracovníky veřejné správy v řešeném území

Data o chataření v řešeném území jsem získával a ověřoval také přímo u pracovníků stavebních úřadů jednotlivých měst okresu Jihlava. Navštívil jsem Stavební úřad v Jihlavě, Polné, Telči, Třešti a Brtnici. Jednotlivým pracovníkům jsem poskytl mnou zjištěné informace zachycené v tabulkách a v jednotlivých tématických mapách. Dále jsem kontaktoval také starosty vybraných obcí, na jejichž katastrálním území se nalézají větší chatové osady. Další část informací pochází přímo od chatařů, kterých jsem se dotazoval během terénního průzkumu v řešeném území. Zajímal mě především pohled trvale bydlících obyvatel na problematiku chataření v jejich okolí, vliv chataření na životní prostředí, názor na přeměnu chat na objekty trvalého bydlení a výhody a nevýhody, které chataření přináší zdejším trvale bydlícím obyvatelům.

Informace jsem získával prostřednictvím metody řízeného rozhovoru, na základě předem připraveného scénáře:

1. Potvrzení v terénu zjištěných informací o chatách a chatových osadách v dílčím území.
2. Časová výstavba chat a příčiny výstavby chat.
3. Časové využívání chat (pouze o letních prázdninách, v létě a o víkendech, celoročně, především v zimě).
4. Současné přeměny chat a rekreačních domků na objekty trvalého bydlení a trend budoucího vývoje.
5. Výstavba nových chat.
6. Vliv chataření na životní a sociální prostředí.
7. Výhody a nevýhody chataření v řešeném území.
8. Přínos chataření v současnosti i do budoucna z hlediska rozvoje obce.

Veškeré informace, od úředníků, odborníků a chatařů mi byly poskytnuty bez větších problémů, pracovníci jednotlivých stavebních úřadů se mi ochotně věnovali.

5.4. Metody zpracování dat do tabulek, kartogramů a map

Údaje získané v průběhu terénního průzkumu byly zaneseny do tabulek (Tabulky 1.1. – 1.5.), které obsahují jak kvantitativní údaje, tak i kvalitativní údaje o chatových osadách. V celém území byly nejprve vytvořeny chatové lokality, kterým byl přiřazen kód v podobě písmena. Chatová lokalita pak obsahuje chatové osady (může obsahovat i jednu chatovou osadu, ale zpravidla jich bývá více). Chatové osady ležící mimo chatovou lokalitu jsou vždy umístěny na konci tabulky vztahující se k určité chatové oblasti. V první části tabulek jsou informace o počtu jednotlivých architektonicko-stavebních typů chat a také procentuální zastoupení chat v jednotlivých chatových osadách podle období jejich vzniku. V další části tabulky se zabývám jednotlivými typologiemi chatových osad uvedených ve Schématech v kapitole 4. (funkční, architektonicko-stavební, půdorysná, terénně-polohová, vegetační, a typologie z hlediska možností trávení volného času chatařů). Kódy zanesené do tabulek byly udělovány tak, jak jsou uvedeny ve Schématech v kapitole 4. Údaje a informace v těchto tabulkách se staly podkladem pro vytvoření tématických map 1 – 8. Tyto mapy a především Mapa 10. znázorňují prostorové rozmístění chatových osad v rámci řešeného území. Je zde vidět koncentrace chatových osad v jednotlivých částech okresu Jihlava.

Další tabulky (Tabulka 2-10) se podrobněji zabývají výše zmíněnými typologiemi. U jednotlivých typů chatových osad je v rámci architektonicko-urbanistické, půdorysné, terénně-polohové, vegetační typologie a typologie chatových osad z hlediska možností trávení volného času v absolutních i relativních hodnotách uvedeno zastoupení těchto typů (a subtypů) chatových osad a také počet chat v osadách daného typu. Tabulky týkající se architektonicko-urbanistické typologie, typologie chatových osad z hlediska období jejich vzniku a zastoupení architektonicko-stavebních typů chat v chatových osadách jsou navíc strukturovány i za jednotlivé chatové oblasti, resp. jejich části, zasahující na území okresu Jihlava.

Mapy, které jsou přílohou této diplomové práce umožňují sledovat rozmístění chatových osad v rámci řešeného území a jejich typologickou odlišnost. Ve všech mapách jsou chatové osady znázorněny pomocí kruhů, jejichž plocha je přímo úměrná velikosti chatové osady (počtu chat v osadě), u kruhů je vždy uveden kód osady v rámci chatové oblasti. V mapách je potlačen kartografický podklad, zachovány zůstaly pouze nejdůležitější liniové prvky (hranice okresu, hranice chatových oblastí, řeka Jihlava, Jihlávka, Moravská Dyje, přehradní nádrž Hubenov, Novoříšská přehradní nádrž) a města okresu Jihlava, která jsou na mapě vyznačena křížkem (Jihlava, Telč, Třešť, Polná).

Znázornění architektonicko-stavebních typů chat a typů chat podle období vzniku v chatové osadě v Mapách 1. a 2. bylo provedeno pomocí barevných výsečí, vyjadřujících procentuální zastoupení jednotlivých typů chat v rámci chatové osady. Na zbylých mapách jsou jednotlivé chatové osady znázorněny také pomocí barevné škály. Pokud jsou v kruhu výseče, potom se v těchto mapách jedná o kombinaci jednotlivých typů chat. Barvy výsečí popisují danou kombinaci a velikost výsečí je stejná.

Součástí této diplomové práce jsou ještě dvě mapy. První z nich ukazuje prostorové uspořádání různě velikých chatových osad v chatové oblasti Lipno (Mapa 9.). Další ukazuje chataření v okrese Jihlava v podrobnějším měřítku a s doplňujícím podkladem. Pro podklad byla použita Mapa okresu Jihlava 1 : 100 000. V této mapě je kromě velikosti a prostorového uspořádání chatových osad znázorněno také jejich vymezení (Mapa 10.).

Součástí příloh diplomové práce jsou také fotografie vybraných typů chat pořízené během terénního průzkumu řešeného území.

6. ANALÝZA CHATAŘENÍ V ŘEŠENÉM ÚZEMÍ

6.1. Analýza územního uspořádání chat, chatových osad a chatových lokalit

Na území okresu Jihlava byla vymezena jedna celá chatová oblast (Jihlava jihlavská – VY10.) a zasahují sem čtyři části dalších chatových oblastí (Křemešnická vrchovina – VY7., Javořická vrchovina – JC18., Povodí horní Želetavky a Rokytné – VY11. a Křižanovská vrchovina – západ – VY8.). V celém řešeném území okresu Jihlava v roce 2006 jsme našli celkem 4115 chat, z toho 3872 chat se soustřeďuje do 120 chatových osad a zbylých 243 chat je zařazeno do kategorie chaty ležící mimo chatové osady. V průměru tedy na jednu chatovou osadu připadá 32 chat, přičemž počet chat v jednotlivých chatových osadách okresu Jihlava se pohybuje v rozmezí od 5 do 253. V řešeném území bylo vyčleněno 24 chatových lokalit, ve kterých se nachází 95 chatových osad. V průměru tedy na jednu chatovou lokalitu připadají 4 chatové osady a 161 chat. Zbylé chatové osady (25) leží mimo chatové lokality. V roce 1991 zde bylo při Sčítání sečteno 2634 chat.

Územní uspořádání chat, chatových osad a chatových lokalit je v okrese Jihlava značně nerovnoměrné – viz Mapa 10. Existují prostory, kde je koncentrace chat i chatových osad značně vysoká a na druhé straně existují prostory, kde je tato koncentrace velice nízká. Největší koncentrace chat a chatových osad okresu Jihlava se nachází na severu v okolí města Jihlavy a dále je zde asi 6 – 10 dalších shluků chat a chatových osad. Naopak nejméně chat je na severovýchodě a jihovýchodě tohoto území. Významnou linií, se soustředěním chat, jsou úseky podél břehu řeky Jihlavy, zejména před městem Jihlava a poté v úseku od Jeclova po Vržanov. Na tuto řeku je vázáno přibližně 43 chatových osad (asi 1170 chat), což je více než jedna třetina chatových osad (29 % chat).

Chatová lokalita s největším počtem chat je Rantířovská Jihlava (VY10.B.) s 605 chatami, rozprostírající se od Dvorců podél břehů řeky Jihlavy až po Rantířov. Následuje chatová lokalita Pávovský rybník – Zborná (VY10.A.) s 321 chatami. Tato lokalita se nachází severně od města Jihlavy, v prostředí mnoha rybníků, které chatařsky obohacují zdejší prostředí. Třetí největší lokalitou je Jihlava město – Sasov (VY10.G.), ve které jsme našli 257 chat. Tato chatová lokalita se nachází na jihovýchodním okraji města Jihlavy a hlavním lokalizačním faktorem je zde řeka Jihlávka. Největší chatovou osadou řešeného území je Rantířov – Rouněk – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.) s 253 chatami, následuje chatová osada Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.) s 217 chatami a chatová osada Jihlava – CHAAZ podél Koželužského p. (VY10.F.1.) se 173 chatami.

V poslední zmiňované chatové osadě převládají zahrádkářské a zahrádkářsko-rekreační chaty.

6.2. Analýza typové rozmanitosti chat a chatových osad

Analýza typové rozmanitosti chat a chatových osad vychází z jednotlivých druhů typologií chat a chatových osad, uvedených v kapitole 4.

6.2.1. Architektonicky stavební typy chat v chatových osadách

Nejvíce zastoupeným architektonicko-stavebním typem v okrese Jihlava jsou rekreační chaty (CHAAR). Jejich absolutní počet je 2611, což v relativním počtu znamená 67,4% všech chat. Největší chatové osady s uvedeným typem chat se nachází podél řeky Jihlavy. Příkladem jsou chatové osady v Chatové oblasti Jihlava jihlavská (VY10.) Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (B.3.) s 253 rekreačními chatami, Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (B.5) a Jeclov – u řeky (H.2.). V ostatních chatových oblastech mohou být příkladem chatové osady Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.), Smrčná – Vilémovské chaloupky (VY7.V.2.) a Vanůvek – severně od Smrkovského r. (JC18.A.2.). Tyto chaty se většinou nalézají v atraktivním přírodním a krajinném prostředí, často u řeky, rybníka či u lesa.

Rekreačních domků (CHAARD) se v okrese Jihlava nachází jen 89, což činí 2,3% všech chat. Většinou se nacházejí uvnitř nerekreční zástavby, především venkovských sídel. Mohou se však vyskytovat v chatových osadách společně s jinými typy chat. Jedná se o objekty poměrně mladé, většinou vzniklé po roce 1990. Do budoucna lze počítat s nárůstem tohoto architektonicko-stavebního typu chat. Příkladem chatové osady může být Zborná – ves (VY10.A.6.) s 25 chatami tohoto typu a Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.) s 18 chatami tohoto typu.

Poměrně velké množství chat bylo zařazeno do typu zahrádkářsko-rekreační chata (CHAAZR). V celém okrese Jihlava jich bylo sečteno 560, což činí 14,5 % všech chat v chatových osadách. Jedná se většinou o zděné chaty, standardního projektu, pocházející z 80. let, které byly vystavěné na půdorysu 16 m² a které mají patro, podkroví a někdy i podsklepení. Jsou také charakteristické bílou omítkou a sedlovou střechou s eternitovými šablonami. Většina chatových osad s těmito chatami je vázána na okrajové části městských sídel, popř. se nachází podél komunikací směřujících z měst. Typickými příklady v okrese Jihlava jsou chatové osady Telč – CHAAZR nad železniční stanicí (JC18.B.4.), Třešť – CHAAZR u hasičů (VY10.M.1.), Třešť – u Váňovského r. (VY10.M.7.), Brtnice –

CHAAZR nad Rychlovským r. (VY10.P.1.) a chatová osada Dobronín – CHAAZR – ves – u Mlýnského p. (VY8.X.1.).

Dalším frekventovaným architektonicko-stavebním typem chyt jsou zahrádkářské chaty (CHAAZ). Jedná se o typ, který je v dané oblasti zastoupen 583 chatami, což v přepočtu znamená 15,1 %. Obdobně jako předchozí typ (CHAAZR), je i tento typ chat a jejich shluků vázán na prostředí intravilánů měst, zejména pak jejich okrajů (a to ještě více). Tyto chaty vznikaly již od 50. let minulého století. Nejvíce se jich soustřeďuje v Jihlavě a jejím nejbližším okolí (306 chat). Další významnou koncentrací je Třešť (103 chat). Za příklad mohou sloužit největší zahrádkářské chatové osady Jihlava – CHAAZ podél Koželužského p. (VY10.F.1.), Jihlava – Staré Hory – CHAAZ u Bosche (VY10.C.3.), Jihlava – CHAAZ Sasov – Ráj - SZ (VY10.G.5.). Často se stává, že se zmiňovaný typ chat se v rámci jedné chatové osady vyskytuje v kombinaci s jinými architektonicko-stavebními typy chat.

Nepatrný počet chat řadíme k architektonicko-specifickým chatám (CHAAS). Tvoří pouze 0,7 % všech chat, což znamená 29 chat. Nejvíce těchto chat je zastoupeno v chatové osadě Henčov – u letiště (VY10.Z.1.). Zde se jedná především o skelety nákladních automobilů, ve kterých byly provedeny různé chatařské stavební úpravy. Chaty patří členům aeroklubu, který má pronajaté letiště v Henčově. Zbytek chat tohoto typu se nachází většinou v zahrádkářských chatových osadách v podobě různě přestavovaných stavebních buněk - např. Jihlava – CHAAZ u tunelu na západě (VY10.C.4.) nebo Jihlava – CHAAZ na stráni nad tratí do Brna (VY10.D.4.).

Rozmístění jednotlivých architektonicko-stavebních typů chat v chatových osadách je znázorněno v Mapě 1.

Všechny typy a subtypy architektonicko-stavebních chatových osad jsou obsaženy ve Schématu 2. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 1.

Při terénním průzkumu jsem zaznamenával pouze architektonicko-stavební typy chat. Nyní přejdeme k typologiím chatových osad. Problematika funkční typologie chatových osad je řešena v následující kapitole.

6.2.2. Funkční typy chatových osad

Všechny funkční typy a subtypy chatových osad jsou obsaženy ve Schématu 4.

Nejfrekventovanějším funkčním typem chatových osad v okrese Jihlava jsou rekreační chatové osady (CHSFR). Počet těchto osad je 64 (52,1 %), a nachází se v nich 2221 chat (57,4 %). Z velkých chatových osad sem například patří v Chatové oblasti Jihlava jihlavská (VY10.) Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (A.8.), Rantířov – Rounek – u

Pekelského mlýna (B.2.), Rantířov – Horní Kosov – u železnice (B.1.), Jeclov – u řeky (H.2.), Čížov – Okrouhlík (I.1.), Batelov – u pilského r. (L.1.), Beranovec – JZ (N.1.). V Chatové oblasti Křemešnická vrchovina (VY7.) jsou to např. chatové osady Větrný Jeníkov – u Černého r. (V.1.) a Smrčná – Vilémovské chaloupky (V.2.). Z chatové oblasti Javořická vrchovina (JC18.) mohou uvést příklad chatové osady Vanůvek – severně od Smrkovského r. (A.2.). Územní rozmístění těchto chatových osad je blízké již popisovanému rozmístění rekreačních chat v kapitole 6.2.1.

Dalším funkčním typem chatových osad vyskytujících se na území okresu Jihlava je zahrádkářsko-rekreační chatová osada. Nalézají se jich tu 8 (6,6 %), a nachází se v nich 198 chat (5,1 %). V Chatové oblasti Jihlava Jihlavská (VY10.) se nachází čtyři - Hybrálec – CHAAZR Loučeň – S (A.3.), Třešť – CHAAZR u hasičů (M.1.), Jihlava – CHAAZR u Tesca (Z.6.) a Vysoká CHAAZR – pramen potoka (Z.9.). V části Chatové oblasti Křižanovská vrchovina - západ (VY8.) jsou to chatové osady Dobronín – CHAAZR – ves - u Mlýnského p. (X.1.) a Dobronín – CHAAZR – východní okraj vesnice (X.3.). V části Chatové oblasti Povodí horní Rokytne a Želetavky (VY11.) se jedná o chatovou osadu Urbanov – CHAAZR u Moravské Dyje (Z.2.) a v části Javořické vrchoviny (JC18.) chatová osada Telč - CHAAZR nad železniční stanicí (B.4.).

Významným typem chatových osad v řešeném území jsou i zahrádkářské chatové osady (CHSFZ), kterých se tu nalézají 16 (13,2 %) s 229 chatami (5,9 %). Tyto osady jsou vázány především na zázemí měst. Vznikaly v různých obdobích, proto většina těchto osad je různorodá. Za typické příklady těchto chatových osad můžeme sloužit Jihlava – CHAAZ Staré Hory – Z (VY10.C.2.), Jihlava – Staré Hory – CHAAZ u Bosche (VY.10.C.4.), Jihlava – CHAAZ v nivě pod nádražím (VY10.D.4.), Jihlava – Horní Kosov – CHAAZ u vrchu Slepíček (VY10.Z.3.) a např. ještě Dobronín – CHAAZ pod železniční zastávkou (VY8.Z.2.).

Asi 27,3 % všech chatových osad patří do kategorie funkčně kombinovaná chatová osada (CHSFK). V takovémto typu chatových osad se nachází kombinace jednotlivých typů chat, nejčastějšími kombinacemi jsou zahrádkářsko-rekreační chaty se zahrádkářskými, popř. s rekreačními chatami. Za příklad takovéto chatové osady mohou posloužit Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.), Jihlava – podél Koželužského potoka (VY10.F.1.), Jihlava – CHAAZR Hruškové Dvory – V (VY10.E.1.), Jihlava CHAAZR Sasov – Ráj – JZ (VY10.G.6.), Třešť – CHAAZ nad hřbitovem (VY10.M.3.), Třešť – CHAAZR – u Váňovského r. – SV (VY10.M.7.), Třešť – CHAAZ u Váňovského r. – JZ (VY10.M.9.) a další. Problémem těchto chatových osad je většinou nekvalitní urbanistická kompozice celku a dílčích souladů.

V rámci této typologie se v řešeném území nenachází jako samostatná chatová osada typu - zóna sídla s rekreačními domky (CHSFRD) a také jiná funkčně specifická chatová osada (CHSFS). Ovšem tyto funkční typy jsou zastoupeny v rámci několika funkčně kombinovaných chatových osad (CHSFK). Jedná se o chatové osady Zborná – ves (VY10.A.6.), Jihlava – CHAAZ u r.Skalka (VY10.F.3.), Jihlava – Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.), Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.) – kombinace s rekreačními domky a v chatových osadách Henčov – u letiště (VY10.Z.1.) a Telč – pod Benzinou (JC18.B.3.) - kombinace se specifickými chatami.

Funkční typy chatových osad jsem znázornil v Mapě 3.

6.2.3. Architektonicko-urbanistické typy chatových osad

Všechny typy a subtypy architektonicko-urbanistických chatových osad jsou obsaženy ve Schématu 5. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 3. a Tabulce 4. Mezi architektonicko-urbanistickou a funkční typologií, zmiňované v předchozí kapitole, existuje velká shoda, protože funkce většinou určuje podobu objektu. V některých případech však mohlo dojít ke změně funkčního využívání objektu. V rámci této typologie využijí relativně přesné údaje o architektonicko- stavebních typech chat.

Nejběžnějším architektonicko-urbanistickým typem chatových osad v okrese Jihlava jsou rekreační chatové osady, jež zaujímají 52,1 % (64) počtu všech chatových osad a 57,4 % (2221) všech chat v mnou řešeném území. Z velkých chatových osad jsem například patří v Chatové oblasti Jihlava jihlavská (VY10.) Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (A.8.), Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (B.2.), Rantířov – Horní Kosov – u železnice (B.1.), Jeclov – u řeky (H.2.), Čížov – Okrouhlík (I.1.), Batelov – u pilského r. (L.1.), Beranovec – JZ (N.1.). V Chatové oblasti Křemešnická vrchovina (VY7.) jsou to např. chatové oblasti Větrný Jeníkov – u Černého r. (V.1.) a Smrčná – Vilémovské chaloupky (V.2.). Z chatové oblasti Javořická vrchovina (JC18.) mohu uvést příklad chatové osady Vanůvek – severně od Smrkovského r. (A.2.). Většina chatových osad tohoto typu je tvořena chatami z 60 – 80.let.

Dalším architektonicko-urbanistickým typem chatových osad vyskytujícím se na území okresu Jihlava je zahrádkářsko-rekreační chatová osada (CHSAZR), kterých je zde 8 (6,6%), a ve kterých se nachází 198 chat (5,1%). Většinou se jedná o chatové osady napojené na intravilány měst: Třešť – CHAAZR u hasičů (VY10.M.1.), Jihlava – CHAAZR u Tesca (VY10.Z.6.), Telč - CHAAZR nad železniční stanicí (JC18.B.4.) a venkovských sídel: Dobronín – CHAAZR – ves - u Mlýnského p. (VY8.X.1.), Dobronín –

CHAAZR – východní okraj vesnice (VY8.X.3.), popř. chatové osady nacházející se ve volné krajině v blízkosti vodních toků: Urbanov – CHAAZR u Moravské Dyje (VY11.Z.2.).

V řešeném území se také nachází 16 zahrádkářských chatových osad (CHSAZ), což v přepočtu znamená 13,2 %. V rámci těchto chatových osad bylo sečteno 229 chat (5,9 %). Stejně jako u předchozího typu chatových osad, se i tento typ váže především na intravilány měst - Jihlava – CHAAZ Staré Hory – Z (VY10.C.2.), Jihlava – Staré Hory – CHAAZ u Bosche (VY.10.C.4.), Jihlava – CHAAZ v nivě pod nádražím (VY10.D.4.), Jihlava – Horní Kosov – CHAAZ u vrchu Slepíčák (VY10.Z.3.) a venkovských sídel: Dobronín – CHAAZ pod železniční zastávkou (VY8.Z.2.), Batelov – CHAAZ – ves (VY10.Z.12.), Batelov – CHAAZ – u železniční zastávky (VY10.Z.13.).

Asi 27,3 % všech chatových osad patří do typu architektonicko-urbanisticky kombinovaná chatová osada (CHSAK). V tomto typu chatových osad se nachází kombinace jednotlivých typů chat, nejčastějšími kombinacemi jsou zahrádkářsko-rekreační chaty se zahrádkářskými, popř. s rekreačními chatami. Za příklad může posloužit chatová osada Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.), kde nejprve vznikly rekreační chaty a po zákazu další výstavby byla chatová osada dotvořena zahrádkářsko-rekreačními chatami, Jihlava – podél Koželužského potoka (VY10.F.1.), Jihlava – CHAAZR Hruškové Dvory – V (VY10.E.1.), Jihlava CHAAZR Sasov – Ráj – JZ (VY10.G.6.), Třešť – CHAAZ nad hřbitovem (VY10.M.3.), Třešť – CHAAZR – u Váňovského r. – SV (VY10.M.7.), Třešť – CHAAZ u Váňovského r. – JZ (VY10.M.9.) a další.

V rámci této typologie se v řešeném území nenachází jako samostatná chatová osada typu - zóna sídla s rekreačními domky (CHSARD) a také typ architektonicky specifická chatová osada (CHSAS). Ovšem tyto architektonicko-urbanistické typy jsou zastoupeny v rámci architektonicko-urbanisticky kombinované chatové osady (CHSAK). Jedná se o chatové osady Zborná – ves (VY10.A.6.), Jihlava – CHAAZ u r.Skalka (VY10.F.3.), Jihlava – Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.), Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.) – kombinace s rekreačními domky a v chatových osadách Henčov – u letiště (VY10.Z.1.) a Telč – pod Benzinou (JC18.B.3.) - kombinace se specifickými chatami.

Architektonicko-urbanistické typy chatových osad jsem znázornil v Mapě 4.

6.2.4. Půdorysné typy chatových osad

Všechny půdorysné typy a subtypy chatových osad jsou obsaženy ve Schématu 6. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 5.

V chatových oblastech okresu Jihlava, resp. v jejich částech, převládají liniové a hromadné chatové osady, které zde mají přibližně stejné zastoupení. Překvapivě významné zastoupení zde mají také rozptýlené chatové osady, ty jsou počtem chat ovšem menší.

Liniových chatových osad (CHSPL) se vyskytuje v řešeném území 51 což je 42,5% a v rámci těchto osad bylo sečteno 1818 chat (47 %). Počtem chat nejbohatší jsou liniové osady říční - Rantířov – Horní Kosov – u železnice (VY10.B.2.), Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.), Jihlava – Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.), a Jeclov – u řeky (VY10.H.2.), ve kterých bylo sečteno 15,9 % chat tohoto typu. Druhým významným subtypem jsou liniové osady podél komunikací. Tvoří 14,2 % všech osad ale pouze 8,9 % chat. Za příklad mohu uvést Jihlava – CHAAZ Staré Hory – Z (VY10.C.2), Jihlava – CHAAZ nádraží (VY10.D.2.), Třešť – CHAAZR u hasičů (VY10.M.1), Dušejov – severně od silnice I/34 (VY7.Y.3.) a Telč – CHAAZR pod uhelnými sklady (JC18.B.1.). Zastoupeny jsou zde i liniové chatové osady potoční - např. Dobrá voda – podél Práskoleského p. (JC18.A.9.), Větrný Jeníkov – Bílý Kámen – u Jiřinského p. (VY7.X.2.), Stará Říše – u r. Kladina (VY11.X.3.), Třešť – Zadní poušť – SV (VY10.N.2.), liniové osady lesních okrajů - např. Hybrálec – CHAAZR Loučeň – S (VY10.A.3.), Brtnice – CHAAZR nad Rychlovským r. (VY10.P.1.), Vysoká – CHAAZR – u tenisových kurtů (VY10.Z.8.), Lhotka – severně nad vesnicí (JC18.A.4.), Vanov – u Svatojánského r. (JC18.A.5.) a liniové osady břehů rybníků a přehradních nádrží - např. Smrčná – nad r. Trpaslík (VY10.A.1.), Jihlava u r. Skalka (VY10.F.3.), Jiřín – Maršovský r. – V (VY7.Y.1.), Mrákotín – u r. Horní Mrzatec (JC18.A.7.), Klátovec – nad r. Zhejral (JC18.Z.2.). Jedna chatová osada je zařazena do kategorie liniová chatová osada okrajů intravilánů. Jedná se o chatovou osadu Dobronín – CHAAZR – ves – u Mlýnského p. (VY8.X.1.). Liniové (pásové) chatové osady zaujímají poměrně velkou plochu, chatařům však vytvářejí příznivější podmínky, protože pozemek jejich chaty hraničí s okolními chatařskými pozemky pouze ze dvou stran a zbylé dvě strany se většinou přímo dotýkají přírodního prostředí, které nabízí chatařům klid a mnoho možností pro trávení volného času. Toto prostředí bývá nejhodnotnější tehdy, dotýká-li se z jedné strany vodního prostředí.

Hromadných chatových osad (CHSPH) vyskytuje v řešeném území 48 a tvoří 40% všech chatových osad okresu. Tento typ chatových osad obsahuje 1362 chat což v relativním počtu znamená 35,1 %. Tento typ chatových osad se dělí na dva subtypy. První subtyp tvoří geometricky uspořádané chatové osady, kde jsou chaty rozčleněny systémem chatařských komunikací, který má pravidelný geometrický tvar. Příkladem takto uspořádaných chatových osad mohou být: Jihlava – CHAAZ Pístov – u garáží (VY10.F.2.),

Jihlava –Pančava – autocamp (VY10.G.2.), Bítovčice – podél Kamenického p. (VY10.K.1.), Řásná – ves –V (JC18.A.3.), nebo Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.). Druhým subtypem jsou hromadné chatové osady neuspořádané. Příkladem, takových osad jsou Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.), Zbilidy – Maršovský r. (VY7.Y.1.), Stará Říše – u řeky Vápovky (VY11.X.1.), Částkovice – u Částkovického r. (JC18.A.6.), Přímělkov – CHAAZ u železniční zastávky (VY10.K.3.) nebo Rohozná – u Rohozenského r. (VY10.J.1.). Nevýhodou velkých hromadných osad je jejich nepřehlednost a ztráta soukromí chatařů, protože dochází k soustředění velkého počtu lidí na relativně malé ploše.

Dalším typem jsou rozptýlené chatové osady (CHSPR). Chatových osad tohoto typu se v okrese Jihlava nachází 18 (15 %), ale obsahují pouze 219 chat (5,7 %), z čehož je patrné, že se jedná především o menší chatové osady. Mohou být jednak rozptýlené v neurbanizované krajině: Lovětín – jižně od silnice Rácov – Lovětín (VY10.L.3.), Rounek – přehradní nádrž Hubenov – SV (VY10.B.4.), Olšany - u Vodnatého r. (VY11.X.2.), Dolní Cerekev – SZ (VY10.J.2.), jednak rozptýlené uvnitř zástavby domů a chalup: Polná – CHAAZ u Zimova r. (VY8.Z.2.), Telč – CHAAZ pod tratí (JC18.B.2.).

Posledním typem jsou půdorysně kombinované chatové osady (CHSPK). Do této kategorie spadají tři chatové osady: Zborná - ves (VY10.A.6.), Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.) a Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.). Vždy se jedná o kombinaci liniové a hromadné chatové osady. Jedná se o větší chatové osady, které dohromady obsahují 12,2 % chat vyskytujících se v celém řešeném území.

Znázornění půdorysných typů chatových osad je v Mapě 5.

6.2.5. Terénně-polohové typy chatových osad

Všechny terénně polohové typy a subtypy chatových osad jsou obsaženy ve Schématu 7. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 6.

Mnoho chatových osad leží na rozhraní rozdílných terénů, proto také určování jednotlivých typů chatových osad v rámci této typologie bylo značně obtížné.

Jelikož se v mnou řešeném území vyskytuje velké množství potoků a řek, převládajícím typem jsou chatové osady niv toků (CHSTN). Asi 10 % chatových osad (ve kterých je 546 chat) se nachází v úzké údolní nivě řeky (do 150 m). Jedná se o následující chatové osady: Rantířov – Horní Kosov – u železnice (VY10.B.2.), Jihlava – CHAAZ v nivě pod nádražím (VY10.D.3.), Jihlava – Henčov – CHAAZR u řeky (VY10.E.2.), Jihlava – Malý Beranov – u žel zastávky (VY10.E.3.), Kosov - u řeky – V (VY10.H.1.), Jeclov – u řeky (VY10.H.2.) a další. Asi 22,5 % chatových osad (ve kterých je 862 chat) leží v úzké údolní nivě potoka. Jedná se např. o tyto chatové osady: Větrný Jeníkov – Bílý

Kámen – u Jiřinského p. (VY7.X.2.), Dušejov – severně od silnice I/34 (VY7.Y.3.), Polná - CHAAZ u Ochozského p. – u r. Peklo (VY8.Z.1.), Řásná – mezi r. Velký Pařezitý a Plodový (JC18. A.1.), Telč – pod Benzinou (JC18.B.3.), Jihlava – Hruškové Dvory – V (VY10.E.1.), Jihlava – Pančava – CHAAZ nad silnicí (VY10.G.3.) a další. Pouze jedna chatová osada spadá do subtypu širší údolní nivy řek (150 – 1000m) a to Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.). Problémem chatových osad tohoto typu mohou být záplavy, protože některé chaty se nachází v zátopových pásmech řeky Jihlavy. Další nevýhodou je obtížný přístup, který je zapříčiněn členitějším terénem řešeného území. Na druhé straně chataři v osadách tohoto typu mohou využívat možností, které blízkost vodního prostředí nabízí (koupání, sportovní rybolov).

Dalším významným typem jsou chatové osady rovin (CHSTR). Z celkového počtu 120 chatových osad připadá na tento typ 28 (23,3 %). K chatovým osadám nížin a pánví patří 17 chatových osad (ve kterých je 334 chat). Jedná se např. o chatové osady Jihlava CHAAZ u tunelu na západě (VY10.C.4.), Lovětín – jižně od silnice Rácov – Lovětín (VY10.L.3.), Třešť – CHAAZ u r. Valcha (VY10.M.5.), Uhřetov – jižně od Oboreckého r. (VY10.O.2.), Telč – CHAAZ pod tratí - SV (JC18.B.2.) a další. Přesně 11 chatových osad (ve kterých je 527 chat) se řadí do subtypu chatových osad ležících na dně značně širokého údolí nebo do subtypu chatových osad jiného zarovnaného povrchu. Příklady takovýchto chatových osad mohou být: Jihlava – Staré Hory – CHAAZ u Bosche (VY10.C.3.), Panské Dubenky – u Šerého r. (JC18.Z.4.), Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.), Jiřín – Maršovský r. – S (VY7.Y.2.), Jihlava – CHAAZ u r. Skalka (VY10.F.3.), Rohozná – u Rohozenského r. (VY10.J.1.), Henčov u letiště (VY10.Z.1.) a další. Poměrně velké zastoupení těchto chatových osad je způsobeno poměrně snadnou výstavbou a dobrým přístupem. V některých chatových osadách (především v severní části řešeného území) došlo k zabránění zemědělské půdy kvůli výstavbě chatové osady. Příkladem může být chatová osada Smrčná – Vilémovské Chaloupky (VY7.V.2.).

Asi 21,7 % chatových osad patří do typu chatových osad svahů údolí toků (CHSTSÚ). Takovéto chatové osady vymezovali v dolní části svahů méně hlubokých údolí. Jde např. o chatové osady Smrčná – nad r. Trpaslík (VY10.A.1.), Hybrálec – CHAAZ Loučeň – J (VY10.A.4.), Jihlava – CHAAZ Sasov – Ráj – SZ (VY10.G.5.), Rácov – u Horního mlýna (VY10. L.2.), Uhřetov – u Oboreckého r. (VY10.O.1), Růžená – U Růženského r. (JC18.Z.1.), Stará Říše – u řeky Vápovky (VY11.X.1.), Stará Říše u r. Kladina (VY11.X.3.), Hutě – pod Hutským vrchem (VY7.Z.5.) aj. Další takovéto osady se nalézaly na dlouhých svazích hlubokých údolí, přičemž chatová osada se nalézala v dolní části svahu nedaleko vodního toku: Dobronín – CHAAZR – ves – u Mlýnského p.

(VY8.X.1.), Jihlava – CHAAZ Staré Hory – V (VY10.C.1), Jihlava – CHAAZ na stráni nad tratí do Brna (VY10.D.4.), Jihlava – CHAAZ pod podnikem Silnice (VY10.G.1.), Vržanov – u řeky – JZ (VY10.K.2.), Brtnice – CHAAZR nad Rychlovským r. (VY10.P.1.) aj. Výstavba těchto chatových osad je složitější, ale na druhé straně jsou tyto osady mnohem bezpečnější z hlediska povodní.

Zhruba 15% chatových osad (zahrnující 325 chat) spadá do typu chatové osady táhlých svahů vzdálených od vodních toků (CHSTST). Do této kategorie patří chatové osady táhlých svahů vrchovin a hornatin: Lhotka – severně nad vesnicí (JC18.A.4.), Jihlava – CHAAZ Staré Hory – Z (VY10.C.2.); táhlých svahů pahorkatin: např. Zborná – Stříbrný Dvůr (VY10.A.5.), Jihlava – CHAAZR Sasov – Ráj – JZ (VY10.G.6.), Třešť – CHAAZ nad hřbitovem (VY10.M.3.), Dobrá Voda – podél Práskoleského p. (JC18.A.9.), Hojkov – Nový Hojkov (VY7.Z.1.) aj; chatové osady jiných táhlých svahů: Dolní Cerekev – SZ (VY10.J.2.), Beranovec – JZ (VY10.N.1.), Batelov – CHAAZ – ves (VY10.Z.12.) a Šimanov – ves – S (VY7.Z.2.). Nedostatkem je vzdálenost od vodního prostředí, vše ostatní závisí na expozici a charakteru vegetace.

Chatová osada vrcholů kopců, hřbetů a sedel poskytuje chatařům obvykle dobrý výhled do krajiny, ale problémy nastávají většinou při budování infrastruktury, obzvláště pak přívod vody bývá značně problematický. V řešeném území se nachází 6 takovýchto chatových osad (5 %), ve kterých bylo sečteno 144 chat (3,7 %). Jedná se o tyto chatové osady: Jihlava – CHAAZ nádraží (VY10.D.2.), Batelov – u Pílského r. (VY10.L.1.), Třešť – CHAAZ u SOU (VY10.M.4.), Horní Kosov – CHAAZ u vrchu Slepíček (VY10.Z.3.), Vysoká – CHAAZ u tenisových kurtů (VY10.Z.8.) a Mrákotín – vrch Hora (JC18.A.8.).

Poslední terénně-polohový typ je tvořen chatovými osadami specifické terénní polohy (CHSTS), většinou jde o osady s kombinací výše uvedených terénních poloh. Na území okresu Jihlava jsem sečetl dvě takovéto chatové osady, ve kterých se dohromady nachází 220 chat (5,7 %) jedná se o chatové osady Zborná – ves (VY10.A.6.) a Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1). Obě tyto chatové osady jsou poměrně velké a dochází zde k tomu, že se nachází na rozhraní více odlišných terénů.

Zastoupení terénně-polohových typů chatových osad v okrese Jihlava je zakresleno v Mapě 6.

Vzhledem k proměnlivosti terénu okresu Jihlava se jednotlivé popisované typy chatových osad v tomto okrese vyskytují rozptýleně, pokud ovšem jsou zastoupeny ve větším počtu.

6.2.6. Vegetační typy chatových osad a jejich okolí

Všechny vegetační typy a subtypy chatových osad a jejich okolí jsou obsaženy ve Schématu 8. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 7.

Okres Jihlava je okresem, který je poměrně hodně zalesněný. Proto také většina chatových osad se nachází v lesním prostředí nebo se ho alespoň dotýká.

Celkem 20 chatových osad (16,7%) leží přímo uvnitř lesních komplexů. Jedná se o chatové osady lesů a remízů (CHSVLL). Jsou zde zastoupeny subtypy chatových osad nelužních lesů: Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (VY10.A.8.), Rounek – přehradní nádrž Hubenov – SV (VY10.B.4.), Třešť – u r. Duchák a Petrchák (VY10.N.1.), Třešť – Zadní poušť (VY10.N.2.), Beranovec – JZ (VY10.N.3.), Hosov – Vysoká – u Lužného r. (VY10.Z.7.), Vysoká – CHAAZ u tenisových kurtů (VY10.N.8.), Řásná – ves –V (JC18.A.3.), Mrákotín – vrch Hora (JC18.A.8.), Hutě – pod sjezdovkou (VY7.M.2.), Hutě – pod Huťským vrchem (VY7.M.5.) a Hutě – Dolní Čeřínek (VY7.M.6.). Dále jsou zde chatové osady větších remízů v otevřené krajině: Jihlava – Pančava – CHAAZ nad silnicí (VY10.G.3.), Jihlava – CHAAZR Sasov – Ráj – JZ (VY10.G.6.), Lovětín – jižně od silnice Rácov-Lovětín (VY10.L.3.), Brtnice – CHAAZR nad Rychlovským r. (VY10.P.1.), Henčov – CHAAZR –ves (VY10.Z.1.), Hojkov – Nový Hojkov (VY7.Z.1.), Ústí u Hejnického p. – SV (VY7.Z.1.) a Opatov u Jankovského p. (VY7.Z.3.). Chatové osady tohoto typu mají specifické mikroklima s vyšší vlhkostí vzduchu a letním zastíněním. V zimních měsících je zde klima méně příznivější. Problémem je to, že les podléhá lesnímu hospodaření a tak mohou vznikat spory mezi chataři a vlastníky lesa. Někdy jsou chaty ohrožovány polomy.

Největší zastoupení v řešeném území mají chatové osady lesních okrajů (35%) a nachází se v nich 1432 chat (37%). Převažuje zde subtyp chatových osad nelužních lesů a otevřené krajiny: např. Batelov – u Pilského r. (VY10.L.1.) Rantířov – Hosov u r. Dolní Bradlo (VY10.Z.5.), Smrčná – Vilémovské Chaloupky (VY7.V.2.), Hutě – u rybníka (VY7.M.4.), Studnice – u Studnického r. (JC18.Z.3.) a zalesněných břehů rybníků a vodních nádrží: např. Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.), Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.), Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.), Rohozná – u Rohozenského r. (VY10.J.1.). Dále je zde také zastoupen subtyp chatových osad rozhraní lužních lesů v otevřené krajině - Klátovec – nad r. Zhejral (JC18.Z.2.) a Stará Říše – u r. Kladina (VY11.X.2.) a subtyp chatových osadbřehů z jedné strany zalesněných údolí toků - např. Jihlava – CHAAZR Hruškové Dvory – V (VY10.J.1.), Jihlava - Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.), Stará Říše – u řeky Vápočky (VY11.X.1.). Tyto chatové osady mají velice

příjemné prostředí k rekreaci, neboť využívají výhod lesního prostředí a jsou současně po část dne osluněny.

Z dalších vegetačních typů chatových osad se v okrese Jihlava nachází osady luční nivy toků s oboustrannou lesní doprovodnou vegetací (CHSVNL). Nachází se tu jak subtyp chatových osad niv potoků - např. Zborná – Bedřichov – u r. Malý Dubový (VY10.A.7.), Rounek – Výskytná n. J. – u Jiřinského p. (VY10.B.1.), Bítovčice – podél Kamenického p. (VY10.K.1), Větrný Jeníkov – Bílý Kámen – podél Jiřinského p. (VY7.X.2.), tak i subtyp chatových osad niv řek - např. Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.), Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.), Jeclov – u řeky (VY10.H.2.), Dolní Smrčné – u soutoku Brtnice s Jihlavou (VY10.K.4.). Výhodou těchto osad je relativně snadný přívod vody k chatě, navíc přírodní prostředí v takovéto chatové osadě není do velké míry postiženo zemědělskou činností. Esteticky cenné je zalesněné prostředí chatové osady.

Chatová osada otevřené krajiny (CHSVO) je terénně polohový typ, který na území okresu Jihlava je reprezentován 15 osadami (12,5 %) s 417 chatami (10,8 %). Nevýhodou těchto osad je často zemědělská činnost prováděná v okolí chatové osady. Často zde dochází ke střetům chatařů a majitelů zemědělsky využívaných pozemků, které jsou chatařskou činností ovlivňovány. Subtyp chatové osady zemědělské krajiny je zastoupen osadami: Horní Kosov – CHAAZ u vrchu Slepíčák (VY10.Z.3.), Švábov – u Švábovského r. (VY10.Z.11.), Telč – pod Benzinou (JC18.B.3.). Subtyp chatové osady postagrární otevřené krajiny je reprezentován osadou Polná – CHAAZ u Zimova r. (VY8.Z.2.). Poslední subtyp-chatové osady krajiny nezalesněných břehů vodních ploch reprezentují např. osady: Třešť – CHAAZ nad hřbitovem (VY10.M.3.), Třešť – CHAAZ u SOU (VY10.M.4.), Jihlava – Pančava – autocamp (VY10.G.2.), Urbanov – CHAAZR u Moravské Dyje (VY11.Z.2.) aj.

Posledním typem jsou chatové osady intravilánů (CHSVI). Jednak se jedná o chatové osady intravilánů venkovských sídel - např. Dobronín – CHAAZR – ves – u Mlýnského p. (VY8.X.1.), Batelov – CHAAZ – ves (VY10.Z.12.), Zborná – ves (VY10.A.6.), a také o intravilány měst - např. Jihlava – Staré Hory – V (VY10.C.1.), Třešť – CHAAZR u hasičů (VY10.M.1), Třešť – CHAAZ pod poliklinikou (VY10.M.6), Telč – CHAAZR pod uhelnými sklady (JC18.B.1.). Chatová osada Jihlava – Staré Hory – CHAAZ u Bosche (VY10.C.3.) patří do subtypu osady městského urbanizovaného prostředí. Výhodou těchto zmiňovaných subtypů osad je blízkost chaty, pokud chatař žije v daném intravilánu. Problémem je stres ze znečištění a dopravy, chybí zde zklidňující přírodní prostředí. Často se setkáváme i s architektonickými nesoulady.

Zastoupení vegetačních typů chatových osad a jejich blízkého okolí v chatových oblastech, resp. jejich částech okresu Jihlava, je znázorněno na Mapě 7.

6.2.7. Typy chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů

Jedním z důležitých faktorů, který ovlivňuje atraktivitu chatařského prostředí, jsou možnosti trávení volného času v chatové osadě a jejím nejbližším okolí. Čím je tato nabídka pestřejší, tím je také vyšší prodejní cena jednotlivých chat. V rámci jedné chatové osady většinou existuje více možností trávení volného času.

Všechny typy a subtypy chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů jsou obsaženy ve Schématu 9. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 8.

Většina chatových osad slouží jako pobytově-odpočinkové (85%). Lidé zde především relaxují a kombinují svůj rekreační pobyt s ostatními volnočasovými aktivitami, které prostředí kolem chatové osady nabízí.

Celkem 45 chatových osad (35,8 %) v okrese Jihlava je vybaveno sportovními hřišti (typ). Jedná se o hřiště na volejbal, tenis, basketbal či kopanou, obvykle ovšem ne vždy se všemi potřebnými parametry. Jedná o sportoviště ve vlastnictví sportovních organizací, ale častěji jde o hřiště vlastnický nešetřená, zbudována chataři. Mezi osady disponujícími sportovními hřišti patří např. chatové osady Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.), Jeclov – u řeky (VY10.H.2.), Jihlava – Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.), Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.), Smrčná – Vilémovské chaloupky (VY7.V.2.), Vanov – u Svatojánského r. (JC18.A.5.). V posledních letech také vzniká stále větší zájem o hypoturistiku. Tento druh sportu je možné provozovat např. v chatových osadách Brtnice – CHAAZR nad Rychlovským r. (VY10.P.1.), Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (VY10.A.8.), ale i v dalších osadách, kde se poblíž nachází chovy koní.

Jedním důležitých faktorů chataření je přítomnost vodního prostředí. Tato skutečnost nabízí chatařům spoustu možností, jak svůj volný čas v chatové osadě strávit. Jednak se jedná o sportovní rybaření (typ). V řešeném území se nachází množství rybníků, ale jen některé z nich jsou sportovními rybářskými revíry Českého nebo Moravského rybářského svazu. Jsou zde také soukromé rybníky, kde je za poplatek rybaření povoleno. K chatovým osadám s touto možností (sportovního rybaření) patří např. Rantířov – Hosov – u r. Dolní Bradlo (VY10.Z.5.), Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.), Řásná – mezi r. Velký Pařezitý a Plodový (JC18.A.1.), Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.), Stará Říše – u

r. Kladina (VY11.X.2.). Významným rybářským revírem v řešeném území je řeka Jihlava. V řece se nachází velké množství ryb, rybář zde může ulovit kapra, cejna, plotice, ale i dravé druhy ryb, jako štika okouna a úhoře. Příkladem mohou být velké osady Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.), Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.), Jeclov – u řeky (VY10.H.2.), Bítovčice – podél Kamenického p. (VY10.K.1.), Vržanov – u řeky – JZ (VY10.K.2.). Pro mnoho chatářů je sportovní rybaření zcela zásadním důvodem k pobytu na chatě.

Na území okresu Jihlava se nachází dvě přehradní nádrže (přehradní nádrž Hubenov a Novoříšská přehrada), nicméně obě slouží jako zásobárny pitné vody, proto jsou zde sportovní rybolov a koupání zakázány. Na území okresu existuje velké množství rybníků, které mají kvalitní vodu ke koupání a jsou u nich chaty (typ) - např. Vanůvek – severně od Smrkovského r. (JC18.A.2.), Batelov – u Pílského r. (VY10.L.1.), Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.), Rohozná – u Rohozenského r. (VY10.J.1.), Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.14.). Do typu „chatové osady s koupáním“ jsem také zařadil všechny chatové osady u řeky Jihlavy. Voda rybníků v průběhu srpna obvykle „vykvete“ a koupání je potom problematické. Voda v řece Jihlavě je znečištěna a vyšší vodní sloupec je zajištěn jen někde.

Díky absenci přehradních nádrží pro rekreační účely v řešeném území, jsou zde další vodní sporty ve velmi omezené míře. Tyto možnosti mají pouze čtyři chatové osady: Rounek – přehradní nádrž Hubenov – SV (VY10.B.4.), Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.), Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (VY10.A.8.), Hubenov – přehradní nádrž – S (VY10.Z.4.). Řeka Jihlava se v řešeném území vodácky využívá jen sporadicky.

Dalším sportem, který mohou chatáři v řešeném území provozovat, je lyžování. Nachází se tu tři sjezdové tratě: Žamberk u Jihlavy v těsné blízkosti chatové osady Zborná – Bedřichov – u r. Malý Dubový (VY10.A.7.), sjezdovka Čeřínek, která se nachází u chatových osad Hojkov – Nový Hojkov (VY7.M.1.), Hutě – pod sjezdovkou (VY7.M.2.), Hutě – Horní Čeřínek (VY7.M.3.), Hutě – u rybníka (VY7.M.4.), Hutě – Dolní Čeřínek (VY7.M.6.). Poslední sjezdovka je v Mrákotíně – v dosahu chatových osad Mrákotín – vrch Hora (JC18.A.8.), Dobrá Voda – podél Práskolesského p. (JC18.A.9.) a Krahulčí – u Dobré Vody (JC18.A.10.). Kvalitní běžecké tratě, které jsou upravovány sněžnou technikou, se nachází v oblasti Javořice. Každoročně jsou zde pořádány běžecké závody jak pro laickou veřejnost tak i pro profesionální běžkaře. Chatové osady v těsném okolí těchto tratí jsou: Řásná – mezi r. Velký Pařezitý a Plodový (JC18.A.1.), Řásná – ves – V (JC18.A.3.), Částkovice – u Částkovického r. (JC18.A.6.), Mrákotín – u r. Horní Mrzatec

(JC 18.A.7.) a chatové osady uváděné u sjezdového lyžování v Mrákotíně. Tato skutečnost způsobuje především sezónní využívání těchto chat a také zvýšení prodejní ceny chat.

Asi 65 % chatových osad leží v blízkosti lesních komplexů (typ), které umožňují sběr lesních plodů. Jedná se o sběr hub, borůvek, malin, ostružin a jiných plodin. Příkladem je chatová osada Třešť – Zadní poušť – SV (VY10.N.2), Beranovec – JZ (VY.10.N.3.), Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (VY10.A.8.), Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.), Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.) a mnohé další.

Dalším typem jsou chatové osady se zahrádkařením (typ) Ze všech chatových osad okresu Jihlava tyto osady zaujímají 40 %. Jedná se o zahrádkářské nebo zahrádkářsko-rekreační chatové osady a o osady funkčně kombinované, navazující především na intravilány měst - např. Jihlava – Staré Hory – CHAAZ u Bosche (VY10.C.3.), Jihlava – CHAAZ na stráni nad tratí do Brna (VY10.D.4.), Telč – CHAAZR nad železniční stanicí (JC18.B.4.), Polná – CHAAZ u Ochozského p. – u r. Peklo (VY8.Z.1.) a venkovských sídel -např. Dobronín – CHAAZR – ves – u Mlýnského p. (VY8.X.1.), Přímělkov – CHAAZ u železniční zastávky (VY10.K.3.), Batelov – CHAAZ u železniční zastávky (VY10.Z.13), Urbanov – CHAAZR u Moravské Dyje (VY11.Z.2.). Pokud leží chatová osada mimo intravilán, v přírodním prostředí a ještě má možnost zahrádkaření, pak je toto prostředí velice chatařsky cenné.

Pouze jediná chatová osada byla zařazena do typu osad s jiným typem trávení volného času (typ). Jedná se o chatovou osadu Henčov – u letiště (VY10.Z.1.), kde jednou (a hlavní) z volnočasových aktivit zdejších chatařů je sportovní létání.

Chatovými osadami obvykle procházejí turistické stezky a cyklostezky. Tato vybavenost také zvyšuje atraktivitu prostředí.

Zastoupení vybraných typů chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů v okrese Jihlava je znázorněno v Mapě 8.

6.2.8. Velikostní typy chatových osad

Největší počet chatových osad (43 = 35,8%) je zařazeno do kategorie středně velkých chatových osad s 20 – 49 chatami (CHSM20-49). Jde např. o chatové osady Třešť – CHAAZR – u Váňovského r. – SV (VY10.M.7.), Bítovčice – podél Kamenického p. (VY10.K.1.), Beranovec – JZ (VY10.N.3.), Stará Říše – u r. Kladina (VY11.X.3.). V chatových osadách tohoto typu se nachází 33,1 % chat.

Chatových osad s 5 – 9 chatami (CHSM5-9) je ve sledovaném území 25,8 %, ovšem obsahují pouze 5,3 % chat. Jedná se např. o chatové osady Dobronín – CHAAZR –

východní okraj vesnice (VY8.X.3.), Růžená – u Růženského rybníka (JC18.Z.1.), Lovětín – jižně od silnice Rácov-Lovětín (VY10.L.3.), Přímělkov – CHAAZ u železniční zastávky.

Malých chatových osad s 10 – 19 chatami (CHSM10-19) zde bylo nalezeno 27 (22,5 %) a obsahují 368 chat (9,5 %). Příkladem mohou být chatové osady Panské Dubenky - u Šerého r. (JC18.Z.4.), Olšany – u Vodnatého r. (VY11.X.2.), Dolní Cerekev – SZ (VY10.J.2.) nebo Dolní Smrčné – u soutoku Brtnice s Jihlavou (VY10.K.4.).

Celkem 12 chatových osad spadá do typu velkých osad s 50 – 99 chatami (CHSM50-99). Nachází se v nich 865 chat což činí 22,3% z celkového počtu v okrese Jihlava. Příkladem takovýchto chatových osad jsou: Rohozná – u Rohozenského r. (VY10.J.1.), Jihlava – CHAAZR Hruškové Dvory – V (VY10.E.1.), Jihlava – Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.) nebo Smrčná – Vilémovské chaloupky (VY7.V.2.).

Do typu velmi velkých chatových osad s 100 – 199 chatami (CHSM100-199) spadá 5 osad, které dohromady obsahují 684 chat (17,7 %). Jedná se o chatové osady: Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (VY10.A.8.), Jihlava – podél Koželužského p. (VY10.F.1.), Jeclov – u řeky (VY10.H.2.), Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.) a Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.).

Osady nad 200 chat, tedy extrémně velké chatové osady (CHSM200+) byly nalezeny pouze dvě, nicméně obsahují 12,1 % všech chat. Jedná se o osady Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.) a Dvorce – Kostelec u J. – zastávka Dvorce (VY10.B.5.). První z nich obsahuje 253 chat a druhá 217 chat. Ohraničování chatových osad v řetězcích chatových osad podél toku je ovšem problematické.

Obecně lze říci, že čím je větší chatová osada, tím dochází k negativnějšímu ovlivňování života chatařů. Je to způsobeno především velkou koncentrací chat a lidí na relativně malé ploše, ale také prostředím uvnitř osady, které ztrácí svůj přírodní charakter. Na druhé straně v malých chatových osadách mohou vznikat problémy s přivedením infrastruktury, které je v těchto osadách tohoto typu ekonomicky nevýhodné.

Všechny velikostní typy chatových osad jsou obsaženy ve Schématu 10. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 9.

6.3. Analýza vývoje chataření

Téměř všechna data týkající se analýzy vývoje chataření v jednotlivých chatových oblastech, resp. jejich částech okresu Jihlava, jsem získal prostřednictvím vizuálního terénního průzkumu. Zpracování této kapitoly však vychází z rozhovorů s jednotlivými chataři, znalci místních poměrů, eventuálně i z letopočtů uveřejněných na štítech,

komínech a dalších viditelných místech jednotlivých chat. Tyto letopočty nemusí být zcela přesné, protože zvláště v 70. a 80. letech docházelo k přestavbě jednotlivých chat.

Výstavba chat a chatových osad v okrese Jihlava začíná až v 50. letech 20. století. V tomto období probíhá výstavba zahrádkářských osad na okrajích měst (zejména Jihlavy) - např. Jihlava – CHAAZ pod podnikem Silnice (VY10.G.1.), Jihlava – Pančava – CHAAZ nad silnicí (VY10.G.3.), Polná – CHAAZ u Ochozského p. – u r. Peklo (VY8.Z.1.) a rekreačních chatových osad, ležících ovšem také nedaleko měst, většinou v blízkosti nějakého vodního prostředí: Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.), Vržanov – u řeky – JZ (VY10.K.2.), Rácov – u Horního mlýna (VY10.L.2.), Lhotka – severně nad vesnicí (JC18.A.6.). Z tohoto období pochází však jen asi 3,3 % chat na území okresu Jihlava. Na rozdíl od chatových oblastí ležících na jih od Prahy, na jih od Českých Budějovic nebo v okolí Plzně, na Jihlavsku nenajdeme chaty prvorepublikové.

Určitým zlomem ve výstavbě chat přinesla 60. léta. Budují se většinou dřevěné chaty na kamenných podezdívkách. Chaty z 60 let se již podílí 24 % na celkovém počtu chat zastoupených v jednotlivých chatových osadách okresu Jihlava. Z tohoto období pochází také velká část zahrádkářských chat. Příkladem zahrádkářských a zahrádkářsko-rekreačních osad z tohoto období je Jihlava – CHAAZ u tunelu na západě (VY10.C.4.), Třešť – CHAAZ pod Trojanovým kopcem (VY10.M.2.), Dobronín – CHAAZ pod železniční zastávkou (VY8.X.2.) nebo Telč – CHAAZ pod tratí – SV (JC18.B.2.). Časté jsou rekreační chatové osady, které buď vznikly právě v 60. letech - např. Řásná – ves – V (JC18.A.3.), Třešť – u r. Duchák a Petrchák (VY10.N.1.), Rantířov – Hosov – u r. Dolní Bradlo (VY10.Z.5.), Větrný Jeníkov – u Černého r. (VY7.V.1.), nebo v tomto období došlo k rozšíření chatových osad z 50. let - např. Hutě – pod Huťským vrchem (VY7.Z.5.), Hutě – Dolní Čeřínek (VY7.Z.6.), Bedřichov – Pávov – Pávovský r. (VY10.A.8.), Dolní Cerekev – SZ (VY10.J.2.).

Největší stavební boom ve výstavbě chat nastal v 70. letech. Z tohoto období se nachází v řešeném území 44,2 % chat (1712). Dochází ke změně materiálů, kdy malé dřevěné chaty jsou střídány většími, často zděnými chatami se šikmou, většinou sedlovou střechou. Typické jsou v těchto chatách také dřevěné balkony. V tomto období se také můžeme setkat s dřevěnými montovanými chatami. Probíhá modernizace a přestavba chat z dřívějších období. Příkladem chatových osad s největším zastoupením chat z 70. let je osada Rantířov – Rounek – u Pelského mlýna (VY10.B.3.), Jeclov – u řeky (VY10.H.2.), Batelov – u Pilského r. (VY10.L.1.), Vanůvek – severně od Smrkovského r. (JC18.A.2.), Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.).

V 80. letech je výstavba rekreačních chat administrativně omezována. V řešeném území se nachází 24,5 % chat z tohoto období. Tato doba byla charakteristická pro výstavbu zahrádkářsko-rekreačních chat standardního projektu. Nejčastěji se jednalo o zděné chatky o půdorysu čtverce o straně 4 m. Mají bílou omítku a šikmou sedlovou střechu, kterou pokrývají eternitové šablony. Zvětšení obytné plochy je často řešeno v patře přesahem přes základnu půdorysu. Potom hovoříme o chatách s tzv. „hřibovitou“ architekturou: Třešť – CHAAZR u hasičů (VY10.M.1.). Příklady dalších chatových osad vzniklých nebo rozšířených v 80. letech mohou být např. Telč – CHAAZR nad železniční stanicí (JC18.B.4.), Hybrálec – CHAAZR Loučeň – S (VY10.A.3.), Urbanov – CHAAZR u Moravské Dyje (VY11.Z.2.), ale i množství rekreačních chatových osad - např. Bítovčice – podél Kamenického p. (VY10.K.1.), Hojkov – Nový Hojkov(VY7.Z.1.), Jihlava – Pančava – autocamp – (VY10.G.2), Uhřetov – u Oboreckého r. (VY10.O.1.) a další.

Po roce 1990 se výstavba chat téměř zastavila. Z tohoto období se v řešeném území vyskytuje pouze 150 chat. Nové chatové osady již nevznikají, jedná se spíše o jednotlivé chaty a rekreační domky, které se většinou nacházejí na okraji intravilánu měst a venkovských sídel. Tyto objekty jsou většinou postaveny v moderním stylu a lze je obývat celoročně. Nachází se např. v chatových osadách Větrný Jeníkov – u r. Struhovec (VY7.X.1.), Zbilidy – Maršovský r. – S (VY7.Y.1.), Zborná – ves (VY10.A.6.), Jihlava – Sasov – Jihlávka (VY10.G.4.), Čížov – Okrouhlík (VY10.I.1.), Třešť – CHAAZR u Váňovského r. (VY10.M.9.), Henčov – u letiště (VY10.Z.1.).

Všechny typy chatových osad z hlediska období jejich výstavby jsou obsaženy ve Schématu 11. a konkrétní poznatky z řešeného území jsou obsaženy v Tabulce 10.

Zastoupení jednotlivých typů chat v chatových osadách podle období jejich vzniku je znázorněno v Mapě 2.

6.4. Shrnutí územně-plánovacích, ekologických a dalších problémů spojených s chatařením v okrese Jihlava

Tato kapitola shrnuje poznatky získané při řízených rozhovorech s pracovníky stavebních úřadů, se starosty vybraných obcí a s jednotlivými chataři. K jednotlivým problémům jsou zde navržena i možná řešení. Scénář řízeného rozhovoru je uveden v kapitole 5.3.

Největším problémem je znečišťování okolního prostředí chatových osad. Problémem jsou septiky a jímky chatařů, které často přetékají nebo prosakují a jejich

majitelé je většinou pouze vylévají do okolí a to i přesto, že při kolaudaci musí majitel chaty smluvně doložit jejich vývoz. V chatové osadě Jihlava – Malý Beranov – u žel. zastávky (VY.10.E.3.) odtékají odpady přímo do řeky Jihlavy. Na území okresu Jihlava neexistuje ani jedna chatová osada, která by měla vybudovanou čistírnu odpadních vod, anebo by byla napojena na městskou kanalizaci. V současné době však probíhají u několika chatových osad snahy o její výstavbu. Tyto odpadní vody pak způsobují zamoření studní, spodních vod a také eutrofizaci povrchových vod. Chataři si sami sobě znečišťují pitnou vodu a sami si znehodnocují vodu ke koupání.

Řešení tohoto problému spočívá ve vybudování čistíren odpadních vod a kanalizace v jednotlivých chatových osadách. Toto řešení je však značně finančně náročné a závisí na finančních prostředcích obcí, které však ve většině případů obce nemají. Na vybudování čistíren odpadních vod a kanalizace by se museli finančně podílet samotní chataři. Pokud by se tak stalo, věřím, že kvalita podzemních i povrchových vod by se zlepšila.

Dalším špatným dopadem na životní prostředí je velké množství aut. Z těchto aut pak unikají látky poškozující životní prostředí. Někteří chataři zde svá auta i myjí. V chatových osadách je i nedostatek parkovacích míst. Některé chatové osady mají dobré přístupové komunikace, které mají zpevněný povrch. Většina chatových osad se však nachází v poměrně členitém a obtížně přístupném terénu, např. kolem řeky Jihlavy. Cesty do těchto osad jsou nezpevněné a za mokra rozbahněné, v zimě se neudrží a následkem toho je, že tyto chatové osady jsou pro zimní využívání nevhodné.

Technická infrastruktura je ve většině případů nedostatečná. Dodávky pitné vody si většinou musí chataři zajišťovat sami, s výjimkou chat v zázemí měst. Chataři řeší tento problém vlastními studnami nebo dovozem vlastních zásob. Odvoz pevných odpadků je zajištěn z prostředků obce, které jsou získány za povinný poplatek z každé chaty. Kapacita kontejnerů bývá někdy nedostatečná, obzvláště pak v době letních dovolených, kdy chatové osady vykazují největší návštěvnost z celého roku. Někdy se zde dokonce setkáváme také s tím, že chataři sem vyváží odpadky z místa svého trvalého bydliště, kde jejich vývoz je mnohonásobně dražší. Obec pak musí na vlastní náklady zajistit odvoz těchto „nadodpadků“, což následně zatěžuje rozpočet obcí. Určitým řešením tohoto problému je zvýšení poplatku za odvoz odpadu, aby alespoň pokryly skutečné náklady obce na jejich odvoz.

Jedním z negativních vlivů na sociální prostředí je hluk. Zdrojem hluku může být silniční doprava nebo železniční doprava, problémem je i hlučné chování některých chatařů (reprodukováná hudba, noční oslavy apod.). Častým problémem jsou také sousedské vztahy. Často se setkáváme s chatovými osadami, ve kterých je poměrně velký počet chat

na malé ploše a kde tím pádem dochází často k banálním avšak zásadním sporům mezi chataři. Ti s řešením spoléhají na obecní úřady. Řešení problému tohoto typu nelze vyřešit nějakými příkazy a nařízeními a proto je na místě spíše domluva mezi jednotlivými chataři nebo řešení v rámci osadního společenství.

Výstavba nových chat a rekreačních domků probíhá jen zřídka, navíc v některých chatových osadách byla vyhlášena stavební uzávěra - příkladem mohou být chatové osady v chatových lokalitách Cejle – Hutě (VY.7.M.), Zbilidy – Maršovský rybník (VY7.Y.), Větrný Jeníkov – Černý rybník (VY7.V.). Povoleny jsou pouze rekonstrukce těchto objektů, které často vedou k přeměně chat na objekty trvalého bydlení. Při těchto přestavbách dochází k objemovému zvětšení a zkvalitnění vnitřního obytného prostředí chat. To má za následek zvýšení lůžkové kapacity a návštěvnosti, ale také větší produkci odpadů. Od 90. let došlo v řešeném území k výstavbě pouze několika chat a rekreačních domků. Jedná se spíše o jednotlivé chaty. Pouze v chatové osadě Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (VY10.B.3.) vzniklo po roce 1990 15 nových rekreačních chat, které mají navíc charakter objektů trvalého bydlení.

Oslovení pracovníci stavebních úřadů a starostové vybraných obcí se shodli na tom, že přínos chatařů na rozvoj obcí je nulový. Poplatky, které obce od chatařů vybírají, jsou zanedbatelné a nepokryjí tak náklady, které je nutné vynaložit na problémy způsobené chataři, ať už se jedná o znečištění životního prostředí odpadními vodami, odpadky volně se povalujícími v přírodním prostředí, nebo o náklady na odvoz komunálního odpadu. Většina starostů mi sdělila, že velké problémy jim přidělávají chataři s žádostmi o vyřešení jejich sousedských vztahů.

Na druhé straně si stěžují i chataři na jednotlivé obecní úřady. Ty prý pro zkvalitnění chatařských podmínek mnoho nečiní. Týká se to hlavně údržby místních komunikací.

Oslovení představitelé obcí však úplně nemají pravdu v tom, že chataři obci žádný přínos nepřinášejí. Chataři využívají zařízení obchodu a služeb, které jsou v obci zastoupeny a tím podporují místní podnikatelské prostředí, což se promítá i do odvodů místních pokladen. V současné době si stále více chatařů na chatách zřizuje trvalé bydlení nebo zde bydlí dlouhodobě a tím se zvyšuje počet bydlících obyvatel, což může mít příznivý vliv na rozpočet a dotace, které obce dostávají. V některých případech venkovské obyvatelstvo a chataři spolupracují. „Luffáci“ zařizují pro místní obyvatele ve městech některé administrativní záležitosti a nákupy, místní obyvatelé pak zprostředkovávají chatařům např. dřevo k otopu, odvoz materiálu a řemeslné práce.

V některých zahraničních zemí jsou z objektů druhého bydlení vybírány vysoké daně, které pokryjí náklady na vybudování a provoz dopravní a technické infrastruktury, což pomáhá odstranit problémy, které jsou u nás s chatařením spojeny. V těchto zemích je druhé bydlení považováno za nadstandard a může si ho tam dovolit pouze majetnější obyvatelstvo. U nás někteří chataři pronajímají své chaty zahraničním turistům. Ti mají vyšší nároky na kvalitu ubytování (kvalitní sociální zařízení) a tím dochází ke zvýšení spotřeby vody a tudíž i zvětšení objemu odpadních vod. Takovýto pronájem se často provádí nelegálně a chataři tak neodvádí daně do obecních pokladen.

6.5. Prognóza rozvoje chataření a dalších forem rekreace a cestovního ruchu v okrese Jihlava

Od 1.1. 2007 by měl vstoupit v platnost nový stavební zákon, který ukládá všem obcím povinnost vypracovat územní plán. Každá obec bude muset v rámci územního plánu vyčlenit území vhodné pro rekreaci místních i chatařů. Případná výstavba chat pak bude povolena pouze v tomto území, bez ohledu na vlastnictví pozemku. Pro vyčleňování rekreačních území na katastrálních území každé obce budou hrát roli ochranná pásma silničních a železničních komunikací a také zátopová území vodních toků. Počítá se se zachováním stavební uzávěry v chatových osadách, tam, kde je již nařízena a s nařízením stavební uzávěry v některých dalších chatových osadách.

Dále se zpřísní stavební rozhodování, které by mělo omezit stavební úpravy spojené s přestavbou či modernizací těchto objektů. Toto opatření by vedlo k určitému zachování současného stavu a v budoucnu by znamenalo snížení počtu chatařů a příznivější vztah k životnímu prostředí.

Dále se předpokládá, že nově vzniklé chaty (kterých bude velmi málo) budou mít charakter objektů trvalého bydlení s dostatečnou technickou a dopravní infrastrukturou. V dosavadních chatových osadách se počítá s vybudováním čistíren odpadních vod. Zanikly by pak problémy s prosakujícími a přetékajícími jímkami, které v současnosti značně znečišťují životní prostředí okolí chatových osad, což by do budoucna vedlo i ke zlepšení kvality podzemních vod.

6.6. Srovnání dvou rozdílných chatových oblastí – CHO Jihlava jihlavská a CHO Lipno

V Chatové oblasti Jihlava jihlavská dochází ke koncentraci chat podél řeky Jihlavy a především v okolí města Jihlavy. Nabízí se zde možnost tuto chatovou oblast porovnat s jinou specifickou chatovou oblastí. Pro porovnání byla vybrána zcela odlišná Chatová oblast Lipno, zpracovaná v diplomové práci Kapicová (2004). Vznik CHO Lipno se váže na rok 1959, kdy byla dokončena stavba Lipenské přehradní nádrže. Plošně je CHO Lipno téměř dvakrát menší (221 km²) než CHO Jihlava jihlavská (409 km²). CHO Lipno je charakteristická uspořádáním chatových osad podél levé břehové čáry přehradní nádrže Lipno. Chatové osady jsou zde kombinované s dalšími ubytovacími a jinými zařízeními rekreace, využívanými domácím i zahraničním cestovním ruchem.

Pokud srovnáme architektonicko-stavební typy chat v chatových osadách, nachází se v CHO Jihlava jihlavská méně rekreačních chat (61,5 %) a rekreačních domků (2,4 %), než je tomu v CHO Lipno (82 %, 8 %). Ovšem na druhé straně zde najdeme velké množství zahrádkářských (18,6 %) a zahrádkářsko-rekreačních chat (16,6 %) – v CHO Lipno 0,0 %, 2,0 %. Specifické chaty tvoří v obou oblastech přibližně 1 % chat. Je to dáno absencí měst a vysokou nadmořskou výškou CHO Lipno.

Obě oblasti vznikly až v poválečných letech, nicméně lze říci, že v CHO Jihlava jihlavská se více nacházejí starší chatové osady z 50. let. Naopak v 90. letech se výstavba chat v této chatové oblasti značně utlumila (4,3 %). V CHO Lipno je toto číslo mnohem větší. (21 %) Do budoucna lze předpokládat, že ani zde už další chaty nebudou vznikat, protože v celé oblasti je nařízena stavební uzávěra. V obou chatových oblastech převládají chatové osady vystavěné v 70. a 80. letech.

Z hlediska funkčních typů chatových osad převládají v chatové oblasti Lipno rekreační chatové osady a velké procento také tvoří chatové osady s rekreačními domky a chatové osady potenciálně mobilních rekreačních chat, jejichž výskyt se přímo váže na hladinu a břehy přehradní nádrže Lipno. V Chatové oblasti Jihlava jihlavská se nachází také velké procento funkčně kombinovaných chatových osad, které v CHO Lipno nalézáme pouze zřídka, protože většinou se jedná o kombinaci právě se zahrádkářskými nebo zahrádkářsko-rekreačními chatovými osadami, které v této oblasti téměř chybí.

Pokud budeme srovnávat obě chatové oblasti podle architektonicko-urbanistického hlediska, dospějeme k podobným výsledkům, jako při porovnávání z hlediska funkčních typů chatových osad.

Z hlediska půdorysného jsou zde také rozdíly. Zatímco v chatové oblasti Lipno převládá liniový typ chatových osad podél břehů přehradní nádrže, v CHO Jihlava jihlavská převládá liniový typ potoční a říční. Obdobně zastoupeny v obou oblastech jsou hromadné chatové osady, jak uspořádaného, tak i neuspořádaného typu. Odlišnost byla také nalezena v zastoupení rozptýlených chatových osad. Zatímco v CHO Lipno tento typ nebyl zaznamenán, v CHO Jihlava jihlavská tvoří asi 8 % všech chatových osad.

Velké rozdíly byly zaznamenány v terénně-polohových typech chatových osad. Území Jihlavska je protkáno sítí potoků a řek, proto převládajícím terénně-polohovým typem jsou zde chatové osady niv toků (35 %) a chatové osady svahů údolí toků (16 %). Na Lipensku je těchto chatových osad minimum. Přibližně stejně zastoupeny v obou oblastech jsou i chatové osady rovin. Chatové osady na Lipensku jsou spojeny s vybudováním přehradní nádrže, proto převládajícím typem jsou chatové osady táhlých svahů (69 %). V Chatové oblasti Jihlava jihlavská dosahuje toto číslo pouze 16 %. Velice specifickými a chataři vyhledávanými jsou chatové osady vrcholů kopců, hřbetů a sedel. Tento typ je zastoupen v obou chatových oblastech přibližně stejně (6 %). Na Lipně nebyly zaznamenány chatové osady specifické terénní polohy. Na Jihlavsku se nachází dvě osady tohoto typu. Jedná se především o chatové osady s kombinací více druhů jednotlivých terénů.

Obě chatové oblasti leží v zalesněných částech České Republiky, proto se zde také často vyskytují chatové osady zalesněných okrajů. V CHO Lipno tvoří 47 % všech osad, v CHO Jihlava jihlavská 23 %. V druhé zmiňované chatové oblasti připadá na chatové oblasti lesů a remízů 15% v CHO Lipno asi jen pouze 5 %. Výrazným rozdílem, který odlišuje obě tyto chatové oblasti jsou již zmiňované vodní toky. Zatímco v oblasti Lipna typ chatových osad luční nivy toků s oboustrannou lesní doprovodnou vegetací nebyl nalezen, v CHO Jihlava jihlavská tvoří asi 16 %. Na druhé straně jsou si obě chatové oblasti velice podobné v zastoupení chatových osad intravilánů (26 %, na Lipensku jsou tyto osady velice malé) a chatových osad ve volné krajině (16 %).

Obě chatové oblasti jsou pestré co do nabídek trávení volného času. Nicméně i zde existují velké odlišnosti. Chatová oblast Lipno je vázána především na přehradní nádrž, která nabízí nejlepší podmínky pro sportovní rybaření v rámci celé České Republiky. Výborné podmínky nabízí i ve sféře koupání, jachtingu a windsurfingu. Sportovní rybaření a koupání zde lze provozovat v 79 % chatových osad, plachetní sporty v 33 % osad. Podmínky pro sportovní rybolov a kvalitní koupání jsou v CHO Jihlava jihlavská pouze ve 20 % chatových osad (a jsou horší) a co se týče plachetních sportů, jsou možnosti téměř nulové. Zahrádkaření lze provozovat v polovině chatových osad Chatové oblasti Jihlava

jihlavská, zatímco v oblasti Lipna pouze 4% chatových osad skýtá tuto možnost. Zimní sporty lze provozovat na Jihlavsku také, ovšem jedná se většinou o dojížděku do nedalekých, menších zimních středisek. Obdobně lze pěstovat zimní sporty i v CHO Lipno, ovšem v oblasti Frymburka a Kramolína jsou tyto možnosti větší. Jelikož obě chatové oblasti se nachází v lesnatých územích, lze mnoho zdejších chatových osad využít jako základny ke sběru lesních plodin. Chatových osad nabízejících tuto možnost bylo v obou chatových oblastech nalezeno přibližně stejně a to 55 %.

Poslední sledovanou a posuzovanou charakteristikou je velikost chatových osad. Největší chatová osada na Lipně dosahuje 308 chat - Posudov – Lojzova Paseka – velká rekr. chatová. osada (H.4.), v CHO Jihlava jihlavská je to 253 chat - Rantířov – Rounek – u Pekelského mlýna (B.3.).

V CHO Lipno se nachází 2137 chat v 51 chatových osadách . V průměru tedy na jednu chatovou osadu připadá 42 chat. V Chatové oblasti Jihlava jihlavská se nachází 2842 chat v 75 chatových osadách (na jednu chatovou osadu připadá 38 chat). Lze tedy říci, že obě tyto chatové oblasti jsou si v tomto směru podobné, ovšem musíme přihlídnout k tomu, že CHO Lipno je rozlohově dvakrát tak menší a proto koncentrace chat v tomto území je dvakrát tak vyšší. Hustota chat v Chatové oblasti Lipno je 9,7 chat/km², zatímco v Chatové oblasti Jihlava jihlavská 6,9 chat/km² . V CHO Lipno jsou chaty mnohem koncentrovanější na území zmiňovaného levého břehu přehradní nádrže.

Velikost a prostorové rozložení chatových osad v Chatové oblasti Lipno je znázorněno v Mapě 9.

7. ZÁVĚR

Cíle, které jsem si stanovil v úvodu této diplomové práce, jsem naplnil. Zaznamenal jsem a znázornil územní rozložení chat a chatových osad v okrese Jihlava (kapitola 6.1.). Dále jsem popsal zastoupení jednotlivých architektonicko-stavebních typů chat v chatových osadách, jejich procentuální zastoupení z hlediska období jejich vzniku, urbanistickou a krajinnou rozmanitost, kterou jednotlivé chatové osady a jejich okolí nabízí (kapitola 6.2.). Popsal jsem i vývoj chataření v tomto území podle jednotlivých období (kapitola 6.3.). Poslední cíl, stanovený v úvodu této práce - porovnat chataření v Chatové oblasti Jihlava jihlavská s chatařením v typově odlišné chatové oblasti mimo řešené území, je řešen v kapitole 6.6. Pro porovnání jsem si vybral chataření v Chatové oblasti Lipno, zpracované v diplomové práci - Kapicová (2004).

Většina dat byla získána prostřednictvím terénního průzkumu řešeného území. Snažil jsem najít všechny objekty splňující parametry chaty. Problémy nastaly v určování jednotlivých architektonicko-stavebních typů chat, obzvláště náročné bylo rozpoznání některých chat od rekreačních domků. Zde mi především pomohly výpovědi jednotlivých chatařů, popř. informace od úředníků na stavebních úřadech, podle toho, jak byl daný objekt byl zkolaudován. Celkově mohu říct, že tato diplomová práce přispěla k lepšímu poznání struktury chataření v okrese Jihlava.

Mohu konstatovat, že všechny hypotézy, se kterými jsem vstupoval do problematiky chataření v tomto řešeném území, se víceméně potvrdily.

Výstavba chat zde začala až v 50. letech, jednalo se však spíše pouze o jednotlivé chaty a ojedinělé chatové osady. Boom chataření zde začal až v 60-70. letech a následně pak v letech 80. Do budoucna se už s přílišnou výstavbou chat nepočítá a v některých chatových osadách již byla vyhlášena stavební uzávěra.

Do určité míry má zde chataření své specifika. Jedná se především o výraznou koncentraci chat a chatových osad podél břehů řeky Jihlavy a Jihlávky, relativně krátké období vývoje (chaty se zde začaly stavět až v druhé polovině 20. století), architektonicko-stavební podoba je zde také poměrně specifická (velké zastoupení zahrádkářských a zahrádkářsko-rekreačních chat)

V řešeném území vznikají ovšem i problémy spjaté fenoménem chataření. Projevují se v zásazích do životního prostředí, jejich řešení mají pak na starosti orgány veřejné správy. Vzniká i řada problémů, spjatých s územním plánováním a rozvojem. Tyto problémy a způsoby jejich řešení a také budoucí legislativa budou ovlivňovat další vývoj chataření v tomto regionu

8. SEZNAM LITERATURY

- ANDĚL, J. (2003): Hodnocení cestovního ruchu v zázemí města Ústí nad Labem. In: Novák, S. (ed.): „Geografické aspekty středoevropského prostoru“ – Sborník prací Pedagogické fakulty MU v Brně, svazek 169, řada přírodních věd 22, s. 148-151.
- BIČÍK, I. (1998): Druhé bydlení v zázemí Prahy. *Geografické rozhledy*, 8 (5): 145-146.
- BIČÍK, I. (2002): Neveklovsko – změny funkce regionu. *Geografické rozhledy*, 11 (4):86-89.
- BIČÍK, I., FIALOVÁ, D. (1997): Second homes: case study Kocába region. *Acta Universitatis Carolinae – Geographica*, 32 suppl., s. 247-253.
- BIČÍK, I., SIMONÍKOVÁ, H. (2001): Druhé bydlení v těsném zázemí Prahy (modelová území Jíloviště, Klinec, Trnová). In: Bičík, I. a kol.: „Druhé bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 113-121.
- DEMEK., J. (1987): *Zeměpisný lexikon ČSR, Hory a nížiny*. Praha, Academia, 584s.
- DRAHOŠOVÁ, A. VÁGNER, J. (2004): Vývoj druhého bydlení v oblasti Jeseníků a Javornického výběžku. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: „Regionální diferenciaci druhého bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 125-130.
- FIALOVÁ, D. (2000a): Druhé bydlení – nedílná součást našeho venkova. *Geografické rozhledy*, 9 (4): 92-93.
- FIALOVÁ, D., VÁGNER, J. (2001): Druhé bydlení v regionu Dolní Kocába. In: Bičík, I. a kol.: „Druhé bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 134-145.
- GARDAVSKÝ, V., RYŠLAVÝ, I. (1978): K metodám výzkumu rekreace (na příkladu Liberecka). *Acta Universitatis Carolinae –Geographica*, No.13/2, s. 43-75.
- HAVRLANT, M., (1974): Hodnocení rekreačního ruchu na příkladu rekreační zástavby v Beskydské oblasti. *Sborník ČSZS*, 79 (1): 20-28.
- HAVRLANT, J. (2004): Vývoj druhého bydlení v Moravskoslezských Beskydech. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: „Regionální diferenciaci druhého bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 131-139.
- HYNEK, A., SEDLÁČEK, A. (2004): Vývoj druhého bydlení v zázemí Brna. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: „Regionální diferenciaci druhého bydlení v Česku“,

- Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 108-113.
- CHÁBERA, S. (1998): Fyzický zeměpis Jižních Čech. Skriptum. České Budějovice, Jihočeská univerzita České Budějovice, 139 s.
- CHÁBERA, S. (1996): Geomorfologie. Skriptum. České Budějovice, Jihočeská univerzita České Budějovice, 151 s.
- KOLEKTIV (1994): Statistický lexikon obcí České republiky 1992. Praha, ČSÚ, 895 s.
- KOLEKTIV (2005): Česká republika-Portréty krajů. Praha, Ministerstvo pro místní rozvoj, 136s.
- KUBEŠ, J. (2004a): Vývoj chataření v zázemí Českých Budějovic. In: Vágner, J. Fialová, D. a kol.: „Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 70-80.
- KUBEŠ, J. (2004b): Prvky územní struktury chataření a jejich typologie. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: „Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 184-200.
- KUBEŠ, J., VORÁČEK, O. (2003): Vývoj chataření v blízkém zázemí Českých Budějovic. In: Novák, S. (ed.): „Geografické aspekty středoevropského prostoru“ – Sborník prací Pedagogické fakulty MU v Brně, svazek 169, řada přírodních věd 22, s. 210-214.
- KUNSKÝ, J. (1968): Fyzický zeměpis Československa. Praha, SPN, 537 s.
- LIBROVÁ, E. (1969a): Výzkum chat a chataření na Ostravsku. Výzkumný ústav výstavby a architektury Praha a Útvar hlavního architekta Ostrava v edici „Sociologický výzkum města Ostravy“, 135 s.
- MARIOT, P. (1976): Objekty individualnej rekreacie na Slovensku. Geografický časopis, 28 (1): 3-12.
- OTRUBOVÁ, E. (1996): Objekty individuálnej rekreácie na Slovensku v roku 1991. In: Acta Universitatis Rerum Naturalium Comenianae, 39, s. 181-189.
- PTÁČEK, P. (2004): Vývoj druhého bydlení na Olomoucku. In: Vágner, J., Fialová, D. a kol.: „Regionální diferenciace druhého bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 114-124.
- ŠPRINCOVÁ, S. (1976): Changes in the location of second homes in the Hrubý Jeseník Mountains in the period of the „tourist boom“. Sborník ČSZS, 81 (1): 69-79.

- VÁGNER, J. (2001b): Druhé bydlení v regionu Hostonicko. In: Bičík, I. a kol.: „Druhé bydlení v Česku“, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, s. 134-145.
- VLČEK, V. (1984): Zeměpisný lexikon ČSR, Vodní toky a nádrže. Praha, Academia, 315s.
- VYSTOUPIL, J. (1978): Individuální chatová rekreace obyvatel velkoměsta na příkladu města Brna. Zprávy Geografického ústavu ČSAV, Brno, 15 (2-3): 43-46.
- VYSTOUPIL, J. (1983): K prognóze vývoje krátkodobé rekreace na příkladě individuální chatové rekreace. In: Zprávy Geografického ústavu ČSAV Brno, 20 (2): 55-68.

Doplňující internetové stránky o rekreaci a cestovním ruchu:

<http://www.trasovnik.cz>

<http://www.czso.cz>

<http://www.brtnice.cz>

<http://www.mesto-polna.cz>

<http://www.jihlava.cz>

<http://www.telc-etc.cz/telc>

<http://www.telcsko.cz>

<http://www.trest.cz>

<http://www.trestsko.cz>

http://sdcr.koniklec.cz/zp_balikova.html

<http://muzeum.ji.cz/download/Chranena%20uzemi%20na%20Jihlavsku.rtf>

[http://www.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/t/C30043468F/\\$File/61010109.xls](http://www.czso.cz/xj/edicniplan.nsf/t/C30043468F/$File/61010109.xls)

http://www.czso.cz/xj/redakce.nsf/i/doprava_na_vysocine

<http://www.czso.cz/xj/edicniplan.nsf>

<http://projekt.jiznicechy.org/cz/index.php?path=ost/hubenov.htm>

<http://www.ochranaprirody.cz>

9. PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Přílohy v textu:

- SCHÉMA 1. Funkční typy chat (CHAF)
- SCHÉMA 2. Architektonicko-stavební typy chat (CHAA)
- SCHÉMA 3. Typy chat z hlediska období jejich vzniku (CHAH)
- SCHÉMA 4. Funkční typologie chatových osad (CHSF)
- SCHÉMA 5. Architektonicko-urbanistická typologie chatových osad (CHSA)
- SCHÉMA 6. Půdorysná typologie chatových osad (CHSP)
- SCHÉMA 7. Terénně-polohová typologie chatových osad (CHST)
- SCHÉMA 8. Vegetační typologie chatových osad (CHSV)
- SCHÉMA 9. Typologie chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů (CHSC)
- SCHÉMA 10. Velikostní typologie chatových osad
- SCHÉMA 11. Typologie chatových osad z hlediska období jejich výstavby

Ostatní přílohy:

- MAPA 1. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení architektonicko-stavebních typů chat v chatových osadách
- MAPA 2. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení typů chat v chatových osadách podle období jejich vzniku
- MAPA 3. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení funkčních typů chatových osad
- MAPA 4. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení architektonicko-urbanistických typů chatových osad
- MAPA 5. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení půdorysných typů chatových osad
- MAPA 6. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení terénně-polohových typů chatových osad
- MAPA 7. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení vegetačních typů chatových osad a jejich okolí

- MAPA 8. Chatové osady v okrese Jihlava – Zastoupení chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů
- MAPA 9. Chatové osady v Chatové oblasti Lipno
- MAPA 10. Chatové osady v okrese Jihlava
- Tabulka 1.1. Charakteristiky chatových osad v Chatové oblasti Jihlava jihlavská
- Tabulka 1.2. Charakteristiky chatových osad v části Chatové oblasti Křemešnická vrchovina
- Tabulka 1.3. Charakteristiky chatových osad v části Chatové oblasti Povodí horní Rokytne a Želetavky
- Tabulka 1.4. Charakteristiky chatových osad v části Chatové oblasti Křižanovská vrchovina - západ
- Tabulka 1.5. Charakteristiky chatových osad v části Chatové oblasti Javořícká vrchovina
- Tabulka 2. Zastoupení architektonicko-stavebních typů chat v chatových osadách v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech okresu Jihlava
- Tabulka 3. Zastoupení architektonicko-urbanistických typů chatových osad v okrese Jihlava
- Tabulka 4. Zastoupení architektonicko-urbanistických typů chatových osad v jednotlivých chatových oblastech a jejich částech v okrese Jihlava
- Tabulka 5. Zastoupení půdorysných typů chatových osad v okrese Jihlava
- Tabulka 6. Zastoupení terénně polohových typů chatových osad v okrese Jihlava
- Tabulka 7. Zastoupení vegetačních typů chatových osad v okrese Jihlava
- Tabulka 8. Zastoupení vybraných typů chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů v okrese Jihlava
- Tabulka 9. Zastoupení velikostních typů chatových osad v okrese Jihlava
- Tabulka 10. Zastoupení typů chat v chatových osadách z hlediska období jejich výstavby v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech okresu Jihlava
- SEZNAM 1. Seznam chatových oblastí, chatových lokalit a osad v okrese Jihlava
- FOTO 1. Rekreační chata z 60. let, dřevěná s podkrovím, na betonové podezdívce – *Mrákotín* (JC18.A.8.)
- FOTO 2. Architektonicky specifická chata, vyrobená z automobilového přívěsu, její hlavní funkcí je chov včel – *Mrákotín* (JC18.A.7.)
- FOTO 3. Rekreační chata z 50. let s otevřenou dřevěnou verandou a nízkou sedlovou střechou – *Lhotka* (JC18.A.4.)

- FOTO 4. Rekreační domek z konce 90. let uvnitř zahrádkářsko-rekreační chatové osady – *Třešť* (VY10.M.7)
- FOTO 5. Zděná zahrádkářsko-rekreační chata z 80. let s ložnicí v podkroví – *Třešť* (VY10.M.7.)
- FOTO 6. Velká rekreační chata - zděná s kamennou podezdívkou z 80. let s balkónem a terasou –*Třešť* (VY10.M.3)
- FOTO 7. Rekreační chata - dřevěná se stanovou střechou z konce 70. let – *Třešť* (VY10.N.3.)
- FOTO 8. Skelet nákladního automobilu jako varianta funkčně zahrádkářské chaty – *Třešť* (VY10.M.7.)
- FOTO 9. Nově opravená zahrádkářsko-rekreační chata– *Třešť* (VY10.M.9.)
- FOTO 10. Nově vybudovaná rekreační chata – „srubová“ - *Větrný Jeníkov* (VY7.X.1.)
- FOTO 11. Nově vznikající rekreační chata stavěná z moderních materiálů – *Větrný Jeníkov* (VY7.X.1.)
- FOTO 12. Rekreační chatová osada vzniklá přeměnou funkce zahrádkářsko-rekreační chatové osady – *Hybrálec* (VY10.A.3.)
- FOTO 13. Rekreační chata -dřevěná z přelomu 50. a 60. let s prosklenou verandou – *Čížov* (VY10.I.1.)
- FOTO 14. Zahrádkářsko-rekreační chatová osada z 80. let – *Brtnice* (VY10.P.1.)
- FOTO 15. Rekreační chata z 60. let, s vysokou kamennou podezdívkou v prudkém svahu, předsunutá přes podezdívku - *Vržanov* (VY10.K.2.)

Tabulka 2. Zastoupení architektonicko – stavebních typů chat v chatových osadách v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech okresu Jihlava

Architektonicko - stavební typ chaty	Počet chat daného typu v chatových osadách v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech okresu Jihlava (abs. / rel. v %)					
	1 - CHO Jihlava jihlavská	2 - část CHO Křemešnická vrchovina	3 - část CHO Javořícká vrchovina	4 - část CHO Povodí Horní Rokytne a Želetava	5 - část CHO Křižanovská vrchovina - západ	CHO 1- 5 (okres Jihlava)
1 - CHAAR	1748 61,5	488 96,3	304 83,3	71 77,2	0 0,0	2611 67,4
2 - CHAAZR	472 16,6	0 0,0	31 8,5	19 20,7	38 57,6	560 14,5
3 - CHAAZ	528 18,6	0 0,0	25 6,8	2 2,2	28 42,4	583 15,1
4 - CHAARD	68 2,4	18 3,6	3 0,8	0 0,0	0 0,0	89 2,3
5 - CHSAS	26 0,9	1 0,2	2 0,5	0 0,0	0 0,0	29 0,7
1 - 5 celkem	2842 100,0	507 100,0	365 100,0	92 100,0	66 100,0	3872 100,0

Tabulka 3. Zastoupení architektonicko-urbanistických typů chatových osad v okrese Jihlava

Architektonicko - urbanistický typ chatové osady	Počet chatových osad		Počet chat v chatových osadách daného typu	
	absol.	rel.(%)	absol.	rel.(%)
1 - CHSAR - a + b	0	0,0	0	0,0
- c	52	43,0	1735	44,8
- d + e	11	9,1	486	12,6
- celkem	63	52,1	2221	57,4
2 - CHSAMR - celkem	0	0,0	0	0,0
3 - CHSARD - celkem	0	0,0	0	0,0
4 - CHSAZR - celkem	8	6,6	198	5,1
5 - CHSAZ - a + b	16	13,2	229	5,9
- c	0	0,0	0	0,0
- celkem	16	13,2	229	5,9
6 - CHSAZS - celkem	0	0,0	0	0,0
7 - CHSAS - celkem	0	0,0	0	0,0
8 - CHSAK¹ - 1-...-4-...	6	5,0	420	10,8
- 1-...-5-...	0	0,0	0	0,0
- 1-...-4-5-...	9	7,4	513	13,2
- jiné	18	14,9	291	7,5
- celkem	33	27,3	1224	31,6
1 - 8 celkem	120	99,2	3872	100,0

¹ První dvě kombinace nezahrnují kombinaci 1-...-4-5-...

Tabulka 4. Zastoupení architektonicko - urbanistických typů chatových osad v jednotlivých chatových oblastech a jejich částech v okrese Jihlava

Architektonicko - urbanistický typ chatové osady	Počet chat v chatových osadách daného typu v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech v okrese Jihlava (abs. / rel. v %)					
	1 - CHO Jihlava jihlavská	2 - část CHO Křemešnická vrchovina	3 - část CHO Javořícká vrchovina	4 - část CHO Povodí Horní Rokytne a Želetavky	5 - část CHO Křižanovská vrchovina - západ	CHO 1- 5 (okres Jihlava)
1 - CHSAR	1397 49,2	447 88,2	306 83,8	71 77,2	0 0,0	2221 57,4
2 - CHSAMR	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0
3 - CHSARD	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0
4 - CHSAZR	113 4,0	0 0,0	26 7,1	21 22,8	38 57,6	198 5,1
5 - CHSAZ	196 6,9	0 0,0	5 1,4	0 0,0	28 42,4	229 5,9
6 - CHSAZS	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0
7 - CHSAS	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0
8 - CHSAK	1136 40,0	60 11,8	28 7,7	0 0,0	0 0,0	1224 31,6
1 - 8 celkem	2842 100,0	507 100,0	365 100,0	92 100,0	66 100,0	3872 100,0

Tabulka 5. Zastoupení půdorysných typů chatových osad v okrese Jihlava

Půdorysný typ chatové osady	Počet chatových osad		Počet chat v chatových osadách daného typu	
	abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)
1 - CHSPL - a	9	7,5	437	11,3
- b	10	8,3	617	15,9
- c + d	7	5,8	145	3,7
- e	7	5,8	243	6,3
- f	17	14,2	346	8,9
- g	1	0,8	30	0,8
- h + i	0	0,0	0	0,0
- celkem	51	42,5	1818	47,0
2 - CHSPH - a	15	12,5	466	12,0
- b	33	27,5	896	23,1
- celkem	48	40,0	1362	35,1
3 - CHSPR - celkem	18	15,0	219	5,7
4 - CHSPK - celkem	3	2,5	473	12,2
1 - 4 celkem	120	100,0	3872	100,0

Tabulka 6. Zastoupení terénně polohových typů chatových osad v okrese Jihlava

Terénně - polohový typ chatové osady	Počet chatových osad		Počet chat v chatových osadách daného typu		
	absol.	rel.(%)	absol.	rel.(%)	
1 - CHSTR	- a + b	17	14,2	334	8,6
	- c + e	11	9,2	527	13,6
	- celkem	28	23,3	861	22,2
2 - CHSTN	- a	1	0,8	253	6,5
	- b	12	10,0	546	14,1
	- c	27	22,5	862	22,3
	- celkem	40	33,3	1661	42,9
3 - CHSTSÚ	- a	18	15,0	372	9,6
	- b	8	6,7	289	7,5
	- celkem	26	21,7	661	17,1
4 - CHSTST	- a	2	1,7	37	1,0
	- b	12	10,0	220	5,7
	- c	4	3,3	68	1,8
	- celkem	18	15,0	325	8,4
5 - CHSTV	- celkem	6	5,0	144	3,7
6 - CHSTS	- celkem	2	1,7	220	5,7
7 - CHSTK	- celkem	0	0,0	0	0,0
1- 7 celkem		120	100,0	3872	100,0

Tabulka 7. Zastoupení vegetačních typů chatových osad v okrese Jihlava

Vegetační typ chatové osady	Počet chatových osad		Počet chat v chatových osadách	
	absol.	rel.(%)	absol.	rel.(%)
1 - CHSVLL - celkem	20	16,7	558	14,4
2 - CHSVLO - a + b +c - d - e - celkem	21	17,5	565	14,6
	13	10,8	612	15,8
	8	6,7	255	6,6
	42	35,0	1432	37,0
3 - CHSVNL - celkem	15	12,5	956	24,7
4 - CHSVO - celkem	15	12,5	417	10,8
5 - CHSVI - a - b - c - celkem	8	6,7	147	3,8
	19	15,8	320	8,2
	1	0,8	42	1,1
	28	23,3	509	13,1
6 - CHSVS - celkem	0	0,0	0	0,0
7 - CHSVK - celkem	0	0,0	0	0,0
1- 7 celkem	120	100,0	3872	100,0

Tabulka 8. Zastoupení vybraných typů chatových osad z hlediska možností trávení volného času chatařů v okrese Jihlava

Typ chatové osady z hlediska trávení volného času chatařů	Počet chatových osad		Počet chat v chatových osadách	
	absol.	rel.(%)	absol.	rel.(%)
1 - CHSCPO+K	104	86,7	3656	94,4
2 - CHSCS+K	43	35,8	1847	47,7
3 - CHSCR+K	26	21,7	1467	37,9
4 - CHSCV+K	17	14,2	1379	35,6
5 - CHSCPL+K	4	3,3	343	8,9
6 - CHSCL+K	14	11,7	248	6,4
7 - CHSCH+K	79	65,8	2894	74,7
8 - CHSCZ+K	48	40,0	1243	32,1
9 - CHSCJ+K	1	0,8	23	0,6

Tabulka 9. Zastoupení velikostních typů chatových osad v okrese Jihlava

Velikostní typ chatové osady	Počet chatových osad		Počet chat v chatových osadách daného typu	
	abs.	rel.(%)	abs.	rel.(%)
1 - CHSM5-9	31	25,8	205	5,3
2 - CHSM10-19	27	22,5	368	9,5
3 - CHSM20-49	43	35,8	1280	33,1
4 - CHSM50-99	12	10,0	865	22,3
5 - CHSM100 - 199	5	4,2	684	17,7
6 - CHSM200+	2	1,7	470	12,1
1 - 6 celkem	120	100,0	3872	100,0

Tabulka 10. Zastoupení typů chat v chatových osadách z hlediska období jejich výstavby v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech okresu Jihlava

Typy chatových osad z hlediska období jejich výstavby	Počet chat daného typu v chatových osadách v jednotlivých chatových oblastech nebo jejich částech okresu Jihlava (abs. / rel. v %)					
	1 - CHO Jihlava jihlavská	2 - část CHO Křemešnická vrchovina	3 - část CHO Javořícká vrchovina	4 - část CHO Povodí Horní Rokytne a Želetav	5 - část CHO Křižanovská vrchovina - západ	CHO 1 - 5 (okres Jihlava)
1 - CHSH10-45	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0	0 0,0
2 - CHSH46-59	91 3,2	12 2,4	9 2,5	1 1,1	15 22,7	128 3,3
3 - CHSH60-69	651 22,9	169 33,3	89 24,4	13 14,1	13 19,7	935 24,1
4 - CHSH70-79	1235 43,5	215 42,4	205 56,1	57 62,0	0 0,0	1712 44,2
5 - CHSH80-89	742 26,1	90 17,8	56 15,4	21 22,8	38 57,6	947 24,5
6 - CHSH90+	123 4,3	21 4,1	6 1,6	0 0,0	0 0,0	150 3,9
1 - 6 celkem	2842 100,0	507 100,0	365 100,0	92 100,0	66 100,0	3872 100,0

SEZNAM 1. Seznam chatových oblastí, chatových lokalit a osad v okrese Jihlava

VY10. JIHLAVA JIHLAVSKÁ

- A. Pávovský rybník – Zborná
 - A.1. Smrčná - nad r. Trpaslík
 - A.2. Hybrálec - pod r. Trpaslík
 - A.3. Hybrálec - CHAAZR Loučeň – S
 - A.4. Hybrálec - CHAAZ Loučeň – J
 - A.5. Zborná - Stříbrný dvůr
 - A.6. Zborná – ves
 - A.7. Zborná - Bedřichov - u r. Malý Dubový
 - A.8. Bedřichov - Pávov - Pávovský r.

- B. Rantířovská Jihlava
 - B.1. Rounek - Vyskytná n. J.- u Jiřinského p.
 - B.2. Rantířov - Horní Kosov - u železnice
 - B.3. Rantířov - Rounek - u Pekelského mlýna
 - B.4. Rounek - přehradní nádrž Hubenov – SV
 - B.5. Dvorce - Kostelec u J.-žel. zastávka Dvorce

- C. Jihlava město – západ
 - C.1. Jihlava - CHAAZ Staré Hory – V
 - C.2. Jihlava - CHAAZ Staré Hory – Z
 - C.3. Jihlava - Staré Hory - CHAAZ u Bosche
 - C.4. Jihlava - CHAAZ u tunelu na západě

- D. Jihlava město - pod nádražím
 - D.1. Jihlava - CHAAZ pod nádražím – Kozlovka
 - D.2. Jihlava - CHAAZ nádraží
 - D.3. Jihlava - CHAAZ v nivě pod nádražím
 - D.4. Jihlava - CHAAZ na stráni nad tratí do Brna
 - D.5. Jihlava - v nivě u ČOV

- E. Jihlava město - Hruškové Dvory
 - E.1. Jihlava - CHAAZR Hruškové Dvory - V
 - E.2. Jihlava - Henčov - CHAAZR u řeky
 - E.3. Jihlava - Malý Beranov - u žel. Zastávky

- F. Jihlava město - Koželužský potok
 - F.1. Jihlava - CHAAZ podél Koželužského p.
 - F.2. Jihlava - CHAAZ Pístov - u garáží
 - F.3. Jihlava - CHAAZ u r. Skalka
 - F.4. Jihlava - CHAAZ u podniku Jihlavan – západ

- G. Jihlava město – Sasov
 - G.1. Jihlava - CHAAZ pod podnikem Silnice
 - G.2. Jihlava - Pančava – autocamp
 - G.3. Jihlava - Pančava - CHAAZ nad silnicí
 - G.4. Jihlava - Sasov – Jihlávka
 - G.5. Jihlava - CHAAZ Sasov - Ráj – SZ
 - G.6. Jihlava - CHAAZR Sasov - Ráj - JZ

- H. Petrovická Jihlava
 - H.1. Kosov - u řeky – V
 - H.2. Jeclov - u řeky

- I. Okrouhlík u Čížova
 - I.1. Čížov – Okrouhlík

J. Rohozná

- J.1. Rohozná - u Rohozenského r.
- J.2. Dolní Cerekev – SZ

K. Jihlava přímělkovská

- K.1. Bítovčice - podél Kamenického potoka
- K.2. Vržanov - u řeky – JZ
- K.3. Přímělkov - CHAAZ u železniční zastávky
- K.4. Dolní Smrčné - u soutoku Brtnice s Jihlavou

L. Batelov – Lovětín

- L.1. Batelov - u Pílského r.
- L.2. Rácov - u Horního mlýna
- L.3. Lovětín - jižně od sinice Rácov – Lovětín

M. Třešť- město

- M.1. Třešť - CHAAZR u hasičů
- M.2. Třešť - CHAAZ pod Trojanovým kopcem
- M.3. Třešť - CHAAZ nad hřbitovem
- M.4. Třešť - CHAAZ u SOU
- M.5. Třešť - CHAAZ u r. Valcha
- M.6. Třešť - CHAAZ pod poliklinikou
- M.7. Třešť - CHAAZR - u Váňovského r. – SV
- M.8. Třešť - CHAAZ pod Šibeničním vrchem
- M.9. Třešť - CHAAZ - u Váňovského r. – JZ

N. Třešť – Pouště

- N.1. Třešť - u r. Duchák a Petrchák
- N.2. Třešť - Zadní poušť – SV
- N.3. Beranovec – JZ

O. Uhřínovice - Přísecký potok

- O.1. Uhřínovice - u Oboreckého r.
- O.2. Uhřínovice - jižně od Oboreckého r.

P. Brtnice – jih

- P.1. Brtnice - CHAAZR nad Rychlovským r.

Z. ZBCHS

- Z.1. Henčov - u letiště
- Z.2. Henčov - CHAAZR ves
- Z.3. Horní Kosov - CHAAZ u vrchu Slepíček
- Z.4. Hubenov - přehradní nádrž – S
- Z.5. Rantířov - Hosov - u r. Dolní Bradlo
- Z.6. Jihlava - CHAAZR u Tesca
- Z.7. Hosov - Vysoká - u Lužného r.
- Z.8. Vysoká - CHAAZ - u tenisových kurtů
- Z.9. Vysoká - CHAAZR - pramen potoka
- Z.10. Vysoká - CHAAZ - u cesty do Kostelce
- Z.11. Švábov - u Švábovského r.
- Z.12. Batelov - CHAAZ – ves
- Z.13. Batelov - CHAAZ u žel. Zastávky

VY7. KŘEMEŠNICKÁ VRCHOVINA

V. Větrný Jeníkov - Černý rybník

- V.1. Větrný Jeníkov - u Černého r.
- V.2. Smrčná - Vilémovské Chaloupky

X. Větrný Jeníkov - rybník Struhovec

- X.1. Větrný Jeníkov - u r. Struhovec
- X.2. Větrný Jeníkov - Bílý Kámen - u Jiřinského p.

Y. Zbilidy - Maršovský rybník

- Y.1. Zbilidy - Maršovský r. – S
- Y.2. Jiřín - Maršovský r. – V
- Y.3. Dušejov - severně od silnice I/34

M. Cejle – Hutě

- M.1. Hojkov - Nový Hojkov
- M.2. Hutě - pod sjezdovkou
- M.3. Hutě - Horní Čeřínek
- M.4. Hutě - u rybníka
- M.5. Hutě - pod Huťským vrchem
- M.6. Hutě - Dolní Čeřínek.

Z. ZBCHS

- Z.1. Ústí - u Hejnického potoka – SV
- Z.2. Šimanov - ves – S
- Z.3. Opatov - u Jankovského potoka
- Z.4. Jihlávka - u ř. Jihlavy

JC18. JAVOŘICKÁ VRCHOVINA

A. Mrákotín - Lhotka – Řásná

- A.1. Řásná - mezi r. Velký pařezitý a Plodový
- A.2. Vanůvek - severně od Smrkovského r.
- A.3. Řásná - ves - V
- A.4. Lhotka - severně nad vesnicí
- A.5. Vanov - u Svatojánského r.
- A.6. Částkovice - u Částkovického r.
- A.7. Mrákotín - u r. Horní Mrzatec
- A.8. Mrákotín - vrch Hora
- A.9. Dobrá Voda - podél Práskoleského potoka
- A.10. Krahulčí - u Dobré Vody

B. Telč – město

- B.1. Telč - CHAAZR pod uhelnými sklady
- B.2. Telč - CHAAZ pod tratí – SV
- B.3. Telč - pod Benzinou
- B.4. Telč - CHAAZR nad železniční stanicí

Z. ZBCHS

- Z.1. Růžená - u Růženského r.
- Z.2. Klátovec - nad r. Zhejral
- Z.3. Studnice - u Studnického r.
- Z.4. Panské Dubenky - u Šerého r.

VY11. POVODÍ HORNÍ ROKYTNÉ A ŽELETAVKY

X. Olšany - Kladina.

- X.1. Stará Říše - u řeky Vápovky
- X.2. Olšany - u Vodnatého r.
- X.3. Stará Říše - u r. Kladina

Z. ZBCHS

- Z.1. Otín - pod r. Pastviště

Z.2. Urbanov - CHAAZR u Moravské Dyje

VY8. KŘÍŽANOVSKÁ VRCHOVINA – ZÁPAD

X. Dobronín

- X.1. Dobronín - CHAAZR - ves - u Mlýnského p.
- X.2. Dobronín - CHAAZ pod železniční zastávkou
- X.3. Dobronín - CHAAZR - východní okraj vesnice

Z.. ZBCHS

- Z.1. Polná - CHAAZ u Ochozského p.- u r. Peklo
- Z.2. Polná - CHAAZ u Zimova r.